

Roh Kudus Nin Honowok Nair Lolo Hophopon Ma Nodi Yesus Lirnenihe

Horok Lirna La'an

Lolo horok eniyeni Lukas konohi maika hi'ihewi Roh Kudus nala molollo hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe, leke hir loikaru Makromod Yesus Lirna Wawa'an lolo kota Yerusalem, noho Yudea, noho Samaria, noro idewe noho pa'i'ik rai pakakar (1:8).

Lere Yesus nakinikanedi laa a'am raram, Makromod Lalap nala Roh Kudus ri ma akin naili'il Yesus enihe, penia hi ka ramka'uk loikaru Yesus Lirna Wawa'an lolo ewi-ewi. Ende akilere man lernohi Yesus eren nammomori.

Ler onne Yahudi ma akin naili'il Yesus heruwali ra'ahenia Makromod Lalap kan kokala ri ma kan sunat makun. Ende hir hopon ri ma ka namwali Yahudi enihe lar sunate nanu leke Makromod kokala hi noro wawa'an, maa lolo horok eniyeni Makromod Lalap kukunohi ri nahenia Ai namre'e namharu inhoi-inhoi man herre nin morimori, la akin naili'il Yesus. Inhoi akin naili'il Yesus, Ai nala Roh Kudus naikoro ai honorok akin leke nodi molollo ai. Ende nano horok eniyeni ik kauroin Ai kan hopon ika sunat nanu leke kamwali Ai anan.

Horok eniyeni konohi maika hi'ihewi ma akin naili'il Yesus enihe rodi Makromod Lalap Lirna Wawa'an laa ri ma ka namwali Yahudi. Pilipus lan loikaru Horok Lap Lirna Wawa'an lolo Samaria

(8:7-25). Petrus lan loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an laa Cornelius, manin Roma (10:3-35). Paulus lan konohi ri lolo noho-noho ma kan derne Makromod Lalapa Lirna Wawa'an makun (13-28).

Horok eniyeni konohi inhawa ma namwali Paulus nano lere dedesne an pakromo Yesus lolo kalla man laa Damsyik, rakan lere ma nasala ke'urauk radiyaka ai lolo Roma. Roh Kudus nala molollo leke an loikaru Yesus Lirna Wawa'an laa ri na'akeme, ri Yahudi wa'ane, ri ma ka namwali Yahudi wa'ane.

Roh Kudus nodi molollo hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe leke hir hi'i ha man ri kan dodo'onnala makun, la Ai nala molollo hi leke yon ramka'uk loikaru Makromod Yesus Lirna Wawa'an lolo ewi-ewi.

Horok Ihin

1. Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe loikaru Yesus Lirna Wawa'an lolo Yerusalem (1:1-8:3).
2. Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe loikaru Yesus Lirna Wawa'an lolo Yudea noro Samaria (8:4-12:25).
3. Paulus laa noho-noho namehin lolo kalla dedesne nina leke loikaru Yesus Lirna Wawa'an ri (13:1-14:28).
4. Man panulu lolo kerei hopun pepen lolo Yerusalem (15:1-15:35).
5. Paulus laa noho-noho namehin lolo kalla rewro'o nina leke loikaru Yesus Lirna Wawa'an ri (15:36-18:22).
6. Paulus laa noho-noho namehin lolo kalla rewkelu nina leke loikaru Yesus Lirna Wawa'an ri (18:23-21:16).
7. Rin kele Paulus lolo Yerusalem, Kaisarea, noro Roma (21:17-28:31).

Yesus nakinikan laa a'am raram

¹ Konohiyala i makrom'u Teopilus,

Lolo ainu'u horok dedesne ihin,* ya'u konohiyedi papa ha wo'ira man Yesus hi'i la wakuku nano lere dedesne An howok,*

² rakan lere alam Ai nakinikan laa a'am raram. Lere Ai kan ha'a laa a'am raram makun, Ai nodi Roh Kudus Nin molollo kuku kalla Nina hophopon man An niliyedi nonolu enihe leke hi rodi Lirna Wawa'an loikaru ri.

³ Enla An maki, maa mori wali'ur, la alam weli'akka raram Ai nalhari kemen idewe-idewe pakromo noro Nin ri enihe, leke hi rauroin kokkoo An mori wali'uredi me'e, la An wakuku hi hi'ihewi Makromod Lalap nodi molollo Nin ri mormori.

⁴ Lerida Ai noro hi maha ra'ak ne, An hopon hi, “Yon pelekkeke mamhara Yerusalem, maa mamkene lolo koteni newek Ya Am'u nala Roh Kudus ki mi lerno hi Nin nou man Ya'u konohiyedi mi lere man laedi me'e.*

⁵ Nonolu eni Yohanis nodi oir ulutada mi, maa ka nalo'ol me'e Makromod Lalap nodi Roh Kudus ulutade mi.”

⁶ Ler namehin hi rore pakromo wali'ur ne, hi ra'ukanie, “Makrom'u, Num panaeku lere eni ma'akeperedi Romawi la ma'ariri noho Israel wali'ur leke mamwali Rai?”

⁷ Yesus walhe, “Makromod Lalap mehe Nin molollo nala alam la nala leken. Ai kan huri mi mauroin onne,

⁸ maa ka nalo'ol me'e, Makromod Lalap nala Roh Kudus naikoro mi honorok akin, de mim

* **1:1** Horok dedesne onneni horok 'Lukas'.

* **1:1** Luk. 1:1-4

* **1:4** Luk. 24:49

lernala Nin molollo mamwali Ainu'u man kuku maka lolo Yerusalem, lolo noho Yudea noro Samaria ne'en raram na'akeme, rakan noho pa'i'ik rai pakakar.”

⁹ Ai na'ahenyedi eni horu, hir po'onala Ai nakinikan laa lanik hehen nanumene noho ha'aha'a pupinedie.

¹⁰ Hi maha rahehe po'on Yesus ha'a laa lanik makun, ramlilinnohi mo'oni woro'o man nair nainair wawarhe ramririri kan ko'u hi.

¹¹ Woro'ohe ra'ahenia, “Heih, ri Galilea mie! Alhi'ihopenia mamriri lolo eni po'opo'on lanik enie? Yesus eniyeni man idedi eni mim po'on nakinikan, laedi a'am raram me'e. Lere man mai An wali mai wali'ur naise idedi mim popo'on An ha'a laa a'am raram eni.”

Nili Matias Herre Yudas

¹² Ler onne hir minle wo'or Au Zaitun de hir wali wali'ur laa Yerusalem. Wo'or onne lo'o kilu ida nano Yerusalem.†

¹³ Hir rakanedi Yerusalem ne, laa nakar mene ha'a laa wawan laa kamar man hir miminle. Hi onnenihe:

Petrus noro Yohanis,
Yakobus noro Andreas,
Pilipus noro Tomas,
Bartolomeus noro Matius,
Yakobus (Alfeus anan),
Simon (ri ma namhene hair namehin nodi
molollo hair Israel),
noro Yudas (Yakobus anan).

¹⁴ Akilere hi na'ahoru lawuku aki mahaku hi'i lir napanak roro idewe maeke ida woro'o.

† **1:12** Ri Yahudi rira holoor halauk kan huri ri nala'a ko'u rehi kilu ida Alam Renren Warwarna.

Yesus inne Maria aile haenhi roro wewerre Yesus mo'oniwalinhe.

¹⁵ Lerida Petrus namriri lolo walinhe toro (hi na'akeme lo'o ri rahu ida werro'o.) Enla ai na'ahenia,

¹⁶ "I wal'u na'ahoru! Nonolu eni Roh Kudus konohiyedi lolo Daud inhawa ma namwali noro Yudas na'ahenia ai onne namwali ma norkaru ri man kele Yesus wukue. Ha na'akeme ma aile Horok Lap eni peni namwali, de lere eniyeni Daud nin horok onne namwaliyedi me'e.

¹⁷ Nonolu eni Yudas onne namwali mahaku noro maika, la Yesus mehen nili ai leke lernohi maika kamwali Nin man lernohi pakunohi."

¹⁸ Nano Yudas nin ailanne lere ai na'olu Yesus onneni, an lernala kupan rodi weli lari ipida. Lolo nin lari ip onne ai nediyawa la konoin napriki penia konoin romok maiyedi paharne idewe makiyedi.

¹⁹ Yudas nina makimaki eni pe'eredi ri manina Yerusalem na'akeme penia hi rodi rira wanakunu waki kirna onne naranne Akaldama, ma napa'ahne, 'Lari Ip Rare'.

²⁰ Petrus na'aheni wali'ur na'ahenia, "Panaeku eniyeni horokedi aile horok Mazmur me'e na'ahenia,

'Na'amoliyedi nina nakar mamue,
yon ri mahaku minle nakar onne.' *

La horok aile haenhi ma na'ahenia,

'Enla na'amoli man panulu nala nin honowok ri
namehin hi'ie.' *

²¹⁻²² Ende lere eni wa'an rehi ika nili ri ida herre Yudas, leke namwali man kuku maka

* **1:20** Mzm. 69:25 * **1:20** Mzm. 109:8

na'aheni Makromod Lalap na'amoriyedi Yesus wali'ur nano Nin makimaki. Wa'an rehi ik nili ri ma nadedem lerno hi ika mamani lere Makromod Yesus noro ika min wewerre, nano lere Yohanis nodi oir ulutade ri rakan lere Yesus nakinikan laa a'am raram nano ika kalarna.”

²³ Ende hir nili ri woro'o: Yusup Barsabas (rapolu Yustus haenhi) noro Matias.

²⁴ Onne horu, hi na'akeme hi'i lir napanak ra'ahenia, “Makromod, O penia mauroin ri mor-mori akin, de kukul mayai nano ri woro'enihe inhoi Makromod nili,

²⁵ leke herre Yudas howok honowok eni, ono Yudas eni hoikaruwedi honowok eniyeni la lernaledi nina hunukum me'e.”

²⁶ Hir hi'i lir napanak horu ne, rala ri woro'enihe naran leke nili. Matias penia ma naran namhara. Ende kikan ai namwali man howok wewerre noro hophopon idaweli ida ma nodi Yesus Lirna enihe.

2

Makromod Lalap nala Roh Kudus naikoro ma akin naili'il Yesus honorok akin

¹ Rakanedi lere alam lalapa ma naran Pentakosta ne, ri ma akin naili'il Yesus enihe na'akeme raikokoro wuku lolo onnida.

² Hi raikokoro wuku ne, ramlilinnohi hir derne haida neknekir nano wawan naisa opil lape. Ha hir dederne onne nekir mamani lolo nakar hir miminle raram na'akeme.

³ Hir po'onnala haida naisa ai lere man anna hu lalaa mamai nalwali hi dohdoho.

⁴ Makromod Lalap nala Roh Kudus naikoro hi honorok akin, idewe Roh Kudus nala woroin

hi leke wakunu noho-noho namehin rira wanakunu.

⁵ Ler onne ri Yahudi ma namka'uk Makromod Lalap nano hair-hair lolo noho wawan na'akeme aile Yerusalem.

⁶ Hir derne ha man neknekir onneni ne, hir maiwuku me'e. Hir derne ri ma akin naili'il Yesus enihe dohdoho wakunkunu hirira wanakunue, na'akeme polletilu la mehe nanana mouwedi.

⁷ Hi na'akeme hehel, la ida ma ne'el ida, "Heih! Ri man wakunkunu eniyenihe manina Galilea, ee ka?"

⁸ Hi'ihopenia ika derne hir wakunu rodi iknika wanakunu rahue?

⁹ Maika eniyenihe ri ma nano noho Patria, Media, noro Elam, ma nano noho Mesapotamia, Yudea, noro Kapadokia, ma nano noho Pontus noro Asia,

¹⁰ ma nano noho Frigia noro Pamflia, ma nano noho Mesir noro leke-leke lolo noho Libia ma na'uranrani leke Kirene, la maika heruwali mai nano Roma haenhi.

¹¹ Maika heruwali ri Yahudi la heruwali ri ma ka namwali Yahudi man lernohiyedi Yahudi rira agame me'e, la ik heruwali ma nano noho Kreta noro Arab haenhi. Ik derne ri man wakunu onnenihe dohdoho rodi iknika wanakunu ra'aheni, 'Makromod Lalap hi'iyedi ha man ik kak dedernale la kak dodo'onnale makun.' "

¹² Hi na'akeme hehel rehi la mehe kakaiyedi, la ida ma na'ukani ida, "Ha ma namwali eniyenihe nina panaeku inhawe?"

¹³ Maa ri aile haenhi mahar hadwei hi ra'ahenia, "Ah, ri eniyenihe nadoo romun arak, de manha mouwedi me'e menee!"

Petrus loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni

14 Petrus noro Yesus Nin hophopon idaweli ida ramririri wewerre, la an wakunu naruri laa heri onnenihe na'ahenia, "I walin Yahudi roro walin namehin man minle Yerusalem na'ahoru! Makaniyala wawa'an, ya a'amou a'aropu ha man mim dodo'on eniyeni.

15 Ri enihe ka romon arak, de kar manha naise mim pae'eku eni! Idedi nanumene riuk wohii al'alam menea!

16 Ka! Ha ma namwali eniyeni, Makromod Lalap konohiyedi lolo Nin nabi Yoel na'ahenia,

17 'Rakan ku lili'ur Ya ala AINU'u Roh ri mormori na'akeme leke:

Mi anum mo'oni maeke lo'o konohi mi inhawa namwali lere man mai,
la minim mo'oni ma na'ikaka makun meher do'on haida-haida,
la minim ri leleher ramarmi.

18 Ler onne, Ya ala Roh Kudus ki AINU'u hophopon wahwahan--mo'oni maeke, leke hir konohi ri namehin inhawa Ya'u pae'eku eni.

19 Ya'u hi'i tanada ri ka nadedem do'on lolo a'am eni, noro tanada ri ka nadedem do'on lolo noho wawan haenhi,
rara noro aiye, la ai mahu namansa haenhi.

20 Lere onne lere maki, la wollo namwali mere naise rare.

Eniyeni namwali nolu mene AINU'u Ler Alam Lalapa man ma'aruru wake'e mai.*

21 Enla inhoi napanak Maya'u pakue,

* **2:20** Lere onne An ho'ok kail ri mormori na'akeme.

ai onne lernala Ainu'u or'ori dardari ma kan horu.'*

22 I wal'uhe ri Israel na'ahohoruwedi! Makaniyala wawa'an ainu'u panaeku eniyeni: Yesus, manin Nazaret onne, ik Makromod Lalap hopon mai min noro maika. Ik kauroin panaeku onne, ono Makromod Lalap nala molollo Ai leke An hi'iyedi ha man lewlewen noro tanada nammori man ik kak dodo'onnala makun. Ha onne na'akeme An hi'iyedi lolo mi herne kalarne, de i wal'uhe do'on la mauroinedi me'e.

23 Yesus onne, Makromod Lalap nala ki mi, maa mi mesnedie, mala kani ri man ailanna leke waire lolo au kekiyowok. Panaeku onne na'akeme Makromod Lalap nakakaredi nano nonolu me'e.

24 Enimaa Makromod Lalap huri Yesus nano makmaki nin apinpinha wo'operperi, ono maki-maki ka naruri nodi molollo Yesus mamani.

25 Nonolu eni ik upud a'ad Daud konohiyedi ha ma namwali noro Yesus heheni,
'I do'on Makromod Lalap lolo Ya'u kalarna ma-
mani,

Ai norle'u'le'u norwaliwali Ya'u de, haida ka na'o'o nadewe Ya'u.

26 Enpenia Ya akin nahuwa'an, Ya a'uli asa'e ma-
mani,
la ka amkauk inhawa namwali I kem'u ono Ya
akin naili'il O.

27 O kam huri we'er Ya'u minle makimaki onno
mamani,
la kam hoikaru Num Man Moumou Dewdewe
kemen popo.

28 Papa kukuwedi kalla or'ori dardari Ya'u me'e,

* 2:21 Yl. 2:28-32

la morle'u'ule'u morwalwali Ya'u penia Ya akin
nahuwa'an wake'e.' *

²⁹ Konohiyala I wal'u na'ahoru, nano Daud lirna nonolu onne, ik kauroin mouropo ai kan wakunu ha ma namwali ai kemen mehe, ono Daud onne makiyedi me'e, la nina lunne aile noho eni makun.

³⁰ Daud namwali nabi, de ai nauroin nahenia Makromod Lalap kikan hopo na'akerhe Nin nou ma na'ahenia nano ai upun anan Ri ida kikan namwali Rai naise Daud haenhi. *

³¹ Enpenia Daud nauroinedi ha ma namwali lere li'ur penia na'aheni, 'Kristus onne, Makromod Lalap kikan namwali Rai laa ewi-ewi, la An maki, maa mori wali'ur.' Daud na'ahenia An maki laedi lunne raram, maa Makromod Lalap kan hoikaru Ai minle makimaki onno, la Ai kemen kan popo lunne raram. *

³² Yesus eni penia Makromod Lalap na'ori wali'ur nano makimaki. Mayai na'akeme mehem do'onedi panaeku onne me'e.

³³ Makromod Lalap kikan Ai naikoro onno man kukulu lalapa lolo Ai herne malanna. Ai Aman nala Roh Kudus Ai naise An nonou eni, de ha mi mehem do'odo'on derderne eniyeni namwali ono Yesus naledi Roh Kudus onne naikoredi mayai honorok akin me'e.

³⁴ Ik kauroin onne, ono Daud kemen kan ha'a laa a'am lapa raram, maa lolo horok namehin Daud napolu Yesus, 'Makrom'u'. Ai na'aheni, 'Makromod Lalap na'aheni I Makrom'u: * Mai, maikoredi I her'u malanne,

* **2:28** Mzm. 16:8-11 * **2:30** Mzm. 132:11 * **2:31** Mzm. 16:10

* **2:34** Mzm. 110:1

35 newek hehen nanumene Ya akeperedi Onum arwali enihe, leke O modi molollo hi.' ”

36 Kame'ede Petrus na'ahenia, “Ende mi ri Israel na'ahoru mauroin kokkoo panaeku eniyeni: Yesus eni man mim wairesne, Makromod Lalap kikan namwali mi Makrommu noro idewe minim Rai (Kristus).”

37 Hir derne panaeku onneni horu, hi akin woiredi me'e, de ra'ukani Petrus noro hophopon ma nodi Yesus Lirna namehin enihe ra'ahenia, “Mayai lo'o hi'i inhawa?”

38 Petrus walhale, “Mi dodoho herre minim morimori ma ka namloleni, la derne makani Makromod Lalap. Enla na'amoli mim hurinohi rin nodi oir ulutada mi nodi Yesus Kristus Naran, leke ra'ohu rahaledi minim dohohale, la na'amoli mim lernala Roh Kudus,

39 ono Makromod Lalap nouwedi me'e na'ahenia Ai nala Roh Kudus mi moro mi upun anumhe, noro idewe ri ma aile noho koko'u enihe. Ik Makromod, Makromod Lalap, nala nou eniyeni ri na'akeme man Ai napolu mai namwali Nin ri.”

40 Petrus nala panaeku namansa hi leke ken herre hi honorok akin, la napanak an'anhedi na'ahenia, “Mapanak Makromod Lalap huriyedi mi nano ku eniyeni nin honoli man yaka, leke yon An hukum mi.”

41 Enime'ede ri man kokala Petrus nina wanakunu enihe aki hi na'akeme lo'o ri riwan wokelu. Hi na'akeme rala'a oir raram leke rin ulutade.

42 Hi onnenihe rampe'el lawuku mamani leke derne rakani hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe wakuku. Hi ida ma nala akin ida, la ha'ar roti

ra'an romun mamani, la hi'i lir napanak wewerre.

⁴³ Ri na'akeme lolo Yerusalem heheledi po'on hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe hi'i hahaa kar dodo'onnala la ka rauroroinnala makun. Hir horhawa rehi hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe ono Makromod Lalap naledi molollo hi me'e.

⁴⁴ Ri ma akin naili'il Yesus enihe lawuku mamani, ida man mori wawa'an noro ida, la inhawe man hirira aile hir ha'ar nair wewerre.

⁴⁵ Hi ra'olu rira hahaa leke ha'ar wella rale hirira ri man hewhewek nainair kan nokor.

⁴⁶ Akilere hir lawuku Makromod Lalap Nina Romleu Lap raram ra'uli rasa'a Oin Naran man kukulu la man lalape. Hir pakromo wuku lolo nakar laa nakar leke ra'ak wewerre noro akin ma nahuwa'enedi, la ida man helkaki ramdaru ida.

⁴⁷ Hi ra'uli rasa'a Makromod Lalap mamani, la ri man minle kote onne akin nahuwa'an noro hi. Akilere Makromod Lalap na'uwali ri man lernaledi Nina or'ori dardari ma kan horu eni, penia heri ma akin naili'il Yesus eren na'uuwawali.

3

Petrus noro Yohanis hi'i wa'an ri man ein naplu'uk

¹ Rakan lerida lere mamamal, Petrus noro Yohanis rala'a laa Romleu Lapa naise nadedem leke hi'i lir napanak.

² Hir rakan Romleu Lapa nin nika lapa ma naran, 'Nika Man Ma'arurue,' la lole laa raram. Ri mahar rodi mo'oni ida man ein naplu'ukedi mai raram haenhi. Nano lere mori me'ede ein makiyedi de, akilere rodi laa naikorede lolo onne leke napanak kupan tarana.

³ An po'on Petrus noro Yohanis laa raram ne, ai napanak ralala haida ai.

⁴ Enime'ede hir po'on nale, Petrus hopon na'ahenia, "Po'onala mai eni!"

⁵ An po'on hi, raram hawa'enedi ono lo'o an kokala haida nano hi harome.

⁶ Maa Petrus na'aheni, "Kupan kaale mayai, maa inhawe man ainima ai mala ki o. Lolo Yesus Kristus nano Nazaret Nina ke'eke'el an'anha am hopon o mamriri mala'ala'a here!"

⁷ Petrus nasala ri onne liman malanne paku na'ariri, idewe ein ma naplu'uk noro ein hunuhun naruriyedi, de nehu laa wawan, namririri, lalaa mamai.

⁸ Enine ai noro hi laedi Romleu Lap raram, la ai onne nehunehu, lalaa mamai, la na'uli nasa'a Makromod Lalap mamani.

⁹ Heri man minle Romleu Lape raram po'onale nala'ala'a, la dederne ai maha na'uli nasa'a Makromod Lalap.

¹⁰ Mai hi rahiyennala ri onne ma nadedem naikoro Romleu nin 'Nika Man Ma'aruru' mehe napanpanak ne, hir hehel rehi, ida ma ne'el ida, "Ha man ik kak dodo'onnale makun, namwaliyedi me'e!"

Petrus lariyala ri, "Mai lerno hi Yesus"

¹¹ Ri man wa'enedi onne lerno hi Petrus noro Yohanis mamani, de ri nammori do'on ai la larino hi hi laa Salomo Nina Henei Lap eni ono hi na'akeme hehel rehi.

¹² Petrus po'on ri namansa onneni, ai na'aheni hi, "Heih! I walin Israel mie! Alhi'ihopenia i walin hehel rehi po'on inhawa namwali mai eni? Hi'ihopenia mim po'on mayai mamanie? Yon

makoto nahenia ai modi ainima ke'eke'el an'anha aimehi hi'i wa'an ri eni, ee lo'o ai akim mou wake'e de am hi'i wa'an ri onne! Ka menee!

¹³ Makromod Lalap man ik upud a'ad Abraham, Isak, noro Yakup roro ik upud a'ad namehin enihe ra'uli rasa'eni penia na'akulu na'alapedi Yesus, Ai Nina Hophopon Wahwahan, me'e. Yesus eni penia, i wal'uhe mamale laa ma nodi molollo, la ma'okuledie lolo Pilatus kalarna, kade Pilatus na'ahenia huriyedi Ai here. *

¹⁴ Mi ma'okuledi Ai Man Moumou Dewdewe la Man Akin Namdudu onne, la mi mapanak Pilatus huriyedi ri ma nadedem nesne ri mormori ki mi.

¹⁵ I walin mesnedi Ai ma namwali or'ori dardari onno, maa Makromod Lalap na'ori wali'ur, la lere onne ai mehe modi ai makam do'odo'on.

¹⁶ Yesus eni penia Nin ke'eke'el an'anha hi'i wa'an man ein maki eni. Ende ri man mim do'odo'on la mauroinedi nano nonolu me'eni, an wa'enedi ono ai akim naili'il Yesus nodi molollo hi'i wa'an ai.

¹⁷ I wal'u na'ahoru! Ler eniyeni ya auroin mi moro idewe minim man panulu enihe ka mauroin mim hi'i inhawa lere mi mesne Yesus.

¹⁸ Maa Makromod Lalap nonolu eni nouwedi lolo Nina nabi na'akeme me'e nahenia Rai man Ai mehen kikanedi eni lo'o resnedi, de An hi'i Nina panaeku onne namwali lere mi mesne Yesus.

¹⁹ Ende, i wal'uhe, herredi minim morimori ma ka namloleni, la derne makani Makromod Lalap leke Ai na'ohu nahaledi minima dohohala. Hi'i heheni leke Makromod Lalap nala honorok wawa'an nodi na'alaplapa mi akim,

* **3:13** Kel. 3:6, 15

20 leke lere man mai An hopon Yesus mai ki mi wali'ur, ono nano lere dedesne Makromod Lalap kikanedi Ai namwali minim Rai laa ewi-ewi.

21 Yesus eni ka namhara a'am raram hehen nanumene lere alam Makromod Lalap na'alolo ha wo'ira na'akeme wali'ur, naisa nonolu Ai na'ahenyedi lolo Nina nabi enihe me'e.

22 Nonolu eni nabi Musa konohiyedi ik upud a'ad na'ahenia, 'Na'amoli Makromod Lalap kukul Nabi ida naise ya'u nano minim nohe. Derne makani Nina panaeku na'akeme man An loikaru ki mi eni. *

23 Inhoi kan derne nakani Nina loloi kakarue, Makromod Lalap naheiredi nano Nin ri la hukumesne.' *

24 Nonolu eni Makromod Lalap Nina nabi na'akeme, nano nabi Samuel rakan nabi-nabi namehin man kauli'ur, konohiyedi ha ma namwali ku eniyeni me'e.

25 I wal'uhe, Makromod Lalap nala Nina nou ma namkene nabi ma namwali mi upun a'um onnenihe, de mim lernala nou onne haenhi. An nou Abraham na'ahenia, 'Nano o upun anan ida, Ya ala wawa'an rara'a noho wawan na'akeme.' *

26 Ende Makromod Lalap kikan Nin Hophopon Wahwahan, Yesus, la hopon mai mi nolou, namre'e namharu mi, leke mi na'akeme herre minim morimori ma ka namloleni, mai lerno hi Ai."

4

Petrus noro Yohanis rakpali uluwakun man ho'ok kail lolo agame

* 3:22 Ul. 18:15, 16 * 3:23 Ul. 18:19 * 3:25 NN. 22:18, 26:4

¹ Petrus noro Yohanis wakunkunu heri kalarna makun, imam lalapa ida woro'o roro uluwakun ma nadiyahaka Makromod Lalap Nin Romleu Lape roro muku Saduki mai.

² Hi ra'ahan wake'e ono Petrus noro Yohanis wakuku ri nammori lolo onne ra'ahenia, “Yesus mori wali'uredi me'e,” la nano rira wanakuku eni, hi ra'amou ra'aropo panaeku ri man maki, mori wali'ur.

³ Ende hir kele wuku hi, rale laedi bui raram min lolo onne rakan nohoropo, ono lere helemedi me'e.

⁴ Enimaa nano ri man dervedi rira wanakunu onneni, ri namansa akin naili'iledi Yesus. Enpenia rakan lere onne, aki mo'oni mehe man lerno hi Yesus rakanedi riwan wolima me'e.

⁵ Rakan nohoropo nanumene agame nina man panulu roro Yahudi rira leleher lalap roro meser Horok Lap enihe lawuku lolo Yerusalem hopun pepen.

⁶ Hir lawuku roro wewerre Hanas ma namwali imam man kulu narehi, noro Kayapas, Yohanis, Aleksander noro ri namehin man ihin walin na'akeme.

⁷ Hi raikoro wukuwedi ne, hopon rodi Petrus noro Yohanis mai rakpali hi, mene ra'ukani hi ra'ahenia, “Hi'ihewi? Modi inhoi nina ke'eke'el an'anha la inhoi naran penia mim hi'i wa'an ri ma naplu'uk onne?”

⁸ Enime'ede Roh Kudus nodi molollo Petrus de walhale na'ahenia, “Man panulu roro leleher lalap Israel ne'en raramne mie!

⁹ Lere eni i wal'uhe sisnai mayai ono am paku ri ma naplu'uk eni, la mi mahehe mauroin hi'ihewi mayai hi'i wa'an ai,

¹⁰ de ya'u konohi mi inhawa ma namwali eni leke i wal'uhe moro manin Israel na'akeme mauroin kokkoo: Yesus Kristus, ri Nazaret onne, mehe Nina ke'eke'el an'anhe hi'i ri eniyeni wa'enedi, penia ai namriri mi kalarna. Yesus onne mim wairesnedi, maa Makromod Lalap na'oriyedi wali'ur me'e.

¹¹ Horok Lap Lirna aile man kukul Yesus eni na'ahenia,
 'Waku man ri ma nayapi nakar sosopole, namwali waku na'a'ar.' " *

¹² Onne horu, Petrus na'aheni wali'ur, "Lolo Yesus mehe rin lernala or'ori dardari ma kan horu, kalla namehin kaale. Lolo noho wawan na'akeme Makromod Lalap ka nala molollo ri namehin nala or'ori dardari maika, maa Yesus mehe."

¹³ Man panulu onnenihe rauroin Petrus noro Yohanis kar iskolo, maa ramwali ri ma nadedem mehe, de hir hehel rehi po'on woro'ohe ka ramka'uk wakunu mouropo roro hi. Hi rauroinedi nahenia woro'ohe lidan nohi la'ak nohi Yesus mamani.

¹⁴ Man panulu onnenihe ka rauroin wakunu me'e, ono hir po'on ri man wa'enedi onne namririri hi kalarna roro Petrus noro Yohanis.

¹⁵ Enime'ede hir hopon woro'ohe laedi paharne leke hir paeku wukuwala.

¹⁶ Ida ma na'ukani ida, "Lo'o kala inhawa panaeku kodi walha ri eniyenihe? Ri man minle Yerusalem na'akeme rauroinedi woro'ohe hi'iyedi ha man ri kan dodo'onkala makun eni me'e, de kan wa'an ka'aheni hi kar hi'i ha onne namwali.

* **4:11** Mzm. 118:22

17 Maa wa'an rehi ik kasu hi, yono wakuku ri rodi Yesus Naran me'e leke panaeku eni yono naderre nadaul laa pororo pahahari herie.”

18 Enpenia hi rapolu Petrus noro Yohanis mai raram wali'ur, hopon na'ahenia, “Yono mim wakuku ri modi Yesus Naran me'e.”

19 Maa Petrus noro Yohanis walhale, “Mi mehem hi'i kenekrohu lolo Makromod Lalap herne kalarna, ewi man wa'an narehi: Am lerno hi minim honopon, ee lerno hi Makromod Lalap Nina honopon?”

20 Mayai eni kam ren wakunu panaeku onne ono ai mehem dodo'on la dederneni.”

21 Onne horu, man ho'ok kail onnenihe kasuwedi woro'ohe wali'ur mene huri. Hi ka rauron hukum hi hi'ihewi, ono heri na'akeme ra'uli rasa'a Makromod Lalap ono hir hi'i wa'enedi ri ma naplu'uk onneni.

22 Heri onne hehel rehi ono ri man wa'enedi onne nina anna weli'akka rehi me'e.

Man lerno hi Yesus rapanak Makromod Lalap na'alapa hi akin leke yono ramka'uk loikaru Yesus Lirna

23 Huriyedi Petrus noro Yohanis ne, hir wali wali'ur laa walinhe man lerno hi Yesus la konohi hi imam lalapa roro Yahudi rir leleher lalap enihe rira lira kanasu eni.

24 Walinhe derne wanakunu onne horu, hir lawuku aki hi'i lir napanak Makromod Lalap. Hi ra'ahenia, “MAKROMOD Ma Nodi Molollo Ha Wo'ira Na'akeme! O peni ma nakuku noho ma naleu a'am, la ma nakuku lour noro ihin ennen na'akeme,

25 O mala Roh Kudus wakunuwedi lolo Onum hophopon, ai upum a'um Daud, na'ahenia, 'Hair-hair ma ka nauroin Makromod Lalap, alhi'ihepe mi ma'ahan, la paeku hi'i wowo'o ar'arra mamani?

Mi ri ma ka namwali Yahudi, alhi'ihepe mim hi'i panaeku ma kan min haida?

26 Rai lolo noho wawanne roro rira man panulu lawuku ra'akene leke ra'ara roro Makromod Lalap noro Nina Rai man Ai mehen kikan eni.' *

27 Oirawi inworo'ohe Herodes noro gubernur Pontius Pilatus lawuku roro ri ma ka namwali Yahudi roro ri Israel na'akeme manin koteni. Hir paekuwuku leke kohon yaka O Hophopon Wahwahan Man Moumou Dewdewe onne, man Om kikanedi namwali Rai me'e, de Daud nina wanakunu onne namwaliyedi me'e.

28 Hir lawuku leke resne Yesus, maa hi ka rauroin O mehem nakakaredi rira hini'i wenewhe onne nano nonolu eni me'e.

29 Makromod, lere eniyeni dernala rira wanakunu rodi aka'ukai. Ma'alapedi ai akim, mayai ma namwali Onum hophopon leke yono ai mamkauk loikaru O Lirmu wawa'an eni.

30 Mala Onum ke'eke'el an'anha mayai leke am hi'i wa'an ma nakni'ir, la hi'i ha man ri kan dodo'onkala makun modi molollo nano Yesus, Num Hophopon Wahwahan Man Moumou Dewdeweni."

31 Hir hi'i lir napanak horu, nakar hir miminle onne narururue, la Roh Kudus nodi molollo hi na'ahoru honorok akin, de hi ka ramka'uk

* 4:26 Mzm. 2:1-2

wakunu Makromod Lalap Lirna Wawan laa heri mamani.

Ri ma akin naili'il Yesus honorok namnehe panaeku na'alono

³² Heri ma akin naili'il Yesus na'akeme rira honorok namnehe panaeku na'alono. Ri mahaku ka na'aheni, "E'eni ainu'u hahaa aimehi," maa inhoi nina, hirira wewerre.

³³ Roh Kudus nala molollo hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe, de rampe'el wake'e konohi ri na'ahenia, "Yesus maki, maa mori wali'uredi me'e." Makromod Lalap namre'e namharu rehi hi na'akeme.

³⁴ Ler romromo ri aile ma na'olu nina kirna, ee nakar, mene nodi wella laa nale hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe,

³⁵ leke hir ha'arle ri ma nin hahaa kan kuku kan nokor.

³⁶⁻³⁷ Ri ida naran Yusup na'olu nina lari ipida nodi wella nala hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe. Yusup onne nano luhu Lewi manin noho Siprus. Hophopon enihe waki ai 'Barnabas' haenhi. Naran Barnabas onne napa'ahne, 'ma na'alapa ri akin'.

5

Ananias noro Safira

¹ Ler onne, mo'on ida naran Ananias noro hono Safira ra'olu rira lari ipida haenhi.

² Ananias nodi lari ip onne wella heruwali laa nalle hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe, maa ai noro hono manaku aimehiyedi heruwali me'e.

³ Ende Petrus na'ahenia Ananias, “Hi'ihopenia Hayakyak Makromon nodi molollo o akim, de mapoho Roh Kudus ma'ahenia o mala noho wella na'akeme, maa mala heruwali mehe?”

⁴ Noho ka ma'olu makun, om manarna. O ma'oluwedi noho onne, om manarna wella na'akeme haenhi. Emene hi'ihopenia om paeku yaka heheni o raramne? O ka mapoho ri mormori, maa mapoho Makromod Lalap!”

⁵ Ananias derne wanakunu onneni horu, namlilinnohi nalwali yawa, idewe aran horuwedi. Ri man derne panaeku onne na'akeme ramka'uk wake'e.

⁶ Ananias makiyedi ne, ma na'ikakenihe rodi tapi mai komon ihin kemen nanumene rodi laa paharne rawilo'e.

⁷ Lo'o jam wokeluwedi nanumene hono Safira mai Petrus nina nakar raram, maa ai kan derne inhawa ma namwali hono makun.

⁸ Petrus na'ukani Safira, “Noho moro o houm Ananias ma'o'olu onne, wella na'akeme me'eniye ni, ee ka?” Safira walhe, “Kokkoo, wella me'eni mehe.”

⁹ Enine Petrus na'ahenia, “Alhi'ihopenia moro o houm lawuku panaeku kene Makromod Nin Roh? Po'onale! Ma nawilo'edi o houm enihe, waliyedi ramririri melle nike makan me'e. Ler eniyeni hi rodi o laa paharne haenhi.”

¹⁰ Ideweni ne, ai nalwali yawa Petrus kalarna, idewe aran horuwedi. Ma na'ikakenihe laedi raram ne, hir po'on Safira makiyedi me'e, de rodi laa paharne leke rawilo'e min nohi hono Ananias nina lunne.

¹¹ Enpenia kerei raramne na'akeme roro idewe

ri namehin man derne panaeku onne ramka'uk wake'e.

Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe hi'i wa'an ri nammori

¹² Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe hi'i tanada noro hahaa lewlewen nammori man ri kan dodo'onnale makun. Ri ma akin naili'il Yesus na'akeme radedem lawuku rodi honorok ma namnehe panaeku ma na'alono lolo Salomo Nin Henei Lapa ma aile Makromod Lalap Nina Romleu eni.

¹³ Ri namehin ramka'uk roro hi lawuku, maa kota ne'en raram na'akeme horhawa hi ma akin naili'il Yesus enihe.

¹⁴ Ka nalo'ol mo'oni maeke ma akin naili'il Yesus enihe, eren nammomori.

¹⁵ Heri do'onedi ma nodi Yesus Lirnenihe hi'i hahaa man ri ka nadedem do'on, de hi rodi ma nakni'ir noro rira piki luni laa loile kalla arkan leke newek Petrus lolo onne, ono hi akin naili'il nahenia lo'o Petrus kakan mehe nalala hi, wa'angedi me'e.

¹⁶ Ende ri nammori rano leke-leke ma na'urani Yerusalem rodi hirira ma nakni'ir roro ri man hayakyake huhu'ur raramne mai Petrus leke hi'i wa'an, la rohi hayakyaka man min ri raram onne.

Kele ri ma nodi Yesus Lirnenihe

¹⁷ Ler onne imam man kulu narehi noro nina ri nano muku Saduki do'on ma nodi Yesus Lirn onnenihe hi'i ha wo'ira na'akeme onneni ne, hi akin apinha wake'e. Enpenia hir paeku wuku leke hi'i sus hi.

¹⁸ Hir kele hophopon ma nodi Yesus Lirn onnenihe rale laedi bui raram,

¹⁹ maa mai a'alam onneni Makromod Lalap Nina hophopon a'am raram ida lan hari bui nina nikenihe, norkaru hi laa paharne mene hopon hi,

²⁰ “Mala'a laa Romleu Lapa konohi heri lolo onne Lirna na'akeme ma nala or'ori dardari ma kan horu eni.”

²¹ Ende rakan oreki al'alam, hir laa Romleu Lap raram wakuku heri lolo onne.

Al'alam onne me'ede, imam man kulu narehi noro nina ri enihe polu wuku Yahudi rira man ho'ok kail enihe na'akeme mai leke rahinopun. Hi raikoro wukuwedi, hir hopon ri laa rala ma nodi Yesus Lirnenihe nano bui raram mai leke ho'ok kail hi.

²² Enimaa ri hohopon onnenihe rakanedi bui eni, kar do'on hi me'e, de wali laa konohi man ho'ok kail enihe, ra'ahenia,

²³ “Am rakanedi bui nina nikenihe, na'akeme konkonse makun, la ma nadiyah enihe ramriri aile nike makan. Ende am hari nike po'on bui raram, maa ri mahaku kaale.”

²⁴ Uluwakun ma nadiyah Romleu Lap noro imam lalap enihe derne rira wanakunu onneni, hir mehe kakaiyedi ono ka rauroin lo'o inhawe namwali hi.

²⁵ Ka nalo'ol, mo'oni ida nodi lir mai konohi na'ahenia, “Eih, pap mie, ri man mi mala laa bui raram onnenihe aile Romleu Lap raram, mahar wakuku ri namansa.”

²⁶ Enime'ede uluwakun ma nadiyah onne noro nin man howok wali enihe laa rala wali'ur ma nodi Yesus Lirnenihe, maa heri raram nodi derne rira wanakuku, de hir ka rodi apipinha rala hi, kalo'o heri onnenihe ra'ahan rodi waku wasla hi.

27 Hi rorkaru Petrus noro Yohanis laa rakpali man ho'ok kail enihe. Imam man kulu narehi ne'el hi na'ahenia,

28 “Eih! Am kasuwedi mi me'e nahenia yono wakuku ri modi Yesus onne Naran me'e menea! Maa ken mehem po'on inhawe mim hihii! Mim loikaruwedi wanakuku onne lolo Yerusalem ne'en raram na'akeme me'e, la mim tumdesne mayai nahenia am hi'i ri onne maki!”

29 Petrus noro Yesus Nin hophopon namehin enihe walhale, “Mayai lernohe Makromod Lalap Nina panaeku mehe, Ai kan huri mayai lernohe ri mormori nin panaeku.

30 Mi mesne Yesus, rohedo au kekiyowok eni, maa Makromod Lalap man ik upud a'ad ra'uli rasa'eni na'ori wali'uredi,

31 la kikanedi Ai, naikoro lolo herne malanna me'e leke rodi molollo wewerre. Naledi molollo Ai namwali Rai Ma Nala or'ori dardari maika. Ai nala leken paharin ika, noho Israel eni, herredi iknik morimori ma ka namloleni, leke Ai na'ohu nahaledi iknik dohohaleni.

32 Ai moro Roh Kudus mamwali man kuku kalla laa ri namehin ha onne na'akeme. Roh Kudus eni, Makromod Lalap nalle ri na'akeme man derne rakani Ai.”

33 Hir derne Petrus nina wanakunu onneni horu, hi raram ha'a wake'e, de hi na'akeme rira panaeku resne hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe.

34 Enimaa ri Parisi ida ma narane Gamaliel namriri lolo hi leken kalarna la hopon rodi ma nodi Yesus Lirnenihe laedi paharne nanu. Ai onne meser Horok Lap man ri na'akeme horhawe rehi.

35 Hir laedi paharne, ai ne'el walinhe na'ahenia,

“Konohiyala i walin Israel na'ahohoruwedi! Paekuwala wawa'an nanumene hi'i kenekrohu kala ri eniyenihe.

³⁶ I walin horhorok annida woro'o man laedi me'e ne, Taudus onne na'aheni ai namwali ri lewlewen ma nodi molollo, penia lo'o ri rahu wo'akka lernohe ai, maa ri nesnedi ai, de nina man lernohe enihe na'akeme rapye'eredi, la rira panaeku onne namderredi.

³⁷ Lerida wali'ur, lere rin lalaa mamai horok ri narane leke aki lawanne, ri Galilea ida aile naran Yudas. Ai namwali uluwakun ri namansa haenhi. An kohon arra noro ma nodi molollo iknik nohe, maa ri nesnedi ai haenhi, la nina man lernohe enihe rapye'er mouwedi haenhi.

³⁸ Ende, i wal'uhe, ainu'u nounaku eni: Yono hi'i haida-haida ri eniyenihe. Wa'an rehi na'amoliyedi me'e, ono lo'o hirira panaeku noro hini'i wenewhe kan mai nano Makromod Lalap, maa namwali rir panaeku aimehi, rira wanakuku mehen moluwedi.

³⁹ Maa lo'o hir lernala panaeku onne nano Makromod Lalap, i wal'uhe ma'alehe molollo kawala hi. Yon mim hi'i ik koro Makromod Lalap ka'ara!”

Enime'ede man ho'ok kail onnenihe kokala nin nounaku onne.

⁴⁰ Ende hi rapolu hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe wali mai nanumene riuk rerhe. Hir kasuwedi ra'ahenia, “Yono wakuku ri wekel Yesus naran me'e!” Onne horu, huriyedi hi.

⁴¹ Ma nodi Yesus Lirna onnenihe ramhara honopun onne rodi aki ma nahuwa'an wake'e, ono Makromod Lalap naledi hi leken lernala apinpinha wo'operperi me'e ono hir lernohe Yesus.

⁴² Akilere hi kar ren wakuku ri lolo Makromod Lalap Nina Romleu Lap noro ri nina nakar, la kar ren loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni nahenia Yesus onne penia namwali Ai man Makromod Lalap kikanedi namwali Rai laa ewi-ewi.

6

Nili ri wo'ikku leke paku ha'ar hahaa rale ri ma na'alehe haida-haida

¹ Ri man lernohi Yesus enihe eren nammo-mori. Nano hi, ri Yahudi ma nodi wanakunu Yunani enihe akin kar wa'an roro ri Yahudi ma nodi wanakunu Ibrani. Hir hehel warna enu ra'ahenia, "Akilere hirira maeke walwalum enihe lernala hana'ar hanana'an, maa ainim walwalum enihe, kar lernala!"

² Ri idaweli woro'o ma nodi Yesus Lirnenihe derne panaeku onne, hir polu wuku ri man lernohi Yesus na'akeme hopun. Hi ra'ahenia, "Lo'o kan wa'an mayai ma'akene hanana'an, kalo'o ainim leken kaale loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan eni.

³ Ende lo'o man wa'an narehi, ai walinhe nili ri wo'ikku nano mi, ri man Roh Kudus nodi molollo, la man mori wawa'an, la ma nin honorok panaeku wa'an, leke ai mala hi tolle honowok onne,

⁴ leke huri yai hi'i lir napanak noro loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan eni mamani."

⁵ Ri na'akeme kokaledi hirira panaeku onne. Enpenia hir nili Stepanus, ono Roh Kudus nodi molollo ai la akin naili'il Yesus kokkoo. Enla hir nili wali'ur Pilipus, Prokhorus, Nikanor, Timon, Parmenas, noro Nikolas ma nano Antiokia.

Nikolas eni ri ma ka namwali Yahudi, maa an lernohiyedi agame Yahudi me'e.

⁶ Ri man hopun enihe roro ri wo'ikku ninili enihe laa rakpali hophopon ma nodi Yesus Lir-nenihe. Hir kemenala liman hi, rapanak Makromod Lalap nala molollo hi leke ilitolle honowok eni wawa'an.

⁷ Ende Makromod Lalap Lirna Wawan eni eren naderre nadaul, penia ri man lerno hi Yesus eren nammomori lolo Yerusalem, la imam nammori akin naili'il Yesus haenhi.

Kele Stepanus tumdesne

⁸ Stepanus onne, Makromod Lalap nodi nale kokkoo, la nala molollo ai penia hi'i ha nammori ri kan dodo'onnale makun lolo heri kalarna,

⁹ maa ri namehin aile man kawale. Man kawala enihe radedem laa Yahudi rira kerei ida wek-wekel, 'Hophopon Wahwahan Ma Nahinuriyedi Me'e Rira Kerei.'* Kerei onne raramne Yahudi ma nano leke Kirene noro Aleksandaria. Hi roro ri Yahudi ma nano Kilikia noro Asia rawalha lira roro Stepanus,

¹⁰ maa hi ka rauroin walha Stepanus, ono Roh Kudus nala woroin ai penia nauroin wakunu wawa'an.

¹¹ Ende hi rodi kalla suwsuwar rala kupan ri ida woro'o, leke hir tumdesne ai na'ahenia, "Mayai derne ri onne na'ihoru na'idaru Musa noro Makromod Lalap!"

¹² Hi rawa'u ri namansa roro leleher lalap roro meser Horok Lap enihe, penia hir laa kele

* **6:9** 'Hophopon wahwahan ma nahinuri' nina panaeku 'ri Yahudi ma nahinuriyedi nano kenern danalha de ka ramwali hophopon me'e.'

Stepanus rodi laa nakpali Yahudi rira man ho'ok kail enihe.

¹³⁻¹⁴ Hi rodi rira man kuku maka rakpali hi haenhi leke hir loikaru ha ma ka namlolo ainina hini'i wenewhe. Hi ra'ahenia, "Ri eniyeni kan ren na'ihoru na'idaru Makromod Lalap Nina Romleu man moumou dewdeweni noro idewe agame nina keneri hono'ok haenhi! Am derne an wakunkunu na'ahenia, 'Na'amoli Yesus, ri Nazaret onne, naiye'eredi Makromod Lalap Nin Romleue, la An herre iknik honoli wenewhe na'akeme man ik upud a'ad Musa naledi maika nonolu me'e.' "

¹⁵ Hir wakunu horu, man min honopun eni po'on kakane Stepanus oin makan siksik lerlere naisedi hophopon a'am raram.

7

Stepanus walha man ho'ok kail enihe

¹ Imam man kulu narehi na'ukani Stepanus na'ahenia, "Lo'o hirira kalaklak onnenihe namlololo, ee ka?"

² Stepanus walhe, "Konohiyala ya am'u la i walin na'ahohoruwedi! Makaniyala tarana. Ler ik upud a'ad Abraham min Mesopotamia, ka nala'a Haran makun, Makromod Lalap ma Nin ke'eke'el an'anha narehi nalewen eni nalhari kemen ai, hupon na'ahenia,

³ 'Hoikaruwedi onum lekloi noro lodon walumhe mala'a laa leke man Ya'u kukul ki o.'*

⁴ Enime'ede an hoikaruwedi nina noho miminle, Kasdim onne, rei kau laa leke Haran. Abraham aman maki lolo Haran nanumene

* 7:3 NN. 12:1

Makromod Lalap hopon ai rei kau wali'ur mai noho ika holiholi eniyeni. *

⁵ Ler onne Makromod Lalap ka nala noho me kirnida, nala Abraham leke manarna lolo onne, maa An nou na'ahenia, 'Noho eniyeni Ya ala ki o moro o upun anum manarna.' * Ler Ai nala nou onne, Abraham anan kaale makun.

⁶ Enine Makromod Lalap konohi ai wali'ur na'ahenia, 'Ku man mai o upun anum rala'a laa noho namehin ramwali do'on awan enne. Ornoho orrai lolo onne hi'i hi ramwali hophopon wahwahan, la kerne dalha hi hehen nanumene anna rahu wo'akka.

⁷ Hir hi'i heheni nanumene Ya'u hukum noho ma nodi kenerne danalha onne. Hunukum onne horu, hi ramhara lolo onne laa noho Kana'an mene ra'uli rasa'a Ya'u.' *

⁸ An konohiyedi onne horu, Ai nala nou ma namkene ida Abraham, la hopon ai noro upun anan na'akeme laa sunat, leke na'akerhe nou onne. Ende moriyedi Isak alam wo'aa nina ame mehen sunate. Mai wali'ur Isak na'ori Yakup, an mehe sunat anan haenhi. Enla Yakup na'ori tatana idaweli woro'o mehen sunat hi haenhi. Ri eniyenihe penia ma namwali Yahudi upun a'an.

⁹ Mai lere li'ur, ik upud a'ad Yakup anan idaweli ida ra'olu walla Yusup laa Mesir, ono hi akin apinha, maa Makromod Lalap norle'ule'u norwali-wali ai, *

¹⁰ la huriyedi nano nina kenerne danalha lolo Mesir eni. Enla Ai nala morimori man wa'an noro

* 7:4 NN. 11:31, 12:4 * 7:5 NN. 17:8, 48:4 * 7:7 NN. 15:13-14;
Kel. 3:12 * 7:9 NN. 37:11, 28, 39:2, 21

honorok aki man wa'an ai penia lere ai nakpali Firaun ma namwali rai Mesir, ai nahuwa'an rai eni akin. Enpenia Firaun kikan ai namwali ma nodi molollo lolo Mesir ne'en raramne, la hi'i ai namwali uluwakun nin romleu onno.

¹¹ Eni nanumene Mesir noro Kana'an lernala roulara lapa. Roulara onne hi'i ri nammori sus wake'e, la aman noro walinhe kar lernala hanana'an lolo Kana'an me'e.

¹² Yakup derne maha ra'olu gandum ai Mesir, de hopon ik upud a'ad laa enne weli hanana'an.

¹³ Rakan hir laa Mesir rewro'o nine, Yusup konohi walinhe na'ahenia, 'Maya'u eni Yusup.' Eni nanumene rai Mesir nauroin nahenia hi eniyenihe Yusup mo'oniwalinhe.

¹⁴ Enime'ede Yusup aku lira laa aman napanak ai noro upun anan na'akeme rei kau mai Mesir. Aki hi na'akeme ri weli'ikku wolima.

¹⁵ Enine Yakup noro ananhe re'e nohi laa Mesir. Min enne hehen nanumene hir maki,

¹⁶ maa lere li'ur hi rurna hokon rodi wali'ur laa Sikem nanumene ra'akene lolo ku'il raram man Abraham nodi kupan pere weliyedi nano Hemor upun ananhe me'e."

¹⁷ Stepanus na'aheni wali'ur, "Rakan lere li'ur, lere Makromod Lalap Nina nou noro Abraham na'uraniyedi me'e, ai upun ananhe lolo Mesir eren na'uwawali.

¹⁸ Kame'ede kikan rai namehin nodi molollo Mesir ne'en raram, la ai onne ka nauroin Yusup onne inhoi. *

¹⁹ Ai nodi konoko wunudi noro rurilai nala ik upud a'ad, hopon hi sopoledi anan memerana na'akeme, yono kiki lauhe.

* 7:18 Kel. 1:7-8

20 Ler onne mori Musa. Ai onne tatana man oin makan ma'aruru. Wollo wokelu raram mehe inna aman suwar, de wayahue rira nakar.

21 Maa kan wa'an suware lolo nakar me'e, de rodi laa loiyedi paharne nanumene Firaun anan maeke nala, wayahue, nodi hi'i ananne.

22 Noho Mesir nina wanakuku wanayo'e na'akeme rodi wakuku ai penia nina honoli wenewhe noro nina wanakunu wa'an.

23 Rakan nina anna weli'akka, ai mehen hi'i kenekrohu lan ka'arala walin ri Israel enihe.

24 An lae ne, an do'on ri Mesir ida nukur walin ida, de ai nodiyala ri man lernala nuknukur onne, la nesnedi ri Mesir eni.

25 Musa pene'ek walinhe rauroidi nahenia Makromod Lalap nair ai leke huriyedi hi nano kenern danalhe rahu eni, maa hi ka rauroidi nina panaeku onneni.

26 Rakan oreki, an do'on wali'ur ri Israel woro'o mahar wahihi'i, de nahehe paku woro'ohe leke rahuwa'an wali'ur, penia ai na'ukani hi na'ahenia, 'Mi eniyenihe ma'ulosno ma'umo'onwali menee?! Alhi'ithepe mim wahi'ie?'

27 Maa ri man hudi walin onne nokuledi Musa laa herne, na'ahenia, 'Inhoi man kikan o modi molollo mamwali man ho'ok kail mayai?'

28 Lo'o onuma panaeku mesne ya'u naisa oirawi mesne ri Mesir onne?'

29 An derne wanakunu onneni horu, namka'uk me'e, de lari laedi Midian. Lere an minle enne an ho, la na'ori tatana mo'oni woro'o. *

30 An minle Midian anna weli'akka.

Lerida ai mahan huri pipduma lolo noho mamu

* 7:29 Kel. 2:14, 18:3-4

na'urani wo'or Sinai, an holikuku hophopon a'am raram ida aile ruri roke raram man ai lerlere mamani.

³¹ An po'on ai lerlere onneni an hehel rehi, penia an hoi na'urani leke nauroin kokkoo onne inhawe. Na'uraniyedi ne, an derne Makromod Lalap Lirna na'ahenia,

³² 'Ya amwali o upun a'um Abraham, Isak noro Yakup rira Makromod Lalap man hi ra'uli rasa'eni.' Ideweni Musa namka'uk wake'e, la narururu me'e, de an po'onedi herne ono ka naruri po'on ai lerlere onne me'e.

³³ Enine Makromod Lalap hopon na'ahenia, 'Mohuwedi onuma pakpak ei eni, ono onno mam-ririri onne, moumou dewdewe.

³⁴ Ya'u mehe po'on ri Mesir eni hi'i Ainu'u ri enihe lernala kenerne danalha mamani. Ya'u dernedi rira sus mak oir me'e, de Ya'u kopuredi leke huriyedi hi nano rira kenerne danalheni. Ende lere eni me'ede ma'akene mala'a laa Mesir here.' " *

³⁵ Stepanus konohi wali'ur man ho'ok kail onnenihe, na'ahenia, "Ler Musa ka namhara Mesir makun, ri Israel kar kokala ai. Lere onne hi ra'ahenia, 'Inhoi kikan o mamwali man panulu noro man ho'ok kail mayai?' Maa lere li'ur Makromod Lalap nodi Nin hophopon a'am raram, mehen kikan Musa eni namwali rira man panulu noro man huri we'er hi. Onne namwali lere an do'on aiye man lerlere ruri roke raram onneni.

³⁶ Musa eni penia ma nodi ri Israel enihe ramhara rano Mesir. An hi'i ha ri kan dodo'onnale makun lolo Mesir, lolo Kahi Memere, la lolo noho

* 7:34 Kel. 3:1-10

mamun ma napro'uk hehen nanumene anna weli'akka raramne.

³⁷ Musa me'ene konohi ri Israel na'ahenia, 'Lere man mai Makromod Lalap kikan mi upun anum ida namwali Nabi naise ya'u eni.'

³⁸ Musa eni nodi heri Israel lolo noho mamun ma napro'uk onne, la an laa wo'or Sinai derne la kokala Makromod Lalap Lirna nano hophopon a'am raram leke wali mai loikaru ik upud a'ad enihe. Ler onne an kokala Makromod Lalap Lirna Wawan ma nala or'ori dardari ma kan horu, leke rakan lere eni maika lernala haenhi.

³⁹ Enimaa ik upud a'ad enihe ramhene derne rakani Musa, de lere an minle wo'or onne hi ra'okuledi ai, la lolo akinhe ra'ahenia, 'Lo'o wa'an rehi ika wali wali'ur laa Mesir me'e!'

⁴⁰ Enla hir hopon Harun ra'aheni,* 'Hi'iyala aukerhida woro'o mayai leke rodi molollo mayai la norle'ule'u norwaliwali yai, ono ai ka mau-roin inhawa ma namwali noro Musa ma nodi ai mamharede nano Mesir onne.'

⁴¹ Ende hir hi'i aukerhida naise sapiyana, nanumene resne ha mormori rodi hoikani aukerhe onne. Horu ne, hir hi'i ya'an yomun lapa, la ra'uli rasa'a rira hini'i onne. *

⁴² Enpenia Makromod Lalap waliyedi kili'urn, huri we'eredi hi hoikani lere, wollo, noro kaliyoro manina a'am eni. Onne penia namnenehe Makromod Lalap Lirna ma aile horok nabi enihe, na'ahenia,

'Eih! Israel mie! Ler mim minminle noho mamu anna weli'akka raram, mi ka mesne

* **7:40** Harun onne Musa mo'oniwalin anulu. * **7:41** Kel. 32:1-6

ha mormori modi hoikani Ya'u, maa modi hoikani aukerhe noro noho makromon mamani.

⁴³ Mim le'u aukerhe Molok noro aukerhe Refan ma naisa kaliyore noro rira heuheu mamani. Enpenia Ya'u huri mi leke manin Babilon enihe kerne dalha mi la rodi mi ko'u laa kota Babel wali enne.' ” *

⁴⁴ Stepanus na'aheni wali'ur, “Lere ik upud a'ad minle noho mamun ma napro'uk makun, Makromod Lalap hopon Musa nayapi Nin Tenda ma nodi kunukunohi nahenia Makromod Lalap aile hi leken kalarna.† Ai na'ariri Tenda onne lernohi kanakarne noro lapanne man Makromod Lalap konohiyedi ai me'e.

⁴⁵ Ler li'ur rira ananhe kokala Tenda onne haenhi, rodie roro Yosua laa ra'ara lere Makromod Lalap rohiyedi rira arwali man holiholi iknika lekloi eniyeni. Tenda onne min lolo onne hehen nanumene rai Daud nina lere.

⁴⁶ Daud onne nahuwa'an Makromod Lalap akin, la napanak leke nayapi rom ida namwali Makromod Lalap man Yakup na'uli nasa'eni Nina miminlole,

⁴⁷ maa ka namwali. Anan Salomo nayapi Nina Romleu onne.

⁴⁸ I wal'uhe, yon makoto nahenia Makromod Lalap Man Kulu Narehi Man Lap Narehi eni holi lolo rom ri mormori rayayapi, ono nabi lirna aile ma na'ahenia;

* **7:43** Am. 5:25-27 † **7:44** 'Nin Tenda', ee 'Makromod Lalap Nin Tenda' rodi wanakunu Malay, 'kemah Allah'. Nakar eniyeni hir hi'i rodi ha mormori ulikn, tapi, lauriri ma namrana leke hir rohu, le'u rodi lalaa mamai (Kel. 26).

49 'A'am onne namwali Ainu'u naikoro onno, la noho wawan namwali Ye ei'u onno, de ma'ariri inhawa rom Maya'u? I holi ewi leke warnala?

50 Ya'u penia man hi'i hahaa na'akeme.' *

51 I wal'u na'ahoru! Mi akim kerhe rehi la mi mamhene lernohe Roh Kudus wake'e naise mi upun a'um nonolu eni! Mi kilinna rohedo, de kam derne makani Ai Lirna me'e!

52 Mi upun a'um na'akeme hi'i apipinha nabi na'akeme, la resne hi haenhi, ono nabi onnenihe konohi hi nahenia oreki inworo'o Makromod Lalap nala Hophopon Ma Namloleni mai. Hophopon onneni, Yesus, maiyedi me'e, maa mi ma'olu Ai male Nin arwali enihe, de minim hini'i eni, peni nesne Ai!

53 Hophopon a'am raram mehen mai loikaruwedi Makromod Lalap Nin keneri hono'ok ki mi me'e, maa mi kam lernohe."

Yahudi rir man panulu enihe wadesne Stepanus

54 Man ho'ok kail onnenihe derne onne horu, hir raram ha'a wake'e weuweur nihin a'arne.

55 Maa Roh Kudus nodi molollo Stepanus me'e, de an po'on laa a'am. An do'on Makromod Lalap Nina siksika lerlere, la an do'on Yesus namririri aile herne malanna.

56 Ai na'ahenia, "Po'onale! Ya'u do'on a'am nahinariyedi me'e, la Ai ma namwali Ri Mormori Anan onne namririri aile Makromod Lalap herne malanna."

57 Ai na'aheni onne horu, heri pasunala kilinna, wakaukau, la ra'ouwale,

* 7:50 Yes. 66:1-2

⁵⁸ kele, soru laedi kote paharne mene wadesne. Man tumdesne Stepanus enihe, ruri rira rain naranu, rale ma na'ikakida naran Saulus nadiyake.

⁵⁹ Mahar wawasle, Stepanus wakau na'ahenia, "Makromod Yesus, kokaledi ainu'u roh."

⁶⁰ Enine Stepanus laa yawa kadi ein korno la wakau, "Makromod, dohohaleni yono mala hi ra'uwara." An wakau heheni, idewe aran horuwedi.

8

¹ Saulus me'ene ne'eno hi resne Stepanus.

Rin nodi apinpinhe nale Yerusalem nin kerei raramne na'akeme

Ler onne me'ede hir hi'i sus la hi'i apipinha Yerusalem nin kerei raramne na'akeme penia lariye'er rarari laa leke-leke ma aile Yudea noro Samaria na'akeme. Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe mehe ramkene Yerusalem.

² Ri ma namka'uk Makromod Lalap ida woro'o rodi Stepanus kemen laa rawilo'e. Hi rahere rehi ono raramhe penu,

³ maa Saulus eni nahehe naiye'er rarari kerei raramne mamani. An lolo nakar laa nakar kele ma akin naili'il Yesus enihe soru laa bui.

Makromod Lalap Lirna Wawa'an loikaru laa Samaria

⁴ Man lari enihe ramhareni Yerusalem me'e, la hir loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an onne lolo ewi-ewi.

⁵ Pilipus namhara nala'a laa kota Samaria la konohi hi panaeku ma na'ono Kristus man Makromod Lalap kikanedi namwali Rai laa ewi-ewi eni.

⁶ Heri onnenihe rakakani an loikaru Yesus Lirna Wawa'an onneni, la hir loi honorok nin loloi kakaru eni ono do'on an hi'i tanada ri kan dodo'onnala makun.

⁷ Pilipus rohi hayakyak man hu'uhu'ur ri raramne, (hayakyak onne wakaukau naruri mene ramhara ri raramne), la an hi'i wa'enedi ri nammori ma naplu'uk noro man liman ein yaka haenhi.

⁸ Ende ri manina kota Samaria onnenihe akin nahuwa'an wake'e.

⁹ Lolo kote onne mo'oni ida aile narane Simon ma nadedem hi'i waliwali maka man lewlewen. Nalo'oledi manin Samaria onnenihe hehel rehi do'on nin waliwali maka lewlewen onne. Ai mehe na'uli kemen na'aheni ai penia man lewlewen lolo kota onne.

¹⁰ Enpenia kota onne ne'en raram na'akeme lernohi ainina hini'i onne mamani ra'ahenia ai onne lo'o nodi Makromod Lalap Nin molollo. Hir rapolu ai, "Papa Molollo Lape."

¹¹ An min lolo onne nalo'oledi me'e de, hi akin ka nahinuri nin hini'i onne.

¹² Enimaa Pilipus maie ne, hir derne ai. Pilipus loikaru Lira Wawa'an man konohi hi'ihewi Makromod Lalap nodi molollo ri mormori, la an wakuku hi na'ahenia Yesus penia namwali Rai man huri we'er ri nano dohohala nin molollo. Enpenia mo'oni maeke nammori akin naili'il Yesus mene laa oir raram leke Pilipus ulutade.

¹³ Simon me'ene akin naili'il Yesus, de laa oir raram leke ulutade. Onne horu, an lernohi Pilipus mamani, la an hehel rehi po'on Pilipus nin hini'i ri kan dodo'onnala makun onne.

¹⁴ Hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe man

minle Yerusalem derne nahenia manin Samaria enihe kokaledi Makromod Lalap Lirna Wawa'an me'e, de hir hopon Petrus noro Yohanis laa enne.

¹⁵⁻¹⁶ Ri Samaria enihe rodi Yesus Naran laedi oir raram leke ulutade me'e, maa kar lernala Roh Kudus makun. Petrus noro Yohanis rakanedi ne, hir hi'i lir napanak leke Makromod Lalap nala Roh Kudus ri Samaria enihe.

¹⁷ Enla Petrus noro Yohanis kemenala liman ri Samaria enihe uluwakun, idewe hir kokaledi Roh Kudus.

¹⁸ Simon po'on hophopon ma nodi Yesus Lirna onnenihe kemenala liman hi uluwakun leke hir kokala Roh Kudus, ai nodi kupan laa Petrus noro Yohanis na'ahenia,

¹⁹ “Pap mie, malala molollo maya'u here ke'e, leke i kemenala inhoi uluwakun, ri onne kokala Roh Kudus haenhi.”

²⁰ Maa Petrus walhe, “Modi onum kupane laa kawali pire ai porom raram! Yom makoto nahe-nia Makromod Lalap Nina nanala mayai eni rodi kupan welie!

²¹ O akim ka namlolo Makromod Lalap kalarna, de onum molollo kaale howok ainima honowok enie.

²² Ende sopoledi panaeku yaka onne, la mapanak Makromod Lalap leke nala ampun onum panaeku man ailanna onneni,

²³ ono ya auroiroin nahenia o akim apinha ri, la dohohala nodi molollo o raramne.”

²⁴ Enime'ede Simon na'aheni, “Pap mie! Mararamyaka'u ke'e de, mapanak Makromod Lalap leke yon ha man om wakunkunu onne namwali maya'u!”

25 Hir wakuku ri, la loikaruwedi Makromod Lalap Lirna Wawan lolo onne horu, Petrus noro Yohanis wali laa Yerusalem. Rala'e ne, hir kuli kuli Samaria nina leke-leke loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni.

Pilipus pakromo or'onno lalap ida nano Etiopia

26 Lerida Makromod Lalap Nina hophopon a'am raram ida mai Pilipus na'ahenia, "Mala'a laa karanna laa kalla ma nano Yerusalem laa Gasa, kalla man ri ka nadedem lole." 27-28 Enime'ede Pilipus nala'a me'e. Ler onne manin Etiopia ida nano Yerusalem wali laa nina lekloi lolo kalla onne haenhi. Ai onne or'onno lalap ida* ma nadiyaka Kandake nina kanaru na'akeme. Kandake onne namwali Etiopia nin rai maeke. Or'onno lalap onne na'uli nasa'edi Makromod Lalap lolo Yerusalem me'e, de wali laa nin leke me'e. Ai naikokoro nina kerete wawan, mahan lelese nabi Yesaya nin horok.

29 Roh Kudus hopon Pilipus, "Laa ma'uraniyala kerete onneni."

30 Pilipus laa na'uraniyedi kerete onneni ne, an derne ri onne mahan lelese Yesaya nin horok. Ai na'ukaniyale na'ahenia, "Hi'ihewi? Makrom'u lese horok onneni mauroin nin panaeku, ee ka?"

31 An walhale, "Lo'o ri ka napa'ahe, hi'i hehewi ya auroin nin panaeku?" Enime'ede ai naka'uk Pilipus, "Mai ha'a wewerre ainu'u kerete."

32 Horok Lape Lirna an lelese onne na'aheni heheni,
'Ai onne, naisa pipduma waku ida man rodi laa resne,

* 8:27-28 Or'onno lalapa onne ri man sida-sida haenhi.

la naisa pipduma man makromon tori wu-
lunne, maa ka na'umee,
ai me'e ne ka na'oho, kan wakunu haida.

³³ Ri na'ihoru na'idaru Ai onne,
la nala hunukum ma ka namnenehe na'alono
hono'ok kanail ma namlolo.
Ai kan minle noho wawan nalo'ol,
ono ri nesne ai penia upun anan kaale me'e,
de ri kan horok me'e.' *

³⁴ Or'onno lalapa onne na'aheni Pilipus, "Pip-
duma onne wekel inhoi? Nabi Yesaya mehen
wekel kemen, ee ri namehin?"

³⁵ Enime'ede Pilipus napa'aha Horok Lapeni
Lirna La'an leke konohi ai Yesus Nin wanakuku
wawa'an eni.

³⁶ Hir raikoro ai kerete makun, rakan onnida
oir aile, de ri Etiopia na'ahenia, "Po'onale, oire
me'eni me'e! Inhawa kawala ika makun penia
kam ulutada ya'ue?" [

³⁷ Pilipus na'ahenia, "Lo'o makrom'u akin
naili'il Yesus kokkoo, ik kala'a oire leke ulutade
pape."

An walhale, "Ya akin naili'il Yesus Kristus eni
namwali Makromod Lalap Ananne."†

³⁸ Ende an hopon ma nodi kerete paliyedi lolo
onne, la woro'ohe kopur laa oir raram nanumene
Pilipus ulutade.

³⁹ Hi ramharedi oir raram mai paharne,
namlilinnohi Makromod Nin Roh naledi Pilipus
laa onno namehin, de Etiopia onne kan do'on ai
me'e, maa ai akin nahuwa'an wake'edi me'e, la
nala'a mamani laa nina leke.

* **8:33** Yes. 53:7-8 † **8:37** Horok man aile lolo tanada [] raram,
kaale lolo horok Yunani dedesne heruwali.

⁴⁰ Pilipus onne, namlilinnohi aiyedi leke ida naran Asdod. Ai namhara leke onne laa mamani wali ra'i, loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni lolo leke-leke na'akeme hehen nanumene rakan Kaisarea.

9

Saulus akin naili'il Yesus (HN. 22:6-16, 26:12-18)

¹ Ler Pilipus mahan laliwewer leke-leke onne, Saulus nanoinoin ri man lernohi Yesus enihe leke aka'uku la nesne hi. An laa imam man kulu narehi,

² napanak horok molollo ida leke nodi laa uluwakun kerei Yahudi enihe lolo kota Damsyik. Ainin panaeku nanoin ri manin Damsyik man lernohi Yesus Nina Kalla, mo'oni maeke, kele, la nodi laa Yerusalem.

³ An laa na'uranrani kota Damsyik onneni, namlilinnohi ropropida mai nano lanik siksika wake'e, idewe pupinedi Saulus. ⁴ Idewe ai nalwali yawa, la derne lira ida ma na'ahenia, "Saulus! Saulus! Hi'ihopenia om hi'i sus Ya'u?"

⁵ Saulus na'ukaniyale, "Makrom'u, inhoi O?"

An walhale, "Ya'u eni Yesus man om hihi'i suse.

⁶ Mamriryedi! Mala'a laa kote raram. Rakan lolo onne rin konohi o hi'i inhawa."

⁷ Nina kalla wali enihe ramka'ukedi, ka rauroin wakunu me'e, ono hir derne lir onneni, maa kar do'on ri man wakunu onne.

⁸ Enla, Saulus eni namriri, hari makan, maa makan tokedi me'e, de hi ri'ik roro laa Damsyik.

⁹ Min enne, lere wokeluwedi ai kan do'on haidahaida, la ka na'ak, ka nomun haenhi.

¹⁰ Ler onne ri man lerno hi Yesus ida naran Ananias aile Damsyik. Ai mehen do'on haida nano Makromod Yesus naise namarmi. Lolo ha man ai mehen do'on onne, Yesus napolu, "Ananias!"

An walhe, "Makromod, eni ya'u."

¹¹ Makromod hopon na'ahenia, "Mala'a here! Lolo kalla ma naran 'Kalla Namdudu' laa Yudas nin nakar. Lolo nakar onne manoin mo'oni ida naran Saulus, manin kota Tarsus. Ai onne mahan hi'i lir napanak,

¹² la lolo haida man ai mehen do'onedi me'e, an dodo'on ri ida ma naran Ananias mai nala liman loile ai uluwakun wawan leke makan mou wali'ur."

¹³ Ananias walhe, "Wa'an Makrom'u, maa ya'u dervedi ri nammori kukunohi nahenia ri eniyeni nodi rurilai hi'i sus Num ri ma aile Yerusalem enihe.

¹⁴ Enla lere eni me'ede an mai eni nodi molollo nano imam man kulu narehi leke kele ri ma akin naili'il ki O na'akeme."

¹⁵ Maa Makromod na'ahenia, "Ananias! Ya'u niliyedi ai me'e leke howok Ainu'u honowok eni, de yon mamka'uk. Mala'a here. Ya'u nili Ai leke loikaru Ya'u Naran laa ri Yahudi noro ri ma ka namwali Yahudi enihe, noro rira rai-rai haenhi.

¹⁶ Ya'u mehe konohi ai nahenia na'amoli an lernala apipinha nammori ono an lerno hi Ya'u."

¹⁷ Ende Ananias nala'a laa nakar onne, la nala liman loile Saulus wawanne. Ai na'aheni, "I wal'u Saulus! Makromod Yesus man om dodo'on lolo kalla lere om mamai eni, Ai penia man hopon ya'u mai leke i wal'u makan mou wali'ur, leke Roh Kudus nala molollo ki o."

¹⁸ Idewe ha ma naise i'in di'ikne man minle makan nadiyauredi, idewe makan mou

wali'uredi. Ai namaka, nala'a laa oir leke Ananias ulutade.

¹⁹ Onne horu, ai na'ane, la kemen naruri wali'uredi.

Saulus min Damsyik wakuku Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni

Onne horu, Saulus minle Damsyik alam wokelu wo'akka noro man lernohi Yesus enihe.

²⁰ An laa idewe Yahudi rira kerei-kerei loikaru Yesus Lirna na'ahenia, “Yesus onne penia Makromod Lalap Ananne.”

²¹ Ri na'akeme man derne Saulus wakunu mehe kakaiyedi, la hehel rehi ra'ahenia, “Hi'ihopenia an wakunu heheni? Oirawi inworo'ohe onneni an kele man lernohi Yesus enihe lolo Yerusalem, nahehe nesne horu, la lere eniyeni ainina panaeku mai eni kele ri nodi laa imam lalap enihe leke rala hunukum harome!”

²² Maa Saulus nina wanakuku eni, eren nalolo'ol eren nana'an ri akin, penia Yahudi man minle Damsyik enihe mehe kakaiyedi, ka rauroin walha nin wanakuku me'e. Ai na'amou na'aropedi kokkoo panaeku ma nodi kunukunohi nahenia Yesus onne namwali Ai man Makromod Lalap kikanedi namwali Rai laa ewi-ewi me'eni.

²³ An min lolo onne nalo'oledi tarana mene Yahudi enihe paeku kelewuku leke resne.

²⁴ Hirira panaeku radiyaka kote nina nika na'akeme lelere a'alam leke resne Saulus, maa an dervedi rira panaeku yak onne,

²⁵ de a'alam ida nin muku man lernohi Yesus enihe rala ai loile lo'or raram mene ralkopur laa yawa lewen lukur kukulu man rodi kawkawa kote paharn, leke an lari laa Yerusalem.

Saulus minle Yerusalem

²⁶ Rakanedi Yerusalem, Saulus nahehe noro ri man lernohi Yesus enihe lawuku, maa hi ramka'uk ai, ono ka rauroin nahenia namlolo kokkoo an lernohi Yesus, ee ka.

²⁷ Enimaa Barnabas lan lariyala ai rala'a wewerre leke roro hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe pakromo. Barnabas konohi hi'ihewi Saulus do'on Yesus lolo kalla man laa Damsyik, la hi'ihewi Makromod Yesus wakunu noro ai. An konohi hi hi'ihewi Saulus ka namka'uk nodi Yesus Naran wakuku manin Damsyik onnenihe haenhi.

²⁸ Enime'ede Saulus noro hi min wewerre Yerusalem, la ka namka'uk nodi Makromod Yesus Naran wakuku Yerusalem ne'en raram na'akeme.

²⁹ Ai noro ri Yahudi man wakunu Yunani enihe, wakunu la raherre honorok panaeku, maa hi kar kokale de rahehe ranoin kalla leke resne.

³⁰ Ai walinhe dervedi rira panaeku yak onneni ne, hi roro Saulus laedi Kaisarea mene hopon ai nala'a laa Tarsus.

³¹ Enine man lernohi Yesus lolo Yudea, Galilea, noro Samaria na'akeme holi namlina namkai ono ri kan hi'i apinha hi. Ler onne Makromod Lalap na'alapa kerei raramne akinhe, de eren ramkene lernohi Yesus. Hirira honoli ramka'uk Makromod Lalap, la Roh Kudus na'alap hi akin, de kerei raramne eren na'uwawali.

Petrus hi'i wa'an Eneas la na'ori Dorkas

³² Petrus laliwewer ka'arala man lernohi Yesus enihe, de lerida an lole kota Lida.

³³ Lolo onne an holikuku mo'oni ida naran Eneas ma naplu'uk nap'ekeredi anna wo'aa me'e, ka namaka nano piki luni.

³⁴ Petrus na'aheni ai, “Eneas! Yesus Kristus hi'i wa'enedi o me'e, de mamakedi la ma'akenedi onum piki luni here!” Idewe namakedi.

³⁵ Ri manina Lida noro Saron do'on Eneas wa'enedi, hi na'akeme akin naili'il Makromod Yesus.

³⁶ Kote ida aile naran Yope ma kan ko'uwala Lida. Lolo onne maeke ida aile naran Tabita, la ai onne man lernohe Yesus. Naran ‘Tabita’ eni namnenehe naran ‘Dorkas’ rodi wanakunu Yunani, la napa'ahne, ‘ruse’. Ai eni hi'i ha man wa'an mamani, la an paku ri nammori ma na'alehe naulinu.

³⁷ Ler onne ai nakni'ir de makiyedi. Walinhe rarohe ihin kemen horu, rale laedi kamar nowawanne.

³⁸ Man lernohe Yesus lolo Yope derne Petrus aile Lida, de hir hopon ri woro'o rodi nou laa rapanpanakedi Petrus, “Halhaledi mai Yope nanu!”

³⁹ Konohiyedi Petrus ne, ai noro hi ra'along pelekledi laa enne. Hir rakanedi enne ne, hi rore laa kamar nowawan. Maeke walwalum ma nahehere lolo onne mai lupurala Petrus kukulle rira nainairi man Dorkas hohour nala hi eni.

⁴⁰ Enime'ede Petrus hopon hi laedi paharne, la an kadi ein korno yawa hi'i lir napanak. Hi'i lir napanak horu, nakpaliyala Dorkas ihin kemen na'ahenia, “Tabita, mamakedi!” Idewe Tabita makan mouwedi, po'onala Petrus, namaka, naikoredi.

⁴¹ Enine Petrus nasala liman leke paku na'ariri. Ai namririye, Petrus napolu maeke walwalum roro ma akin naili'il Yesus lolo onnenihe leke mai hir do'on rauroin maeke man maki onne mori wali'uredi me'e.

⁴² Ha ma namwali onne raderre radaul lolo Yope ne'en raram na'akeme penia ri namansa akin naili'il Makromod Yesus.

⁴³ Petrus min Yope nalo'oledi tarana noro mo'on ida naran Simon. Ai onne nin honowok akilere na'akene ha mormori ulikin leke rodi ra'olu.

10

Petrus noro Kornelius

¹ Lolo kota Kaisarea mo'oni ida aile naran Kornelius. Ai onne namwali uluwakun ara ma nodi molollo ma nasala ke'urauk rahu ida ma nano hair Italia.

² Ai noro nina nakar raram ramka'uk Makromod Lalap, de ra'uli rasa'a Ai mamani, kade hi ka ramwali ri Yahudi. Ai nala kupan nammori ri Yahudi ma na'alehe haida-haida, la an hi'i lir napanak laa Makromod Lalap mamani.

³ Lerida lere mamamal Makromod Lalap hi'i haida harile Kornelius mehen do'on. Lolo ha onne an do'on mouropo Makromod Lalap Nina hophopon a'am raram ida mai napolu ai, "Kornelius."

⁴ Kornelius po'on hophopon a'am raram onneni ne, ai namka'uk wake'edi me'e de na'ukani, "Makrom'u nodi inhawa panaeku?" An walhe, "Makromod Lalap kokaledi onum lir napanak, la kan hamlinu onum hini'i wawa'an rahu laa ri ma na'alehe haida.

⁵ Ende lere eniyeni hopon ri ida woro'o laa Yope lariyala Simon Petrus wali mai eni.

⁶ An min noro Simon ma nadedem na'akene ha mormori ulikin. Simon onne nina nakar aile herraram."

⁷ Hophopon a'am raram onne nala'edi ne, Kornelius napolu nina hophopon mo'oni woro'o

roro nina ma nasala ke'urauk ida ma namkene nadiyahaka ai. Ma nasala ke'urauk onne namka'uk Makromod Lalap haenhi.

⁸ Kornelius konohi hi ha wo'ira na'akeme man hophopon a'am raram konohiyedi ai me'e. Onne horu, an hopon hi rala'a laa Yope.

⁹ Rakan orekiyedi, wokeluhe ramhara Kaisarea rala'a Yope me'e. Hi kar rakan Yope makun, Petrus ha'a laa onno ma aile nakar wawan leke hi'i lir napanak. ¹⁰ Na'ikeki lere ulu me'e de, ai nam-laredi me'e. An newnewek ra'akene hanana'an lere u'ulu nine, Makromod Lalap nalhari haida ai mehen do'on.

¹¹ An po'on lanik nahinariyedi, do'on haida naise tapi ma naphari, huhun wo'akkenihe naha'ilorlore, ku'uku'u mai noho wawan.

¹² Tapi raram onne, ha mormori ma ein wo'akka na'akeme aile, ha mormori ma na'ina'ik noro manu merwui na'akeme aile.

¹³ Ka nalo'ol, an derne lir ida na'ahenia, "Petrus, laa malle mesne here, leke mo'on."

¹⁴ Maa Petrus walhale, "Eih, Makromod! Ha mormori eniyenihe heruwali morso de luli ra'an, peni ka o'onala makun."

¹⁵ Maa lir onne na'aheni wali'ur, "Inhawe man Makromod Lalap na'aheni mou, yom ma'aheni, 'Ha onneni morso, de luli yo o'on!'"

¹⁶ Petrus do'on ha ma namwali onne rakan rewkelu nanumene tapi an dodo'on onne mehen nakinikanedi wali'ur laedi a'am.

¹⁷ Petrus mahan nahehe nauroin hahaa an dodo'on onneni nina panaeku inhawa ne, Kornelius nina hophopon wokelu ma nanoin Simon nin nakar enihe rakanedi nina nike makan me'e.

18 Hi ra'ukani ra'ahenia, “Peina'a ma naran Simon Petrus aile mai enie?”

19 Petrus mahan nahehe nauroin ha an dodo'on onneni nina panaeku inhawa, la Roh Kudus na'aheni ai, “Petrus, mo'oni wokelu maha ranoin O.

20 Kopur laa yawa, yono mamkauk moro hi mala'a, ono Ya'u penia man hopon hi mai eni.”

21 Enime'ede Petrus kopur laa yawa ne'el wokeluhe na'ahenia, “Ya'u eni peni paphe ranoinne! Ik kodi inhawa panaeku mai eni?”

22 Hir walhe, “Uluwakun ara ida naran Kornelius hopon am mai eni. Ai onne ri molololo, la namka'uk Makromod Lalap. Yahudi enihe na'akeme horhawe rehi. Makromod Lalap Nina hophopon a'am raram man moumou dewdewe ida hopon an polu papa la'ala nina nakar, leke an dernala papa nala inhawa wanakunu mayai.”

23 Enine Petrus lariyala hi laa raram leke minala lolo onne.

Orekiyedi mene noro hi rala'a. Ri Yahudi man lernohe Yesus ida woro'o ra'alono haenhi.

24 Alam ida horu, hir rakanedi Kaisarea. Kornelius mahan lalapan, la lariyaledi walinhe noro nina ri orwali rarani enihe roro ai lapan wewerre haenhi.

25 Petrus rakan nika makan ne, Kornelius lan rawa yawa la lariyale.

26 Maa Petrus roul liman na'aririyedi la na'aheni, “Yom hi'i heheni, mamriryedi! Ya'u eni ri mormori naisa papa haenhi.”

27 Kame'ede Kornelius namriryedi, la mahar wakunkunu woro'ohe laa romleher. Laedi romle-

her ne, Petrus do'on ri namansa lawukuwedi lolo onne me'e.

²⁸ Ai ne'el hi na'ahenia, “I walin na'ahohoru mehe mauroinedi Yahudi rira holoor halauk me'e. Holoor halauk onnenihe nou mayai Yahudi enihe na'ahenia, ‘Yon ka'ar, ee minwuku noro ri ma ka namwali Yahudi naisa mi eniyenihe.’ Maa Makromod Lalap kukuledi panaeku namehin maya'u me'e, de kan wa'an ya ahinorok nahenia ri namehin morso me'e.

²⁹ Enpenia papa polu pelekkeke mai ne, ye e'enohi. Ende ya'u raram nodi auroinala papa nina panaeku inhawa penia polu ya'u maie?”

³⁰ Enime'ede Kornelius walhe na'ahenia, “Alam wokelu man laedi eni, lo'o lere mamamal naisa eniyeni, ya'u mahanoro hi'i lir napanak min nakar. Ya amlilinnohi mo'oni ida man nair nainair hikhika wake'e namririri ya'u kalarna.

³¹ Ai na'ahenia, ‘Kornelius! Makromod Lalap kokaledi onum lir napanak me'e, la kan hamlinu onum hini'i wawa'an eni,

³² de Ai napanak om hopon ri ida woro'o laa Yope lariyala ri ma naran Simon Petrus roro mai. Ainin miminlole aile herraram minle Simon ma na'akene ha mormori ulikn nin nakar.’

³³ Onne penia pelekkeke ya'u hopon ri ki polu makrom'u, la makrom'u akin wa'an rehi de aiyedi mai eni me'e. Enpenia mayai na'akeme mai-wukuwedi Makromod Lalap kalarna me'e, leke am derne makani inhawe Makromod Lalap hopon makrom'u konohi mayai.”

³⁴ Enime'ede Petrus na'ahenia, “Eni mene ya auroin kokkoo Makromod Lalap ka na'ili naloho ika ri mormori eni,

³⁵ maa An kokala ri na'akeme nano noho pa'i'ik rai pakakar horo hi ramka'uk Ai la hi'i ha ma namlolo mamani.

³⁶ Mi mehe mauroinedi Lira man Makromod Lalap naledi mayai ri Israel enihe me'e. Onneni Lirna Wawa'an man konohi hi'ihewi Yesus Kristus du'ul kali wali'ur ika ri mormori eni koro Makromod Lalap, la Yesus onne namwali ri mormori na'akeme Makromon.

³⁷ Mi me'ene mauroin Lirna ma naderre nadaledi lolo noho Yudea ne'en raram me'e. Yohanis mai wakuku ri leke herre rira morimori ma ka namlolo la derne rakani Makromod Lalap mene laa oir raram ulutade. Yohanis mai wakuku onne horu mene rin derne panaeku ma na'ono Yesus lolo Galilea.

³⁸ I walin lo'o mauroinedi Yesus ma nano Nazaret onne nina morimori me'e. Mi mauroin Makromod Lalap kikanedi Ai namwali Rai, la nala Roh Kudus Ai, la nala ke'eke'el an'anha Ai haenhi. Lolo ewi-ewi Yesus hi'i ha man wa'an, la hi'i wa'an ri na'akeme man Hayakyak Makromon kerne dalha, ono Makromod Lalap norle'ule'u norwaliwali Ai.

³⁹ Mayai eniyenihe mehem do'onedi An hi'i ha wo'ira na'akeme lolo Yahudi rira nohe rakan Yerusalem haenhi. Lolo onne hir wairesne lolo au kekiyowok eni,

⁴⁰ maa rakan lere wokelu Makromod Lalap na'ori Ai wali'ur nano makmaki, la hi'i ri mormori do'on Ai.

⁴¹ Ri na'akeme kar do'on, maa mayai mehe man Makromod Lalap nili leke namwali Nina man kuku maka, man mo'on momun wewerre moro Ai lere An mori wali'ur nano Nin makmaki.

⁴² An hopon mayai loikaru Lirna Wawa'an eni

laa ri na'akeme, la kukunohi hi nahenia Ai penia Makromod Lalap niliyedi namwali man ho'ok kail ri na'akeme, ri man mormori makun noro ri man makiyedi haenhi.

⁴³ Nabi nonolu na'akeme wekel Yesus haenhi ra'ahenia ri na'akeme ma akin naili'il Yesus, Makromod Lalap na'ohu nahaledi rira dohohale me'e."

Ri ma ka namwali Yahudi enihe lernala Roh Kudus

⁴⁴ Petrus wakunkunu makun, Roh Kudus kopur mai ri na'akeme man derne lirna onne honorok akinhe.

⁴⁵ Ri Yahudi ma akin naili'iledi Yesus man lerno hi Petrus nano Yope, hir heheledi, ono hir do'on Roh Kudus kopur laa ri ma ka namwali Yahudi enihe.

⁴⁶ Hi rauroin mouropo nahenia ma ka namwali Yahudi enihe kokaledi Roh Kudus ono hir derderne ri ma ka namwali Yahudi enihe wakunkunu rodi wanakunu man mai nano Roh Kudus ra'uli rasa'a Makromod Lalap. Enine Petrus na'ahenia, "Po'onale,

⁴⁷ ri eniyenihe lernaledi Roh Kudus me'e naisal maika nonolu eni, de wa'an rehi hir laa oir leke ulutade."

⁴⁸ Enpenia Petrus hopon hi rala'a laa oir leke ulutade nodi Yesus Kristus Naran. Onne horu, hi rapanak Petrus minala alam ida woro'o noralahe.

11

Petrus laa Yerusalem kukunohi nin honowok

¹ Lolo Yerusalem hophopon ma nodi Yesus Lirna roro walin man lerno hi Yesus enihe derne

nahenia ri ma ka namwali Yahudi enihe kokaledi Makromod Lalap Lirna Wawan me'e haenhi.

² Enpenia lere Petrus laa Yerusalem, Yahudi man lernohi Yesus ida woro'o mai rodi ahan ra'ukani ai,

³ “Hi'ihopenia om hi'i ha ma kan lolo ri raram mala'a laa ri ma kar sunat rira nakar moro ma'ake?”

⁴ Enime'ede Petrus loikaru panaeku onne na'akeme nano dedesne rakan honon na'ahenia,

⁵ “Ya'u mahanoro hi'i lir napanak min kota Yope, ya amlilinnohi i do'on haida naisa tapi ma naphari ida rala kopur nano a'am mai yawa, maa tapi onne huhun wo'akkenihe naha'iloloro rakan ya'u kalarna.

⁶ Ya'u po'on a'inau tapi onne raramne, i do'on ha mormoriyana ma ein wo'akka, ha mormori man merwui, ha mormori ma na'ina'ikroro manu merwui haenhi.

⁷ Ya'u derne lir ida na'ahenia, ‘Petrus, laa mala mesne, leke mo'on here!’

⁸ Maa ya'u walhe, ‘Makromod, luli yo o'on! Ka o'onala hanana'an man morse naise eni makun. Hanana'an eni ainim agame nin holoor halauk penia na'ahenia morso de luli ra'an.’

⁹ Maa lir ma nano a'am raram onne na'ahenia wali'ur, ‘Inhawe ha man Makromod Lalap na'aheni mou de kan luli ra'an, yon ma'aheni morso!’

¹⁰ Panaeku i dodo'on onne namwali rakan rewkelu. Onne horu, tapi ma naphari onne noro raramne mehen nakinikan wali'uredi laa a'ame.

¹¹ Onne horu, hophopon wokelu rano Kaisarea mai nakar i miminle.

12 Roh Kudus hopon maya'u, 'Yon mamka'uk moro hi ma'alono laa Kaisarea!' Yo oro i walin Yahudi woneme ma'alono laa Kaisarea haenhi. Mayai na'akeme laa Kornelius nina nakar.

13 An konohi mayai hi'ihewi an do'on hophopon a'am raram ida mai namriri nina nakar raram na'ahenia, 'Hopon ri ida woro'o laa Yope lariyala mo'oni ida naran Simon Petrus moro mai nakar,

14 leke ai nala wanakunu ma nala or'ori dardari man wa'an ki o moro num nakar raramne na'akeme.'

15 Ende ya'u wakunkunu heheni hi, Roh Kudus kopur mai nala molollo hi naisa namwali maika nonolu eni.

16 Enine ya'u horoknaledi Makromod Yesus Lirna ma na'ahenia, 'Yohanis nodi oir ulutada ri, maa oreki inworo'o mi eniyenihe, Makromod Lalap ulutade mi nodi Roh Kudus!'

17 Ende ha onne namwaliyedi me'e. I wal'uhe, Makromod Lalap nala hi ma ka namwali Yahudi, panaeku ma namnenehe Ai nala maika, ono ika na'akeme akin naili'il Makromod Yesus Kristus. Ende ya'u lo'o kawala Makromod Lalap hehewi?"

18 Hir dervedi panaeku onneni, hi ka rawalha lira me'e, maa ra'uli rasa'a Makromod Lalap ra'ahenia, "Panaeku onne namlolo, lo'o Makromod Lalap naledi leken paharin ri ma ka namwali Yahudi enihe haenhi, leke hir herre rira morimori ma ka namlolo, mai lerno hi Makromod, la lernala or'ori dardari ma kan horu eni."

Man lerno hi Yesus lolo Antiokia

19 Ler Stepanus makiyedi onneni, ri ma akin naili'il Yesus enihe lariye'er rarariyedi, ono ri

ma kan lerno hi Yesu eni he kerne dalha wake'e hi. Heruwali lari rakan noho Finesia, heruwali rakan noho Siprus noro kota Antiokia. Hir lae ne, hir loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan laa ri Yahudi eni he mehe.

²⁰ Enimaa ri man lerno hi Yesu heruwali ma nano kota Siprus noro kota Kirene rala'a laa Antiokia loikaru Lira Wawa'an ma na'ono Makromod Yesu eni laa ri ma ka namwali Yahudi eni he.

²¹ Makromod Nina molollo aile hi penia ri ma ka namwali Yahudi eni he derne rakani rira wanakunu onne, de lerno hi Yesu haenhi.

²² Yerusalem nin kerei raramne derne inhawa ma namwali lolo Antiokia eni, de hir hopon Barnabas laa enne.

²³ An rakanedi, ai akin nahuwa'an wake'e ono do'on hi'ihewi Makromod Lalap namre'e namharu heri onne. Ende an wakuku la na'alap hi akin leke ramkene lerno hi Makromod Yesu.

²⁴ Barnabas eni akin wa'an, la Roh Kudus nodi molollo ai mamani, la ai akin namkene naili'il Makromod, de ri namansa derne ai la lerno hi Makromod Yesu haenhi.

²⁵ Enime'ede Barnabas nala'a Tarsus nanoin Saulus.

²⁶ Hir pakromedi, ai noro Saulus wali wali'ur laa Antiokia. Annida raram, hi roro kerei raramne lawuku mamani la hir wakuku ri nammori. Lolo Antiokia eni lere dedesne wake'e rin waki man lerno hi Yesu eni he 'Kristen'.

²⁷ Ler onne nabi ida woro'o rano Yerusalem mai Antiokia,

²⁸ la nano hi, nabi ida aile ma naran Agabus. Lerida ai namriri heri kalarna, la Roh Kudus nodi molollo ai de an wakunu ha ma namwali lere man mai na'ahenia, "Oreki inworo'o noho wawan

na'akeme lernala roulara lapa.” (Panaeku onne namwali kokkoo lere rai Kaisar Klaudius nodi molollo.)

²⁹ Hir derne onne horu, man lernohi Yesus enihe lawuku honorok panaeku puli kupan aku laa walinhe man minle Yudea. Man lernala nam-mori nala nammori, man lernala tarana nala tarana.

³⁰ Hir puliyedi kupan onneni, hir hopon Barnabas noro Saulus rodi laa ralle uluwakun man lernohi Yesus enihe ma aile Yerusalem.

12

Hir resne Yakobus la Petrus nahinuriyedi nano bui raram

¹ Ler onne rai Herodes nodi rurilai kele ri ida woro'o ma aile kerei raramne leke hi'i apinpinha hi.

² An hopon ri nodi raa nesne Yohanis mo'oniwalla Yakobus.

³ Herodes po'on nin hini'i onne nahuwa'an Yahudi ma akin ka naili'il Yesus akinhe, de an hopon ri kele Petrus haenhi. Panaeku onne namwali Yahudi nin Lere Alam Lalapa Ra'an Roti Ma Na'alehe Ragi.

⁴ Hir kele Petrus rale laedi bui raram ne, rai Herodes hopon ma nasala ke'urauk idaweli woneme radiyaka na'apiku lolo onne. Hir ha'ar namwali muku wo'akka leke ida man herre ida. Herodes nin panaeku lapan rir Lere Alam Lalap Paska horu mene ho'ok kail Petrus lolo heri na'akeme kalarna. ⁵ Ende Petrus minle bui raram, maa kerei raramne hi'i lir napanak mamani leke Makromod Lalap paku nala kalla ai.

⁶ A'alam ida nine, Petrus namkuru mahmahal lolo ma nasala ke'urauk woro'o leken, la rodi rantan wukwuku ai liman woro'o noro ma nasala ke'urauk woro'o liman haenhi. Ma nasala ke'urauk namehin radiyaka nika makan haenhi. Herodes nin panaeku oreki al'alam rodi laa heri kalarna leke hukumesne.

⁷ Maa a'alam onne namlilinnohi hophopon a'am raram ida mai namriri lolo nin kamar raram, de hikhika lolo kamar onne raram. Hophopon onne roulle Petrus nado'e na'ahenia, “Heih, heih, mamakedi nanu!” Idewe rantan rodi wuwuku liman onne mehe nawine'eredi.

⁸ Onne horu hophopon onne hopon na'ahenia, “Nairedi num nainair, la ma'akerhedi num pakpak ei here.” Petrus hi'i onne horu, an hopon wali'ur, “Nairedi num rain nanaru, kala'a here!”

⁹ Petrus lernohi ai ramhara nano bui raram. Ai ka nauroinnala hophopon a'am raram onne hi'i ha ma namwali kokkoo, maa ai nauroin nahenia namarmi mehe.

¹⁰ Hir lewenedi muku ma nadiyaka dedesne noro rewro'o nine, rakanedi nike lapa man rodi pesi hihi'ie man laa paharneni. Enine nika mehen nahinariyedi, de hir laa paharne, rala'a. Kan ko'uwala namlilinnohi hophopon a'am raram onne mehen moluwedi.

¹¹ Eni nanumene Petrus nauroinnala ha onne namwali kokkoo. Ai mehen hehel kemen na'ahenia, “Eih, kokkoe! Makromod Lalap hopon Nina hophopon mai, de huriyedi ya'u nano Herodes liman raram, la huriyedi ya'u nano hahaa na'akeme man ri Yahudi enihe lo'o hihi'i maya'u eni.”

¹² Kame'ede ai nala'a Maria, Yohanis inna nina

nakar. (Yohanis onne rapolu Markus haenhi). Lolo nin nakar onne, ri nammori aile mahar hi'i lir napanak.

¹³ Petrus rakan nakar nin nika lap eni, disne nike. Maeke hophopon ida naran Rode laa leke hari niken.

¹⁴ Petrus napolu, idewe ai nauroinnala lirna, de akin nahuwa'an wake'e penia an hamlinu hari nika, maa lari wali'ur laa romleher! An laa konohi heri onneni na'ahenia, "Petrus aile paharne."

¹⁵ Hir walhe, "O ma'iseri haromo!" Maa Rode na'aheni mamani, "Kokkoo! E'eni, Petrus." Eni-maa hi ra'ahenia, "Ah, onne lo'o nina hophopon a'am raram harome!"

¹⁶ Hi mahar wakunu, Petrus disne nike mamani. Kame'ede hir laa hari nike, po'one, rauroin kokkoo ai onne Petrus. Hi na'akeme hehel rehi.

¹⁷ Petrus nodi liman dadiyala, "Karkamede." Enine an konohi hi hi'ihewi Makromod nodi ai namhara nano bui raram, la an hopon hi, "Lam konohi panaeku ma namwali eni laa Yakobus noro ik walinhe namehin haenhi." Onne horu, ai kan min lolo onne me'e, maa nala'edi onno namehin wali'ur.

¹⁸ Rakan oreki al'alam ma nasala ke'urauk ma nadiyaka Petrus onnenihe ramka'uk wake'e, de ida man rusu arra noro ida ra'ahenia, "Inhawe namwaliyedi noro Petrus me'e."

¹⁹ Herodes derne Petrus kaale bui raram me'e, an hopon ma nasala ke'urauk enihe lalaa mamai ranoin Petrus, maa kar do'one. Kame'ede Herodes polu ma nasala ke'urauk ma nadiyaka na'akeme mai, sisnai nanumene resne mouwedi. Onne horu Herodes namharedi Yudea nala'a Kaisarea min lolo onne.

Makromod Lalap nesne rai Herodes

²⁰ Lerida Herodes na'ahan wake'e ri manin kota Tirus noro kota Sidon. Enpenia hi rodi honorok panaeku mahaku laa Herodes leke wa'an wali'ur noro ai, ono hi radedem kokala hanana'an nano ainin noho. Hir rakanedi ne, hir nori Blastus ma namwali uluwakun lolo Herodes nin nakar romleher, leke an paku hi rakpali Herodes.

²¹ Ende rakan lere hi rakpali Herodes, an nairedi nina ninaire man kukulu lalape, la naikoro kadere molollo mene wakunu heri kalarna.

²² Hir derne Herodes wakunu horu, hi ra'uli rasa'e, wakau ra'ahenia, "Ik derne lirna eniyeni naise noho makromon lirna, ri mormori, ka."

²³ Ler onne me'ede hophopon a'am raram nala apinha ida walile Herodes ono an holi kukulu lalapa, la kan horhawa Makromod Lalap. Ka nalo'ol ne, maki me'e ono sususu na'an riki raramne.

²⁴ Makromod Lalap Lirna Wawan eni eren raderre radaul, la man derne nakani eren na'uwawali.

²⁵ Barnabas noro Saulus rala'a laa Yerusalem ha'ar kupan pulipuli horu ne, roro Yohanis wali wali'ur laa Antiokia. (Yohanis eni rapolu Markus haenhi).

13

Ma akin naili'il Yesus lolo Antiokia ra'ono Barnabas noro Saulus

¹ Lolo Antiokia nin kerei raramne nabi-nabi roro meser-meser aile: onnenihe Barnabas, Simeon (waki Mau Mohon), Lukius nano Kirene,

Saulus, noro Menahem (ai eni wayahu lapa wewerre noro rai Herodes).

² Hi maha ra'uli rasa'a Makromod la ra'aluli kemen ka ra'akne, Roh Kudus hopon hi na'ahenia, “Ma'onnedi Barnabas noro Saulus Maya'u, leke hir howok Ainu'u honowok man Ya aledi hi me'e.”

³ Ende hi ra'aluli kemenhe ka ra'ak la hi'i lir napanak horu, hir kemenala limanhe Barnabas noro Saulus uluwakun wawan mene huri woro'ohe rala'a.

Rakanedi noho Siprus

⁴ Roh Kudus naledi molollo Barnabas noro Saulus loikaru Lira Wawa'an eni me'e, de hir kopur laa lour laa kota Seleukia, mene ha'a kapal laa noho Siprus. ⁵ Yohanis (rapolu 'Markus' haenhi) lerno hi Barnabas noro Saulus leke pakuwala hi haenhi. Rakanedi kota Salamis, hir loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan eni lolo Yahudi rir kerei-kerei.

⁶ Hi ramhara Salamis, hir kuli kuli hehen nanumene rakan kota Papos. Rakan lolo onne, hir holikuku mo'oni Yahudi ida narane Bar Yesus (rodi wanakunu Yunani rapolu Elimas). Ai eni ri man hi'i u'ur leher. Ai mehe na'aheni ai onne Makromod Lalap Nin nabi, maa ka namlolo.

⁷ Elimas eni namwali na'aromwali ri ida ma naran Sergius Paulus. Sergius Paulus namwali gubernur noho onne, la ai onne ri ma nauroin. Ai napolu Barnabas noro Saulus mai, ono ai raram nodi derne Makromod Lalap Lirna Wawan.

⁸ Enimaa Elimas (ma naran napa'ahne, 'ma nauroin hi'i u'ur leher'), ai onne nadiyahaka gubernur akin leke yono naili'il Yesus, penia noro Barnabas la Saulus nawalha lira mamani.

⁹ Maa, Roh Kudus nala molollo Saulus (rapolu Paulus haenhi), penia an po'on desnala ri man hi'i u'ur leher onne na'ahenia,

¹⁰ “Heih! Hayakyak Makromon anan, o! O modi konoko wunudi mamani. O kam suk honorok panaeku ma namlolo ida. Om suk herre Makromod Lalap Nin panaeku ma namlolo, modi onuma poho mamani.

¹¹ Makanie! Lere eni me'ede, Makromod Lalap hukum o me'e. An hi'i o makum toko, de alam ida woro'o kam do'on haida-haida me'e.” Ler onne me'ede, haida naise howe damunala makan. Enime'ede makan tokedi, la mehe hapu napanak ri ni'ik liman lolo kalla.

¹² Gubernur po'on ha onneni namwali ne, ai akin naili'il Yesus, ono ai nahumarna derne wanakuku wanayo'o ma na'ono Makromod.

Paulus noro Barnabas rakanedi kota Antiokia ma aile noho Pisidia

¹³ Ramhara Papos, Paulus noro nin kalla wali enihe hopol laa noho Pamfilia rala'a laa kota Perga, maa lolo kota onne Yohanis (rapolu Markus haenhi) hoikaruwedi hi wali wali'ur laa kota Yerusalem.

¹⁴ Paulus noro Barnabas ramhara Perga rala'a laa Antiokia lolo Pisidia. Rakan Yahudi nin Alam Renren Warwarna, hir laa Yahudi rir kerei raram raikoro.

¹⁵ Ri lolo kerei onne lese Musa nina horok noro nabi-nabi rira horok horu ne, man panulu lolo Yahudi rir kerei onne hopon ri lan lariyala Paulus noro Barnabas na'ahenia, “I wal'u mie, lo'o papa lirna romo aile ma na'alapa ai akim, ken loikaruwale, am derne makaniyale ke'e.”

¹⁶ Kame'ede, Paulus namriri, kikan liman laa wawan na'ahenia,

“Konohiyala, i wal'uhe Israel roro i walin ma ka namwali ri Yahudi man horhawe Makromod Lalap na'ahoru. Ya apanak i wal'uhe, makaniyala tarana!

¹⁷ Makromod Lalap Ma Narehi Ma Nalewen, man ri Israel na'akeme hoikani eni, niliyedi ai upun a'um ramwali Nina ri. An hi'i hi rariwan rarahu lere hir holile Mesir ramwali do'on awan lolo onne. Enime'ede, Ai nodi Nina ke'eke'el an'anha hi'i hi ramhara Mesir. *

¹⁸ Hi ramharedi Mesir ne, min lolo kalla noho mamun ma napro'uk anna weli'akka raram. Kade lere onne Makromod Lalap po'on rira hini'i we-newhe rahu man yakeni, maa An pepen haun, la kan huri we'er hi lolo noho mamun onne.

¹⁹ Ai na'akeperedi leke wo'ikku lolo noho Kana'an raramne, leke ha'ar durum nohorai noro leke ruhun onnenihe, Israel manarne.

²⁰ Panaeku onnenihe na'akeme na'ene namwali horu lolo anna rahu wo'akka wellima raramne onne.

Ha'ar durum leke ruhun Kana'an raram horu, Makromod Lalap kikan man ho'ok kail wo'ira rodi molollo Israel hehen nanumene Samuel ma namwali nabi nin kulere. Ai onne namwali ri Israel nin man ho'ok kail man kauli'ur wake'e.

²¹ Rakan nin lere onne, hi rapanak rai nodi molollo hi. Ende Makromod Lalap kikan Saul, Kis ananne nano luhu Benyamin namwali rir rai la ai nodi molollo anna weli'akka.

²² Makromod Lalap nalkopuredie Saul onne mene kikan wali'ur Daud namwali rira rai.

* **13:17** Kel. 1:7, 12:51

Enla Makromod Lalap wakunu na'ono Daud na'ahenia, 'I do'onedi Daud, ma namwali Isai ananne, la ai onne ri ma nahuwa'an Ya akin. Ai penia man hi'i wewhe Ainu'u honorok panaeku rahue.' *

²³ Nano Daud upun ananhe Makromod Lalap na'akenedi Israel nin Rai man huri we'er ri mormori nano dohohala nin molollo, naise oirawie An konohiyedi me'e. Yesus eni peni Rai onne.

²⁴ Yesus kan mai wakukuwala ri makun, Yohannis hopon ri mormori noho Israel na'ahenia, 'Herredi minim morimori ma ka namlolo, wali derne makani Makromod Lalap, la mai oir leke ulutada mi.'

²⁵ Lere Yohannis na'akeki na'ahoru nina honowok eni, ai na'ukani ri onne na'ahenia, 'Mi mau-roin ya'u eni inhoi? Ka amwali Rai man mim nenewek eni. Horhoroke! Yo olu mai mene An mai, maa An kulu narehi ya'u, de kan wa'an ya'u we'er nina sepatu kali eni.'

²⁶ I wal'uhe, Abraham upun ananhe roro idewe ma ka namwali Yahudi man horhawe Makromod Lalap na'ahohoruwedi! Makromod Lalap akuwedi Lirna or'ori dardari maiyedi ika me'e.

²⁷ Ri man minle Yerusalem roro rira man panulu onnenihe kar eremnala nahenia Yesus onne penia man Makromod Lalap kikan namwali Rai man huri we'er ri mormori nano dohohala nin molollo onne, de hukumesne. Kade aki Alam Renren Warwarna hir lese nabi-nabi rira wanakuku, maa hi ka rauroin wanakuku loloi kakaruwedi onne kukul hirira hini'i wenewhe man yakeni.

* 13:22 1Sam. 13:14, Mzm. 89:19

28 Hi kar lernala Ainina yaksala ida leke hukumesne, maa rapanak Pilatus nesne Ai.

29 Ende hir hi'i ha wo'ira Ai kemen man horokedi lolo Horok Lap raram, mene rala kopur nano au kekiyowok, rala loile lunne raram.

30 Enimaa Makromod Lalap na'amori Ai wali'ur nano makimakie,

31 la An mai nalhari kemen lere wo'irha Nina ri ma nadedem lernohie nano Galilea rakan Yerusalem. Ri eniyenihe penia ramwali Nina man kuku maka laa heri Israel enihe.

32 Ende, lere eniyeni am loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an ma na'ono panaeku na'akeme man Makromod Lalap nouwedi ai upmu ai a'umhe nonolu me'e.

33 An hi'i mayai ma namwali hi upun anan do'onedi Nin nou onne ma na'ahenia Ai na'amori wali'ur Yesus nano makimakie. Panaeku eni horokedi haenhi lolo horok Mazmur panakan woro'o ma na'ahenia,
'O penia Ya An'u, O.

Ler eniyeni Ya amwaliyedi O Ammu.' *

34 Yesus onne, Makromod Lalap na'amori wali'ureni nano makimakie leke yon An minle lunna raram la yon Ai kemen popo. Panaeku onne Makromod Lalap nouwedi ai upun a'umhe nonolu me'e na'ahenia,

'Ya ala nou man moumou dewdeweni la ma namkene ki mi naise Ya aledi Daud me'e.' *

35 Lolo lisir namehin Daud na'aheni haenhi,
'O kam huri we'er Num Man Moumou Dewdewe kemen popo.' *

* 13:33 Mzm. 2:7 * 13:34 Yes. 55:3 * 13:35 Mzm. 16:10

³⁶ I wal'uhe, lere Daud mormori lolo noho wawan, an hi'iyedi inhawa man Makromod Lalap hohopon na'akeme nanumene aran horuwedi. Ende ik kauroin wanakunu onne kan kukul nina maki-maki aimehi, ono an maki rawilo'edi noro upun a'anhe me'e de kemen popo la namwaliyedi elimo'o larihapu me'e,

³⁷ maa Makromod Lalap na'amori wali'ur Yesus nano makimakie de Ai kemen kan popo la ka namwali elimo'o larihapue.

³⁸ Ende i wal'u na'ahoru, leke mi mauroin kokkoo, lere eniyeni Makromod Lalap hariyedi kalla lolo Yesus eni leke minim dohohala na'akeme ra'ohu rahaledi.

³⁹ Kade ika lernohi Musa nin keneri hono'ok, maa ik ka kahinuri nano iknika dohohale, de ik akin kan mou lolo Makromod Lalap kalarna. Maa inhoi ma akin naili'il kokkoo Yesus, ri onne nina dohohale na'akeme ra'ohu rahaledi, la ai namwali ri molololo Makromod Lalap kalarna me'e.

⁴⁰ Mi na'ahohoru loi honorok wawa'an! Yono hi'i de inhawa Makromod Lalap na'aheni lolo Nin nabi-nabi nonolu eni namwali ki mi. Makromod Lalap na'aheni,

⁴¹ 'Mahinorok wawa'an, mi man suk na'ihoru na'idaru mamani!

Ya'u hi'i panaeku ma narehi ma nalewen,
la mim heheledi do'on Ainu'u hini'i wenewhe
man ri kan dodo'onkala makun,

maa oreki inworo'o mim maki, ko'u nano Maya'u,
Makromod Lalap.

Mim makileken ono ri aile man kukunohi mi
Ainu'u hini'i wenewhe man ma'aruru
onne,

maa mi akim mamhene naili'il Maya'u.' ” *

⁴² Paulus noro Barnabas ramhara kerei onneni ne, kerei raramne heruwali mai rapanak na'ahenia, “Paphe, Alam Renren Warwarna nokalari eni am lariyala paphe mai loikaru minima wanakuku eni mayai wali'ur.”

⁴³ Heri ramharedi Yahudi rir kerei onneni ne, ri nammori lerno hi Paulus noro Barnabas--ri Yahudi noro idewe ri ma ka namwali Yahudi man lerno hiyedi Yahudi nin agama me'enihe. Enpenia woro'ohe nounaku heri onne leke rauroin la akin namkene naili'il Makromod Lalap ma nala rere'e haharu hi na'ahoru.

⁴⁴ Rakan Alam Renren Warwarna wali'ur, manin kota onne, manlo'o ne'en raram na'akeme, maiwuku derne Makromod Lirna Wawan.

⁴⁵ Enimaa, ri Yahudi heruwali po'on heri nammori onne maie ne, hi akin apinha wake'e. Ende hir wahilei ra'idaru inhawa Paulus loloi kakaru eni.

⁴⁶ Enine Paulus noro Barnabas ka ramka'uk, der wakunu mouropo roro hi, ra'ahenia, “Ai modi Makromod Lalap Lirna Wawan mai loikaru mi nolu, maa mi mamhene kokale! Mi mehe hi'iyedi kenekrohu nahenia kan wa'an mim lernala or'ori dardari ma kan horu eni! Ende lere eniyeni ai modi wanakuku eni laa konohi ri ma ka namwali Yahudi enihe!

⁴⁷ Makromod Lalap hopon mayai na'ahenia,
 ‘Ya aledi molollo ki mi me'e,
 leke mamwali wadu man ropo ri ma ka
 namwali Yahudi enihe,
 leke hi rauroin AINU'U honorok panaeku.

* **13:41** Hab. 1:5

Laa ma'amou ma'aropo Ainu'u panaeku ri manin
 noho wawan na'akeme,
 leke hir lernala or'ori dardari ma namlolo
 eni.' ” *

⁴⁸ Ler onne ri ma ka namwali Yahudi onnenihe derne Paulus nina wanakunu onne, de hi akin nahuwa'an wake'e. Hi ra'uli rasa'a ra'ahenia, “Makromod Lalap Lirna Wawan eni ma'aruru wake'e.” Ende ri na'akeme man Makromod Lalap niliyedi leke lernala or'ori dardari ma kan horu enihe, hi onne akin naili'il Yesus me'e.

⁴⁹ Ende Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni raderre radaul lolo kota onne ne'en raram na'akeme.

⁵⁰ Enimaa, ri Yahudi heruwali onnenihe rawa'u maeke marna man horhawa Makromod Lalap roro man panulu lolo kota onnenihe, penia hir hi'i ha man yaka roro Paulus noro Barnabas, la rohi woro'ohe ramharedi nano leke onne.

⁵¹ Hi ramharedi kota onneni ne, Paulus noro Barnabas disnedi elimo'o hapue nano ein raram me'e, leke namwali tanada hi ka rodi yodiwara ida ono kota raramne kar kokala hi. Horu ne, hi rala'a laa kota Ikonium.

⁵² Ri Antiokia man lernoheyedi Yesus, hi akin nahuwa'an wake'e, la Roh Kudus nodi molollo hi me'e.

14

Paulus noro Barnabas lolo Ikonium

¹ Rakanedi kota Ikonium, Paulus noro Barnabas laa Yahudi nin kerei raram wakuku Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni naise nadedem.

* **13:47** Yes. 49:6

Wanakuku onne nedille ri akinhe penia ri nam-mori, ri Yahudi noro ri ma ka namwali Yahudi enihe, akin naili'iledi Yesus.

² Maa, ri Yahudi ma namhene akin naili'il Yesus rawa'u ri ma ka namwali Yahudi heruwali, penia hi kar suk ri ma akin naili'il Yesus haenhi.

³ Enimaa Paulus noro Barnabas min nalo'ol lolo kota onne. Hi ka ramka'uk, der wakunu mouropo Makromod Lalap Lirna Wawan. Enla Makromod mehe nala molollo hi hi'i ha ri kan dodo'onjala makun, leke ri lolo onne rauroin nahenia Lira ma na'ono Nin rere'e haharu onne, Lira ma namlolo kokkoo.

⁴ Maa, ri manin kota onne ida ma kan derne ida, de heruwali rodi Yahudi rir man panulu honorok akin, heruwali rodi Paulus noro Barnabas rira loloi kakarue.

⁵ Enine ler ida ri ma ka namwali Yahudi, noro ri Yahudi, noro wewerre rira man panulu, na'akeme lawuku panaeku leke na'omhe la rodi waku wadesne woro'ohe.

⁶ Paulus noro Barnabas eremnala rira panaeku yaka onne, de ramharedi kota onne rala'a kota Listra noro kota Derbe ma aile noho Likaonia noro leke-leke lolo onne.

⁷ Min lolo onne, hir loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni.

Paulus noro Barnabas lolo kota Lystra noro kota Derbe

⁸ Lolo Listra mo'oni ida aile ein naplu'ukedi. Nano lere momori me'ede ai ka nauroin nala'a ono ein kawin ka naruri.

⁹ Ri onne naikoro derne Paulus wakunkunu, Paulus po'on desnale, nauroinedi mo'oni onne akin naili'iledi kokkoo,

10 de Paulus hopon naruri na'ahenia, “Mam-ririyedi!” Enime'ede, mo'oni ma naplu'uk onne nehu laa wawan lalaa mamai me'e.

11 Idewe heri onne po'onala Paulus hi'i wa'enedi ma naplu'uk onne, hir wakau rodi rira wanakunu Likaonia ra'ahenia, “Iknik noho makromon enihe kopuredi ramwali ri mormori kemen me'e!”

12 Ende hir waki Barnabas naran ‘Zeus’ ono hirira noho makromon uluwakun naran onne, la Paulus hir waki naran ‘Hermes’ ono Paulus penia man wakunu eni, la hirira noho makromon ma nauroin wakunu warei naran Hermes.

13 Rira imam nala'a laa kote paharne laa rira noho makromon Zeus nin romleu ma na'urani nika lapa makan. An lae ne, ai nodi sapi dalu ida woro'o noro au dipi laa nika lapa makan. Ai noro heri onne raram nodi resne ha mormori onne rodi hoikani woro'ohe.

14 Barnabas noro Paulus ma namwali hophopon ma nodi Yesus Lirnenihe derne rira panaeku onne, idewe hir sirrikiyedi rira rain lari laa heri toro,

15 wakaukau ra'ahenia, “Heih! Alhi'ihopenia mim hi'i ha enie? Mayai eniyenihe ri mormori naise ai walum haenhi. Am mai loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an ki mi leke mim ren hoikani noho makromon ma ka namlolenihe, la mai hoikani Makromod Lalap man mormori eni. Ai penia ma nakuku nawau a'am noro noho wawan noro kahi, la man umupala ha or'ori na'akeme ma aile raramne.

16 Kade nano nonolu Makromod Lalap hurinohi ri mormori noho wawan lernohi rira raram nodi aimehi,

¹⁷ maa Ai kan hamlinu nala tanada ai wallumhe leke mi mauroin namlolo kokkoo Ai onne inhoi. Tanada man Ai nala ki mi hi'i heheni: Ai nala ha man wa'an, nala okon kuru wara lanik, la hi'i noho ennen namwali nin yare. Ai nala i wal'uhe hanana'an, la nahuwa'an mi akim."

¹⁸ Kade Paulus noro Barnabas wakunuwedi roro heri onne me'e, maa sus wake'e mene hir dadiyalahe leke yon heri resne ha mormori rodi hoikani hi.

¹⁹ Enine ri Yahudi wo'ira nano kota Antiokia noro kota Ikonium mai Listra rawa'u ri nammori lolo onne, leke hir lernohi rira honorok panaeku yaka. Penia hi rodi waku wasla Paulus, soru kemen laedi kote paharne, ono hi rauroin nahenia an makiyedi me'e.

²⁰ Maa, ri man lernohi Yesus laa ramriri Paulus herne wali-wali, mahar po'one, ai namaka wali laa kote raram wali'ur. Mai noho werra'ha ai noro Barnabas ra'alono laa kota Derbe.

Paulus noro Barnabas wali wali'ur laa kota Antiokia ai noho Siria

²¹ Hir minle Derbe, Paulus noro Barnabas loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni, la ri nammori lernohi Yesus. Enime'ede hir wali wali'ur laa Listra. Horu ne, hir wali laa Ikonium mene wali laa Antiokia ai Pisidia.

²² Lolo kota-kota onne hi ra'alapa man lernohi Yesus onnenihe akin, la nounaku hi leke hi ramkene lernohi Yesus. Hir wakuku ra'ahenia, "Ika lernala kenene panatal noro ha man sus nammori mene i kala'a Makromod Lalap Nin miminlole raram."

²³ Woro'ohe nili ri ida woro'o ma akin naili'il Yesus leke ramwali man leluwai makrana kerei raramne lolo kote laa kote. Hi ra'aluli kemen ka

ra'ak, la hi'i lir napanak leke Makromod Lalap norle'u'le'u norwaliwali man leluwai makrana on-nenihe.

²⁴ Onne horu, Paulus noro Barnabas rala'a lolo noho Pisidia rakan noho Pamfilia.

²⁵ Rakan lolo onne hir loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan wali'ur lolo kota Perga. Horu ne, hi rala'a laa kota Atalia.

²⁶ Nano Atalia hir hopol wali wali'ur laa kota Antiokia ai noho Siria. Lere nonolu onne heri man lernohi Yesus lolo Antiokia onne rapanak Makromod Lalap nala Nin rere'e haharu noro molollo woro'ohe, leke howok Nin honowok, la ors eni rira honowok onne horuwedi me'e.

²⁷ Hir rakan Antiokia ne, hir ra'ukwuku kerei raramne leke wakunu panaeku na'akeme man Makromod Lalap hi'iyedi lolo rira nala'ala'a me'e. Enla hir konohi hi'ihewi Makromod Lalap hari kalla leke ri ma ka namwali Yahudi enihe akin naili'iledi Yesus me'e.

²⁸ Hir min nalo'ol roro man lernohi Yesus lolo kote onne.

15

Honopun Yerusalem

¹ Ri Yahudi ida woro'o rano noho Yudea mai kota Antiokia wakuku ri ma akin naili'il Yesus lolo onne ra'ahenia, "Lo'o mi kam lernohi Musa nin keneri hono'ok de lam sunate, Makromod Lalap ka nala or'ori dardari ma kan horu ki mi."

² Paulus noro Barnabas kar huri wu'u ri onnenihe, penia rawalha lira naruri roro hi. Kame'ede, man lernohi Yesus lolo Antiokia kukul Paulus noro Barnabas roro ri ida woro'o namehin rano rir kerei raramne rala'a laa Yerusalem, leke

wakunuwala panaeku onne roro hophopon ma nodi Yesus Lirna roro uluwakun kerei enihe.

³ Ende hi rala'a ne, kerei raramne na'akeme lolo Antiokia rorkaru hi rakan kote paharne. Hi rala rir tape masi horu, rala'a lolo noho Penesia laa noho Samaria kukunohi ri ma akin naili'il Yesus lolo onne ra'ahenia, "Ri ma ka namwali Yahudi nammori akin naili'iledi Yesus me'e." Manin lolo onne derne lirna onne hi akin nahuwa'an wake'e.

⁴ Hir rakanedi Yerusalem, uluwakun kerei roro hophopon ma nodi Yesus Lirna, roro kerei raramne na'akeme kokalahe wawa'ani. Ende hir konohi hi panaeku na'akeme man Makromod Lalap hi'iyedi lolo hi eni.

⁵ Maa, ri ida woro'o ma nano Parisi rir muku man lernohe Yesus haenhi, hi ramriri wakunu ra'ahenia, "Hopon ri ma ka namwali Yahudi man lernohe Yesus enihe lar sunatedi, la hopon hi lernohe Musa nin keneri hono'ok eni!"

⁶ Enine hophopon ma nodi Yesus Lirna roro uluwakun kerei enihe ra'ukwuku leke wakunu panaeku onneni wewerre.

⁷ Hi raherre honorok aki nalo'ol mene Petrus namriri na'ahenia, "Konohiyala i wal'u na'ahoru. Mi mauroin lere man laedi Makromod Lalap polu ya ano mi na'ahoru, leke ya'u loikaru Ai Lirna Wawa'an eni laa ri ma ka namwali Yahudi enihe. An hi'i heheni leke hir derne Lirna onne la akin naili'il Yesus.

⁸ Enla Makromod Lalap ma nauroin ri mormori akinne, nodi kunukunohi nahenia An kokaledi ri ma ka namwali Yahudi onnenihe ono Ai nala Roh Kudus hi namnenehe Ai naledi Roh Kudus maika ma namwali Yahudi enihe.

⁹ Makromod Lalap ka na'ili naheir ik koro hi.

Ai na'amouwedi hi akin me'e ono hi akin naili'il Yesus.

¹⁰ Ende, i wal'uhe, alhi'ihepe mi raram nodi ken Makromod Lalap makun? Alhi'ihepe mi makerne ri ma ka namwali Yahudi enihe hi'i hi sus wake'e duni ta'al hi noro agame nina keneri hono'ok rahue? Ik upud a'ad me'ene kar paekunala lernohi keneri hono'ok rahu onne, emene maika ho'o!

¹¹ Ka! Naherre nawaliyedi! Ik akin naili'il Yesus, de ik kauroin nahenia ika lernala or'ori dardari ma kan horu nano Makromod Yesus Nin rere'e haharu eni mehe. Ri ma ka namwali Yahudi enihe lernala or'ori dardari namnenehe maika haenhi."

¹² Enpenia ri man hopun enihe na'akeme karkamededi lolo onne. Enine Barnabas noro Paulus wakunu wali'ur hi'ihewi Makromod Lalap nodi hi hi'i ha ri kan dodo'onnale makun lolo ri ma ka namwali Yahudi enihe kalarna.

¹³ Hir wakunu horu, Yakobus na'ahenia, "Konohiyala, i wal'u na'ahoru! Makaniyala maya'u nanu!

¹⁴ Idediyeni Simon Petrus konohiyedi maika hi'ihewi Makromod Lalap kan huri we'er ri ma ka namwali Yahudi enihe nano nonolu eni, maa nalhari Nin rere'e haharu, de nili ri nano hi leke namwali Ainin ri.

¹⁵ Onne namnenehe panaeku man nabi-nabi loikaruwedi lolo Horok Lap nonolu eni me'e. Horok onne na'ahenia,

¹⁶ 'Makromod Lalap na'ahenia:

Onne horu, lere man mai Ya'u wali wali'ur
leke wanna Daud noro upun anan rira nakar
ma nadporeni,

la hi'i wali'ur lukur akur ma nadiyaur eni,

leke namriri wali'ur;

¹⁷ leke ri na'akeme ma aile noho wawan makun,
ri ma ka namwali Yahudi enihe man Ya
apoluwedi ramwali Ainu'u ri haenhi,

mai ranoin Makromod.

¹⁸ E'eniyeni Makromod Nina wanakunu
man An loikaruwedi mouropo nano lere
nonolu eni me'e.' ” *

¹⁹ Yakobus na'aheni wali'ur, “I wal'uhe, ainu'u
honorok panaeku eniyeni: Yon ik hi'i susa ri ma ka
namwali Yahudi enihe, man mehe re'e Makromod
Lalap nodi molollo hi akin.

²⁰ Maa, wa'an rehi ika hi'i horok ida aku hi
hopon yon hi'i panaeku ida woro'o: Yon ra'an
hanana'an man ri nodi hoikani lernulu aukerhe,
yon ra'an mahin man rarna ka namhara makun,
yon romun rarna, la yon mo'oni maeke holi yaka
leke yaka.

²¹ Konohi hi panaeku eniyeni, leke yon hi
ra'ihoru ra'idaru ri Yahudi enihe, maa ida man
mori wawa'an noro ida, ono nano nonolu me'e,
aki Alam Renren Warwarna rin laa Yahudi nin
kerej raram leke lese Musa nina keneri hono'ok
eni, la hir wakukuwala keneri hono'ok onne lolo
kota na'akeme.”

*Hir hi'i horok rala ri ma ka namwali Yahudi
enihe ma akin naili'iledi Yesus*

²² Ende hophopon ma nodi Yesus Lirna roro
uluwakun kerei roro kerei raramne na'akeme, hi
rala kenekrohu nili ri ida woro'o rala'a Antiokia
roro wewerre Paulus noro Barnabas wali'ur. Hir
nili Silas noro Yudas (man waki Barsabas haenhi).
Hir nili woro'ohe ono rin horhawa hi narehi ri
namehin lolo kerei Yerusalem raramne.

* **15:18** Am. 9:11-12

²³ Ende kerei onne hi'i horok ida aku noro man laa enihe rodie. Horok onne lirna na'ahenia,

“Nano mi walinhe ma namwali hophopon ma nodi Yesus Lirna roro man leluwai makrana lolo kerei enihe,

Aku laa ai walinhe ma ka namwali Yahudi enihe, ma aile kota Antiokia, noho Siria, noro noho Kilikia.

Konohiyala ai walinhe ma akin naili'il Yesus na'ahoru!

²⁴ Am derne ri ida woro'o nano mayai kiyedi Antiokia wakuku mi ha ma na'o'o nadewe mi honorok akim la hi'i mi akim ka namkene. Ai kam hopon ri onnenihe hi'i ha onneni.

²⁵ Enpenia am ra'ukwukuwedi me'e, modi akim mahaku nili ri ida woro'o, hopon hi ki ai wal-lumhe. Hi ra'alono roro wewerre Paulus noro Barnabas man ai mararamyakeni.

²⁶ Lere man laedi manlo'o rin nesne ri woro'o onnenihe, maa hi ramkene lernohi Makromod Yesus Kristus.

²⁷ Ende am hopon Yudas noro Silas ki ai wal-lumhe, leke mehe ra'amou ra'aropo ainima hon-orok panaeku ma aile horok eni raram.

²⁸ Ai moro Roh Kudus hi'i kenekrohu kan wa'an ma'awerek mi noro agame nin holoor halauk rahu eni kokoko panaeku ida woro'o mehe.

²⁹ Onnenihe: Yono ra'an hanana'an ri nodi laa hoikaniyedi lernulu aukerhe, yon romun rarna, yon ra'an mahin man rarna ka namhara makun, la yon mo'oni maeke holi yaka leke yaka.

Lo'o mim lernohi holoor halauk ida woro'o eniyenihe mim hi'i ha man wa'an.

E'eni mehe ainima honorok panaeku ki mi.”

³⁰ Ri wo'akka ma nodi horok onne konohiyala Yerusalem nina kerei raramne horu, de ramharedi lolo onne ra'alongo laa Antiokia. Hir rakanedi Antiokia ne, hi ra'ukwuku kerei raramne na'ahoru leke rala horok onneni.

³¹ Heri dernedi ri lese horok onne horu ne, hi akin nahuwa'enedi la hi honorok akin kan laa ki laa mai me'e.

³² Onne horu, Yudas noro Silas (woro'ohe ramwali nabi haenhi) wakunu nalo'ol, nounaku hi walinhe man lernohe Yesus leke ra'alapa hi akinhe.

³³ Yudas noro Silas min lolo onne nalo'oledi tarana mene hi walinhe ma akin naili'il Yesus lolo Antiokia huri hi wali wali'ur laa Yerusalem, la ra'ahenia, "Mala'a wawa'enedi! Mala'a, yon hamlinu mayai, la modi ainim tape masi laa ri man hopon mi mai enihe."

³⁴ [Maa Silas mehe hi'i kenekrohu minle Antiokia, de kan wali me'e.]*

³⁵ Paulus me'e ne noro Barnabas min nalo'ol lolo Antiokia. Hi roro ri nammori wakukuwala, la loikaru Makromod Lirna Wawan.

Paulus noro Barnabas rahina'ar

³⁶ Ka nalo'ol Paulus lariyala Barnabas na'ahenia, "Mai, ika laa ka'arala ik walin ma akin naili'il Yesus lolo kota na'akeme man ik loikaruwedi Makromod Lirna Wawan me'e, leke ika po'on rira honoli hi'ihewi, wa'an, ee ka."

³⁷ Barnabas raram nodi lariyala Yohanis (rapolu Markus haenhi) ra'alongo,

* **15:34** Horok man aile lolo tanada [] raram, namwali horok man kaale lolo horok Yunani dedesne wake'e heruwali.

³⁸ maa Paulus namhene na'ahenia, “Lo'o yon lariyala ai me'e, ono nonolu an lernohi ika laa, maa ai ka namkene howok noro ika, de an hoikaruwedi ika lolo Pamfilia.”

³⁹ Ende Paulus noro Barnabas rawalha lira la rasesi me'e, de woro'ohe rahina'aredi. Barnabas nala Markus hopol wewerre laa noho Siprus,

⁴⁰ maa Paulus nili Silas namwali nin kalla wali. Ka rala'a makun, hi walinhe lolo Antiokia nina kerei hi'i lir napanak leke Makromod nala Nin rere'e haharu hi, la norle'ule'u norwaliwali hi lolo kalla.

⁴¹ Woro'ohe konohiyala, rala'a laliwewer noho Siria noro noho Kilikia. Hi rala'a ne, ra'alapa ri akin lolo kerei-kerei lolo onne.

16

Timotius lernohi Paulus noro Silas

¹ Ramhara noho Kilikia, Paulus nala'a kota Derbe noro kota Listra. Lolo onne ri ida aile naranne Timotius man lernohi Yesus haenhi. Ai inne ri Yahudi ma akin naili'iledi Yesus me'e, maa aman ri Yunani.

² Lolo Listra noro Ikonium walin ma akin naili'il Yesus na'ahoru rauroin Timotius onne ri ma nina honoli wa'an der horhawe.

³ Paulus raram nodi Timotius lernohie de, sunatedi ai leke yon ri Yahudi lolo onne rahinorok namehiyala ono hi rauroiroin ai aman ri Yunani.

⁴ Hir kuli leke-leke lolo onne, hi rodi horok nano hophopon ma nodi Yesus Lirna roro uluwakun kerei Yerusalem enihe kukunohi ma akin naili'il Yesus onnenihe leke derne rakani rira kenekrohu eni.

⁵ Enpenia lolo onne hi ra'alapa kerei raramne na'akeme akinhe leke ramkene lernohi Yesus, la

akilere ra'uwali ri ma akin naili'il mamani de kerei raramne eren nammomori.

Paulus minle Troas mehen do'on haida nano Makromod Lalap

⁶ Roh Kudus kawala Paulus noro nin kalla wali enihe loikaru Lirna Wawa'an eni laa ri mormori manina Asia. Ende hi ramlololo laa noho Frigia noro noho Galatia.

⁷ Hir rakanedi korono noho Misia, hir kene laa noho Bitinia raram, maa Roh Kudus kawala hi yono laa noho onneni.

⁸ Enpenia woro'ohe rala'a mamani lewen Misia la idewe kopur laa lour laa kota Troas.

⁹ A'alam hi ramkukuru lolo Troas ne, Makromod Lalap hi'i haida harile Paulus mehen do'on. An do'on ri ida manina Makedonia namririri lolo kalarna napanpanakedi na'ahenia, "Lariyala mai noho Makedonia leke paku mayai."

¹⁰ Paulus do'on Makromod Lalap Nina hini'i onne horu, ai ma'akene* mala'a Makedonia, ono am paeku wuku la mala kenekrohu nahenia Makromod Lalap penia hari kalla mayai lam loikaru Lirna Wawa'an eni ri ma aile lolo Makedonia.

Lolo kota Pilipi, Lidia akin naili'il Yesus

¹¹ Am ha'a kapal lolo Troas mene hopol namlololo laa Samotrake, la orekiyedi nanumene am hopol laa kota Neapolis.

* **16:10** Nano wanakunu lirna 'ai ma'akene', ik kauroin nahenia lere romromo dokter Lukas man hi'i horok 'Honowok Nair' enie lernohi Paulus la namwali nin kalla wali haenhi.

12 Am kopur laa ro lolo onne, ai mala'a laa Pilipi ma namwali kota ma na'ono lolo noho Makedonia. Manin Roma nammori minle kota eni haenhi.

13 Rakan Alam Renren Warwarna, am laa kote paharne laa oir wauwau kilinna, kan ko'uwala kote nin nika lape. Am laa lolo onne ono ai makoto lo'o Yahudi rira lir napanak onno aile lolo onne. Am rakan ne, ai maikoro, wakunkunu noro maeke ida woro'o ma naikokoro wuku lolo onne.

14 Maeke ida aile ma naranne Lidia manina Tiatira, la ai ma na'olu tapi au'auwe. Ai eni ri ma nadedem na'uli nasa'a Makromod Lalap, de Makromod nala honorok aki ai leke kokala Paulus nina wanakuku lolo kakaru eni.

15 Onne horu, hir laa oir leke ulutade Lidia noro nakar raram na'akeme. Hir ulutade horu ne, an lariyala mayai na'ahenia, "Lo'o i wal'uhe mauroin mayai akin naili'iledi Yesus namlolo kokkoo, mai minala ainu'u nakar nanu ke'e." Ende an nori yai leke ai me'e nohiyala nina napanak onneni.

Kele Paulus noro Silas rale laa bui raram

16 Ler ida ai mala'ala'a laa Yahudi rira onno rodi hi'i lir napanak wali'ur, am holikuku hophopon wahwahan maekida. Hayakyaka hu'ur ai raramne, de ai nauroin hi'i u'ur leher penia nauroin panaeku ma namwali lere man mai. Enpenia makromonhe lernala kupan nammori nano nin woroin eniyeni.

17 Maeke onne lernohi Paulus noro mayai mamani, wakaukau mamani na'ahenia, "Ri eniyenihe Makromod Lalap Ma Narehi Ma Nalewen Nina hophopon wahwahane! Hir mai leke konohi i wal'u na'ahoru hi'i inhawa leke

lernala Makromod Lalap Nina or'ori dardari ma kan horu.”

¹⁸ Ende lelere a'alam an wakau heheni mamani rakan lere ida Paulus kan kerhu nina wanakau me'e, de ai nadwali po'on desnala maeke onne hopon hayakyaka man hu'ur raramne na'ahenia, “Yo odi Yesus Naranne, de mamhareidi ai here!” Ler onne me'ede, hayakyak onne namhareidi maeke onne.

¹⁹ Idewe makromonhe eremnaledi nahenia lo'o rira lere alam lernala kupan moluwedi me'e, de hir kele Paulus noro Silas sedu rodi laa pasar raram leke rakpali ma nodi molollo lolo kota onne.

²⁰ Rakpaliyedi ma nodi molollo enihe ne, hir tumdesne ra'ahenia, “Ri eniyenihe ri Yahudi. Hir hi'i rusrusu ar'arra lolo iknika kote.

²¹ Hir wakuku ri noho honolla ma ka namnehe na'alono ika manin Roma enihe nik noho honolla. Ende kan wa'an ik kokala hi, ono luli ik lernohi rira noho honolla onneni!”

²² Enime'ede, heri lolo onne lernohi hi tumdesne woro'ohe haenhi. Ma nodi molollo onnenihe hopon ri hedu rikiyedi Paulus noro Silas rira nainair, riuk rerhe woro'ohe.

²³ Hir riuk rerhe woro'ohe kemen apinha wake'edi nanumene rale laa bui raram. Ma nodi molollo enihe hopon uluwakun bui eni nadiyahaka na'apiku woro'ohe.

²⁴ Uluwakun bui eni lernaledi rir honopon onneni ne, ai nala hi laa kamar ma aile raram wake'e la nodi dasle dasdasle hi ein.

²⁵ Mai alam totore Paulus noro Silas mahanoro hi'i lir napanak, rahinara, la ra'uli rasa'a Makromod Lalap. Ri namehin man minle bui raram derderne rira hanara haenhi.

²⁶ Ramlilinnohi rururuwai lape namwali, de bui nina mesel noro pondasi narururu wake'e. Idewe bui nina nikenihe nahinari mouwedi, dasle ma aile liman ein mehe nawine'er mouwedi.

²⁷ Uluwakun bui eni namkukuru, nahumarna namaka idewe, la po'on nika na'akeme nahinariyedi, lehu nina rae leke mehe nodi nesne me'e, ono an pene'ek ri mormori manina bui raram na'akeme ramhara lari mouwedi me'e.

²⁸ Maa Paulus wakau naruri, "Yono mehe mesne o, mayai na'akeme meneni yai makun!"

²⁹ Uluwakun onne napanak wadu ida nodie lari laa bui raram. Ai narururue, wali kemen laa yawa Paulus noro Silas kalarna.

³⁰ Enime'ede ai norkaru hi laa paharne na'ahenia, "Papee, ya'u hi'i inhawa leke yon lernala hunukum makimaki, maa lernala or'ori dardari ma kan horu."

³¹ Paulus noro Silas walhale ra'ahenia, "Papa, hi'i akin naili'il Yesus leke papa noro nakar raram na'akeme rahinuriyedi nano hunukum, la lernala Makromod Lalap Nina or'ori dardari ma kan horu eni."

³² Enine Paulus noro Silas loikaru Makromod Lirna Wawan uluwakun bui noro nakar raramne na'akeme.

³³ Alam totoro onne me'ede uluwakun bui onne na'amou hirira no'o ririuk rererhe ma aile kemen. Alam onne me'ede hir laa oir leke ulutada ai noro nakar raram.

³⁴ Ulutade horu, uluwakun bui onne norhe laa nin nakar nala hanana'an, ra'an. Ai noro nakar raram na'akeme akin nahuwa'an wake'e ono hi akin naili'iledi Makromod Lalap me'e.

³⁵ Rakan werra'ha al'alam ma nodi molollo

nano Roma onnenihe hopon rira ma nasala ke'uraukhe mai uluwakun buie na'ahenia, "Huriyedi woro'ohe here!"

³⁶ An dernedi rira honopon eni ne, an laa konohi Paulus na'ahenia, "Papee, idedi nanumene Roma nin ma nodi molollo enihe rala honopon mai na'ahenia huriyedi paphe nano bui raram. Ende lo'o me'eni me'e Paphe wali laa nakar. Mala'a wawa'enedi."

³⁷ Enimaa Paulus namhene la na'aheni ma nasala ke'urauk onnenihe, "Mayai manin Roma haenhi! Ai mamhene mala'a, ono minima ma nodi molollo kar ho'ok kail mayai lerno hi Roma nin keneri hono'ok makun, hir riuk rerhedi mayai heri rahue kalarna, ralai laa bui raram me'e. Kade Roma rira keneri hono'ok kan huri hi hi'i heheni, maa lere eniyeni rodi kalla susuwar huri yai! Ai mamhene! Lam hopon minima ma nodi molollo onnenihe meher mai huri yai!"

³⁸ Enime'ede ma nasala ke'urauk onnenihe wali laa konohi Roma nin ma nodi molollo onnenihe rira panaeku onne. Hir derne Paulus noro Silas manin Roma haenhi, ramka'ukedi.

³⁹ Ende hir laa rapanak lilili maumau Paulus noro Silas. Horu ne, hi rorkaru woro'ohe nano bui raram mai paharne la ra'ahenia, "Lo'o wa'an rehi paphe mamharedi koteni ke'e."

⁴⁰ Paulus noro Silas ramharedi bui ne, hi rala'a Lidia nina nakar. Lolo onne hir pakromo roro walin ma akin naili'il Yesus enihe raledi nounaku hi leke ra'alapa hi akin. Horu ne, hi rala'a ramharedi kota Pilipi.

Paulus noro Silas laa Tesalonika

¹ Hi rala kalla lolo kota Amfipolis noro kota Apolonia nanumene rakan kota Tesalonika. Lolo onne Yahudi rira kerei aile.

² Ende naise nadedem, Paulus laa kerei raram noro ri manina lolo onne wakunu Horok Lap Lirna, la raherre honorok panaeku nano Horok Lape raram nano nina lisar laa lisar. Alam Renren Warwarna wokelu an hi'i heheni.

³ Paulus na'amou na'aropedi honorok nano Horok Lape ma nodi kunukunohi nahenia Kristus man Makromod Lalap kikan namwali Rai laa ewi-ewi mai noho wawan leke lernala apinpinha, maki, la mori wali'ur. Ai na'amou panaeku onne leke hi rauroin mouropo Lirna Wawan nina panaeku ma namlolo. Horu ne, ai na'ahenia, "Yesus man ya'u konohi mi eni, namwali Rai onne."

⁴ Ende ri Yahudi wo'ira akin naili'iledi Yesus me'e, de lernohi Paulus noro Silas. Lolo onne ri Yunani nammori ma namka'uk Makromod Lalap roro idewe maeke marna nammori akin naili'il Yesus haenhi.

⁵ Enimaa, ri Yahudi ma akin ka naili'il Yesus enihe, hi akin apinha wake'e Paulus noro Silas. Ende hi ra'ukwukuwedi mo'oni man ailanna ma nakosi mamani leke rore rawa'u ri lolo kote raram na'akeme hi'i rusu arra. Heri rahu onne laa idewe Yason nina nakar ranoin Paulus noro Silas, leke rodi woro'ohe laa paharne rakpali heri onneni.

⁶ Maa kar do'on Paulus noro Silas, de hir soru Yason noro walin ma akin naili'il Yesus namehin rodi laa rakpali ma nodi molollo lolo kota onne. Hir wakau ra'ahenia, "Lolo ewi-ewi Paulus noro

Silas hi'i rusrusu ar'arra mamani! Ler eniyeni hir mai iknika kote haenhi,

⁷ la Yason kokaledi hi lolo ainina nakar me'e. Hi na'akeme kar lerno hi rai Kaisar nina konomdere, ono hi ra'ahenia Rai man kulu narehi aile, naranne Yesus.”

⁸ Rir wanakunu onne hi'i ri nammori roro ma nodi molollo lolo kota onne raram rakponhu me'e.

⁹ Ende ma nodi molollo onnenihe hopon Yason noro nina muku wali ma akin naili'il Yesus enihe pair kupan rodi herre kemen leke yon lernala hunukum lerno hi kote nina keneri hono'ok mene huri hi rala'a.

Paulus noro Silas min lolo Berea

¹⁰ A'alam onne me'e de walinhe ma akin naili'il Yesus lolo onne hopon Paulus noro Silas rala'a laa Berea. Hir rakanedi enne, rala'a Yahudi nina kerei raram.

¹¹ Ri manin Berea kar suwarala honorok akin, de kokale hi wa'an narehi manin Tesalonika onnenihe. Hir raram nodi derne Paulus nina loloi kakaru eni. Akilere hir lese Horok Lape rodi naho'ok Paulus nina wanakuku ke'e, de namlolo, ee ka.

¹² Ende ri Yahudi nammori akin naili'il Yesus. Yunani rir maeke marna roro mo'oni nammori akin naili'il Yesus haenhi.

¹³ Ri Yahudi manina Tesalonika onnenihe derne Paulus mahan loikaru Makromod Lalap Lirna Wawan lolo Berea ne, hir mai Berea haenhi rawa'u heri lolo onne leke yono kokala Paulus me'e.

¹⁴ Me'e'eni me'e de walin man minle Berea rorkaru Paulus laedi herraram, maa Silas noro Timotius minedi kote.

15 Ende hi rorkaru Paulus rakan Atena nanumene wali wali'ur laa Berea. Paulus nou hi, wali laa hopon Silas noro Timotius halhala lerno hi here.

Min lolo Atena

16 Paulus newnewek woro'ohe mai Atena ne, an po'on wali-wali kote raram aukerhe honoi kanani mamani, de akin woir rehi.

17 Ende Paulus nala'a Yahudi rir kerei raram loiwuku honorok aki noro ri lolo onne, ri Yahudi roro ri ma ka namwali Yahudi ma namka'uk Makromod Lalap haenhi, leke hir ramkene lerno hi Yesus. Enla akilere an laa pasare loiwuku honorok aki noro inhoi-inhoi ma aile lolo onne haenhi.

18 Orworoin nano muku Epikoras noro muku Stoa roro Paulus rawalha lira haenhi. Heruwali ra'ahenia, "Ri onne nauroin inhawa pe? Ka nauroin haida! Wakunu namansa mehe." Ri namehin ra'aheni, "Ai onne lo'o wakunkunu noho namehin nina noho makromon!" Hi ra'aheni heheni ono Paulus loikaru Lira Wawa'an ma na'ono Yesus, la hi'ihewi An maki, la mori wali'ur.

19 Kame'ede, hi rorkaru Paulus laa wo'or Areopagus leke raikoro wuku. Raikoro wukuwedi, hi ra'ukani Paulus, "Ai raram nodi mauroinala papa nina wanakuku worworu man idedie loloi kakaru onne,

20 ono am dernedi papa wakuku panaeku ida woro'o man rin kan derne rauroinnale makun. Ai raram nodi mauroin panaeku loloi kakaru onne inhawe?"

21 (Manin Atena roro ri rano noho namehin man minle kota onne radedem ra'ahoru alam leken mamani makani wanakuku man worworu leke raherre honorok panaeku.)

²² Ler onne me'e de Paulus namriri lolo heri man minle rana'ukwuku onne kalarna na'ahenia, "Konohiyala i wal'uhe Atena mie! Ya'u po'onedi i wal'uhe mampe'el hoikani noho makromon mamani.

²³ Ya'u lalaa mamai lolo minim kote wali-wali po'onedi minim honoi kanani rahu ne, ya'u do'on panaur ida horhorok ai wawan na'ahenia, 'Panaur eni hi'ileke horhawe noho makromon manaranne ri ka nauroinnala makun.' Ende mim hoikani Makromod Lalap eni, maa ka mauroin Naran makun, onne penia ya'u loloi kakaru ki mi.

²⁴ Makromod Lalap eni ornakuku la ornawau, la man umu man pala noho ne'en raram na'akeme, la Ai nodi molollo a'am raram noro noho wawan, penia Ai kan minle romleu rodi hi' honoi kanani man ri mormori hi' eni.

²⁵ Makromod Lalap me'e ne, ka napanak ri mormori pakue, ono Ai penia ma nala ri mormori rira or'ori dardari, aran, la rira popono orereki na'akeme.

²⁶ Nano ri ida, an hi'i ika ri mormori na'akeme, la hopon maika holi lolo noho wawan na'akeme. Nano dedesneni, Makromod Lalap nadoho la nakakaredi ma'anana-ma'anana la lolo ewi-ewi ika ri mormori holi lolo noho wawan eni.

²⁷ Makromod Lalap hi'i heheni leke ri mormori ranoin Ai. Enleke lo'o hi ranoin, hir pakromnala Ai. Enimaa namlolo kokkoo, Ai kan ko'uwala nano ika meririi.

²⁸ Naise ri ida naledi lirna me'e na'ahenia, 'Ika mori, lalaa mamai, la holi noho wawan ono Makromod Lalap Nina molollo.'
Mi upun a'um ida woro'o nonolu eni rahinara ra'ahenia,

'Ika na'ahoru penia Makromod Lalap ananne.'

²⁹ Ende, i wal'uhe, maika na'ahoru penia Makromod Lalap ananne, yono ika pene'ek Makromod Lalap Nina kemen naisa aukerhe rodi hi'i nano maha, pere, me waku man ri mormori mehe hi'i nodi nina woroin.

³⁰ Nonolu eni Makromod Lalap kan po'on nohi iknika hini'i wenewhe poloo hoikani noho makromon ma ka namlolenihe, maa rakan lere eniyeni An hopon ri na'akeme lolo noho wawan herre rira morimori ma ka namloleni, mai derne rakani Ai ma namlole,

³¹ ono Makromod Lalap kukuledi lere man mai ida leke ho'ok kail ri mormori noho wawan na'akeme namnehe na'along me'e. Makromod Lalap na'onedi Ri ida hi'i hono'ok kanail onne. Enleke ri na'akeme rauroin mouropo onne inhoi, An makiyedi, maa Makromod Lalap na'amoriyedia wali'ur namwali man ho'ok kail eni."

³² Hir derne Paulus nin wanakunu eni horu, heruwali ralau Paulus, ono hi akin ka naili'il ri man makiyedi mori wali'ur, maa heruwali ra'aheni, "Ai raram nodi derne ai walin wakunuwala panaeku onne wali'ur."

³³ Ende Paulus hoikaruwedi rana'ukwuku onneni me'e,

³⁴ maa ri heruwali nano heri onne lernohi Paulus, la hi akin naili'il Yesus. Lolo ma akin naili'il Yesus enihe ri eniyenihe aile: Doinisius ma namwali uluwakun honopun lolo wo'or Areopagus, maeke ida naran Damaris, noro ri namehin haenhi.

Paulus min lolo Korintus

¹ An wakunuwedi lolo wo'or Areopagus horu ne, Paulus namhara Atena nala'a laa Korintus.

² Lolo onne an pakromo noro ri Yahudi ida naran Akwila manin noho Pontus. Akwila eni noro hono Priskila eni nanumene rano Italia mai. Hir wali mai Korintus ono rai lapa Klaudius ma nodi molollo lolo kota Roma hopon ri Yahudi na'akeme ramharedi kota onne. Paulus lan ka'ar woro'ohe, la

³ an min noro hi lolo onne ono nin honowok pono orekeki namnenehe hi, de hir howok wewerre hi'i terteru lere leke ra'olu.

⁴ Maa rakan aki Alam Renren Warwarne, Paulus nala'a laa Yahudi nina kerei raram wakunkunu leke ri Yahudi roro ri Yunani akinhe naili'il Yesus.

⁵ Silas noro Timotius rano Makedonia rakan Korintus ne, Paulus kan hi'i terteru lere me'e, maa an loikaru Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni laa ri Yahudi mamani na'ahenia Yesus onne penia Kristus man Makromod Lalap kikanedi namwali Rai laa ewi-ewi eni.

⁶ Enimaa ri Yahudi lolo onnenihe kawkawala nina wanakunu mamani, ramhene derne rakanie, la ra'ihoru ra'idarue mamani. Enpenia Paulus eni ka ne'enuhi noro hi me'e, de an disnedi elimo'o hapue nano nin nainair, la dadiyala hi na'ahenia, "Oreki inworo'o lo'o mim makileken moluloin, onne minima sala aimehi. Ka'u hi'i sala. Enla nano lere eni me'e de, yo odi Lirna Wawa'an eni laa ri ma ka namwali Yahudi enihe me'e."

⁷ Ende Paulus hoikaruwedi hi nala'a laa nakar ma aile kerei herne onneni. Ornakar onne naranne Titius Yustus ma ka namwali Yahudi, maa nadedem na'uli nasa'a Makromod Lalap.

⁸ Ri ma namwali uluwakun Yahudi rir kerei onne naran Krispus. Ai noro nin nakar raram na'akeme akin naili'il Makromod. Enla ri Korintus nammori man derne Paulus nin loloi kakaru eni akin naili'il Yesus, la hir laa oir leke ulutade hi.

⁹ A'alam lerida Makromod Lalap hi'i haida harile Paulus mehen do'on. Lolo ha ai mehen dodo'on onne Makromod na'aheni, "Yon mamkauk, maa wakunkunu mamani,

¹⁰ ono Ya'u mehe orle'ule'u orwaliwali o, la ri nammori aile kote raram eni man Ya apoluwedi namwali man lerno hi Ya'u. Ende ri kan hi'i yakyaka o mai eni."

¹¹ Ende Paulus minedi Korintus anna ida rehi nodi Makromod Lalap Lirna Wawan wakuku hi.

¹² Enimaa, rakan lere Galio namwali gubernur lolo noho Akhaya, ri Yahudi enihe lawuku panaeku mahaku, de kele Paulus rodi laa hono'ok kanail onno raram.

¹³ Hir tumdesne Paulus na'ahenia, "Ri eniyeni mai nornori ri leke hoikani Makromod Lalap rodi panaeku ma ka namnehe noro agame nina keneri hono'ok eni."

¹⁴ Paulus na'akeki walha hi, maa Galio na'ahenyedi ri Yahudi onnenihe, "Heih, ri Yahudi mie! Lo'o minima kalaklak eni namwali yaksala ida, ee ha ailanna romo, ya'u raram nodi derne minima kalaklakhe leke ho'ok kaile harome.

¹⁵ Maa, eniyeni nawalwalha lira wawe noro ri naran noro minim keneri hono'ok mehe menee! Ya amhene ho'ok kail panaeku naisa eniyeni. Mi mehem ho'oke, ya'u ne, ka."

¹⁶ Enime'ede, Galio toku hi nano hono'ok kanail onno laedi paharne.

17 Laedi paharne ne, hir kele Sostenes ma namwali uluwakun kerei onne, nukure hono'ok kanail onno paharne, maa Galio kan peinohi wake'e rira hini'i onne.

Paulus wali laa Antiokia

18 Onne horu, Paulus minle Korintus nalo'ol tarana mene konohiyala walin ma akin naili'il Yesus lolo onne. Ai noro Priskila noro Akwila ha'a kapal wewerre laa noho Siria. Kan hopol makun, Paulus tori nina muruk deul lolo leke Kengkrea leke namwali tanade ai mahan hi'i nou kerkerhe noro Makromod Lalap. 19 Hir hopol rakan Epesus, Paulus hoikaruwedi Priskila noro Akwila lolo onne nanumene nala'a Yahudi nin kerei raram leke wakunu la raherre honorok panaeku noro ri Yahudi man aile kerei onne.

20 Hi rapanak Paulus leke nalo'olala noro hi nanu, maa Paulus namhene

21 la konohiyala na'ahenia, "Paphe, oreki inworo'o lo'o Makromod Lalap nala kalla ya'u, i wali wali'ur mai." Horu ne, an ha'a kapal wali'ur namhara kota Epesus.

22 Enine an kopur laa kota Kaisarea nala'a laa Yerusalem nalala nina tape masi laa kerei raramne lolo onne mene nala'a laa Antiokia.

23 Paulus minedi lolo Antiokia nalo'ol tarana mene nala'a wali'ur laa ka'arala man lernohi Yesus man minle noho Galatia noro noho Frigia leke na'ori honorok hi wali'ur, la na'alapa hi akinhe leke ramkene naili'il Yesus mamani.

Apolos min lolo Epesus noro Korintus

24 Ler onne ri Yahudi ida naran Apolos mai Epesus nano Aleksandaria. Ai nauroin wakunu

warei, la nauroin mouwedi Horok Lape Lirna La'an.

²⁵ Apolos onne wakukuwedi me'e, la nauroinedi kalla lernohi Yesus wawa'an me'e. Ende an wakuku nakinemen wake'e, la ai nodi honorok ma namlolo la aki ma namdudu nakote nade'ek Yesus Nin kalla wawa'an eni. Maa, ai ka nauroin Roh Kudus maiyedi leke min ri raram makun, ono ai nauroin Yohanis ma nodi oir ulutade ri nina unulu tanade mehe.

²⁶ Ler onne Apolos ka namka'uk, de wakunu ha ma nedille Yahudi rir kerei raramne akinhe. Priskila noro Akwila derne nina wanakuku onneni ne, woro'ohe lariyala rore laa rir nakar. Rakan rira nakar ne, Akwila noro Priskila wakuku ai mouropo Makromod Lalap Nina Kalla ma namlolo wake'e.

²⁷ Horu ne, Apolos nina panaeku nala'a laa noho Akhaya. Ende nin walin lolo Epesus ma akin naili'il Yesus enihe raram nodi pakue, de hir hi'i horok aku laa walin man lernohi Yesus ma aile Akhaya napanak kokale Apolos wawa'anedi. An rakanedi Akhaya ne, ainin wanakuku paku ri nammori ma akin naili'iledi Yesus me'e. Makromod Lalap nala Nin rere'e haharu man lap hi, penia ramwalyedi Nin ri me'e.

²⁸ Apolos noro ri Yahudi enihe rawalha lira lolo heri kalarna, maa Apolos rehiyedi hi ono ai onne namwali ri ma nauroin Horok Lap lewlewen, la ai nodi Horok Lape Lirna ma nodi kunukunohi nahenia Yesus onne Man Makromod Lalap kikanedi namwali Rai laa ewi-ewi nano nonolu me'e.

19

Paulus loikaru Makromod Lalap Lirna

Wawa'an lolo Epesus

¹ Apolos aile Korintus makun, Paulus mahan laliwewer leke-leke ma aile Galatia noro Frigia. Onne horu, an kopur laa kota Epesus, la lolo onne an pakromo noro ri ida woro'o man lernohi Yesus.

² Paulus na'ukani hi na'ahenia, "Lere I wal'uhe akin naili'iledi Yesus ne, kokala Roh Kudus me'e, ee kaunu?"

Hir walhale, "Kaun! Mayai kam dernala Roh Kudus aile makun."

³ Paulus na'ukani, "Emene I wal'uhe lernohi inhoi nin wanakuku ma na'ono ulutadeni?"

Hir walhale, "Am lernohi Yohanis nina wanakuku ulutadeni."

⁴ Enine Paulus na'ahenia, "Ri man Yohanis ulutada enihe, ri man herredi rira morimori ma ka namlolo la derne rakani Makromod Lalap me'e. Maa lere onne me'e de, Yohanis nounaku manina Israel enihe na'ahenia, 'Wa'an rehi mi akim naili'il Ai man kauli'ur mai!' Ri onneni naran Yesus."

⁵ Hir derne Paulus na'aheni onne horu, hi na'akeme raram nodi ulutada hi rodi Yesus Naranne.

⁶ Enime'ede Paulus kemenala liman hi uluwakun, idewe Roh Kudus nodi molollo hi, penia hi rodi wanakunu namehin wakunkunu la hir wakunu lira man hir kokala nano Makromod Lalap.

⁷ Aki hi na'akeme lo'o ri idaweli woro'o.

⁸ Alam Renren Warwarna wollo wokelu raram Paulus ka namka'uk, de wakunu mouropo noro ri ma aile Yahudi rir kerei raram leke hi rauroin hi ihehewi Makromod Lalap nodi molollo ri morimori.

⁹ Maa ri ida woro'o nano hi ra'uluwaku kekerhe, de ramhene akin naili'il Yesus. Hir min

heri kalarna wakunu nano'onnyaka Paulus nina wanakuku ma na'ono Makromod Nina Kalleni. Ende Paulus hoikaruwedi hi, la ai noro ri man lernohe Yesus enihe ra'alongo laa iskole Tiranus. Akilere ai noro hi, ida ma na'ukani ida, la raherre honorok panaeku lolo onne.

¹⁰ Paulus hi'i heheni hehen nanumene anna woro'edi, de ri na'akeme man minle propinsi Asia, ri Yahudi roro ri ma ka namwali Yahudi enihe, hi na'ahohoru derne Makromod Lirna Wawan.

Skewa ananhe rodi Yesus Naran ken rohi hayakyaka nano ri raram

¹¹ Makromod Lalap nala Paulus ke'eke'el an'anhe hi'i tanade nammori man lewlewen man ri kan dodo'onnala makun, penia

¹² ri nodi Paulus nin haiwarwara noro koronelhe laa ma nakni'ir me'ede, rira apinhe wa'anedi, la hayakyak ma aile ri raramne idewe ramharedi.

¹³ Ler onne ri Yahudi wo'ira aile ma nadedem lariwewer rohi hayakyaka nano ri raram, de hir ken rodi Makromod Yesus Naran rohi hayakyaka ra'ahenia, "Yo odi Yesus Naran man Paulus loikaruwedi me'e, mamharedi nano ri onne raram here!"

¹⁴ Nano ri Yahudi ma nadedem rohi hayakyaka onne mo'oni wo'ikku aile man hi'i eni haenhi. Rira pape naran Skewa la ai namwali ri Yahudi rir imam lalapa. Ende lerida hir ken rodi Yesus naran rohi hayakyak nano ri raram,

¹⁵ maa hayakyak onne na'ahenia, "Ya auroin Yesus noro idewe Paulus, maa ka auroin mie in-hoi?"

¹⁶ Horu ne, ri man hayakyaka huhu'ur raram onne nodi ahan nehule, na'an no'o la hedu

rikiyedi rira nainair, penia hi na'akeme lari ramno'no'o, radlewlewe nano nakar onne.

¹⁷ Ri Yahudi roro ri ma ka namwali Yahudi man minle Epesus na'ahohoru derne panaeku ma namwali onne, hi ramka'uk wake'e, de eren horhawe Yesus Oin Naranne.

¹⁸ Ri namansa ma akin naili'iledi Yesus me'e, mai rakpali heri kalarna leke rodi akin moumou la roprope konohi rira hini'i ma kan wa'an lere alam man laedi me'e.

¹⁹ Ri onnenihe heruwali hi'i u'ur leher nair rira horok woroin. Ende hi ra'ukwuku rira horok woroin onnenihe na'akeme nanumene hir harne heri rahu kalarna. Horok onnenihe lo'o aki wella na'akeme na'ikeki kupan pere riwan wellima.

²⁰ Ende nano panaeku man lewlewen naise onnenihe Makromod Lirna Wawan eren nalolo'ol eren hi'i ri nammori akin naili'il Yesus.*

Rusu arra lolo kota Epesus

²¹ Panaeku ma namwali onne horu, Paulus paekuwedi laa lolala Makedonia noro Akhaya mene idewe laa Yerusalem. Ai na'ahenia, "Ya'u laa Yerusalem nanumene laa Roma haenhi."

²² Ende Paulus hopon nina man paku enihe, Timotius noro Erastus, roluwedie laa Makedonia. Enla an mehe minala alam ida woro'o lolo noho Asia nanu.

²³ Ler onne namwali rusrusu ar'arra lapa lolo Epesus ono hir loikaruwedi Yesus Nin Kalla eni.

²⁴ Rusu arra man lapa onne namwali heheni: Lolo kota onne man kuku pere ida aile naran Demetrius. Ainin honowok popono orereki hi'i

* **19:20** Lere onne kupan 'pere ida' rodi pair alam ida nin na'iwe'el, de kupan pere riwan wellima namwali kupan namansa.

romleuwana naise na'oi Artemis nina romleu lapa. Artemis onne, noho makromon maeke man hir hoikani, la nano Demetrius nina honowok onne nin man howok enihe lernala kupan nammori.

²⁵ Ende Demetrius ra'ukwuku nina man howok roro man howok pere namehin enihe na'ahenia, “Konohiyala, I wal'u na'ahoru! Mi mauroin nano iknika honowok eni, ika lernala kupan nammori.

²⁶ I wal'uhe mehe mauroinedi inhawe ri onne ma naran Paulus hih'i onneni. An wakuku ri na'ahenia aukerhe man ri mormori hi'ie (naise iknika romleuwana eniyeni) ka nodi molollo haida. Enpenia ri nammori man minle kota Epe-sus eni lernohiyedi nina wanakuku onne me'e, la na'akeki noho-noho na'akeme ma aile Asia lernohi ai haenhi.

²⁷ Ende, i wal'uhe, ya amka'uk iknika honowok popono orereki eni lernala naran yaka. Onne kan mehe, maa ya amka'uk lo'o ri kan horhawe iknika noho makromon Artemis nina romleu lap eni haenhi, de lo'o iknik noho makromon Artemis ma narehi ma nalewen eni kar horhawe me'e harome, la oin naran molu me'e. Manin Asia roro noho wawan na'akeme ra'uli rasa'a Artemis eni menee.”

²⁸ Heri onne derne lirna onne horu ne, hi rawuhur wake'e la wakaukau ra'ahenia, “Ka'uli kasa'a iknika noho makromon Artemis ma narehi ma nalewen eni!”

²⁹ Rira rusrusu ar'arra onne naderre nadaul la pe'eredi lolo kote na'akeme. Ende heri man rusu arra onne kele Gayus noro Aristarkus. Ri woro'o onnenihe manin Makedonia la ramwali Paulus nin kalla walie. Hir keledi woro'ohe ne, idewe heri rahu onne rodi peklekle laa kote nina rom

lapa man rodi hi'i na'aromo onno noro panaeku rahu na'akeme.

³⁰ Paulus raram nodi lernohi hi laa raram, maa ri man lernohi Yesus lolo onne kawala Paulus yono laa raram.

³¹ Uluwakun lalapa lolo noho Asia ida woro'o ma namwali Paulus nin ri orwali, hopon ri lan konohi Paulus yono laa rom lapa onne raram nalhari kemen laa heri rahu onnenihe do'on.

³² Ende heri rahu man lawuku lolo rira romo lap eni, na'akeme rusu arra wake'edi me'e. Ri na'akeme mahanoro wakau inhawe memeha la rir panaeku ka namnehe wake'e, ono nano heri rahu onne ri nammori ka rauroin hi'ihopenia hir lawuku lolo onne.

³³ Kame'ede ri Yahudi ida woro'o rokul Aleksander laa heri kalarna, de heri heruwali wakau kukunohi ai inhawa ma namwaliyedi me'e. Idewe Aleksander nala liman laa wawan napanak rala leken ke'e leke konohi heri onnenihe nahenia ai noro heri Yahudi enihe kar hi'i ha yakyak ida.

³⁴ Maa hir po'on dernale, idewe rauroinedi ai onne ri Yahudi, de na'akeme wakau raruri mamani hehen nanumene jam woro'edi. Hi ra'ahenia, "Ka'uli kasa'a Epesus nina noho makromon Artemis ma narehi ma nalewen eni!"

³⁵ Hawa'ande kota onne nina orleke ida aile man paekunala dadiyala man rusrusu ar'arra me'e, de na'akeme namlina namkaiyedi. Enla ai na'ahenia, "I walin man minle Epesus enihe, ri na'akeme rauroinedi kota Epesus namwali onno ma nadiyaka Artemis nina romleu noro iknika waku moumou dewdewe ma nadiyaur nano a'ame.

³⁶ Ri ka nodi molollo na'okul panaeku onne,

de karkamededi nanu. Yono ik kodi peleklege halhale hi'i haida.

³⁷ Mi modiyedi ri enihe mai eni me'e, maa hi ka ramna'a ha man moumou dewdewe nano iknika noho makromon nina romleu eni, la hi ka ra'ihoru ra'idaru iknika noho makromon eni oin naran man kukulu lalapa eni.

³⁸ Lo'o Demetrius noro nin man howok enihe rira kalaklake aile, wa'an rehi rodi panaeku onne laa kote nina hono'ok kanail onneni. Nina nike nahinarnari la man ho'ok kail aile haenhi.

³⁹ Maa lo'o minima panaekuwana namehin aile makun, ken modi panaeku onne laa kote ne'en raram rira honopun penepen leke ra'aloledie.

⁴⁰ Ya amka'uk wake'e lo'o ma nodi molollo nano Romenihe derne iknika hini'i wenewhe hir mai tumdesne ika hi'iyedi rusrusu ar'arra me'e. Lo'o ik kodi inhawa panaeku man wa'an walhe leke yono hir hi'i sus ika?"

⁴¹ Orleke onne wakunu horu, an hopon heri onne na'akeme rala'a here!

20

Paulus nala'a noho Makedonia noro noho Yunani

¹ Rusrusu ar'arra onne namlinedi ne, Paulus ra'ukwukuwala ri man lerno hi Yesus enihe leke nalala nounaku la na'alapa akinhe mene kono-hiyala, nala'a. Ai namhara kota onne nala'a laa noho Makedonia. ² An laliwewer leke-leke lolo Makedonia nala wanakuku nammori nounaku walin ma akin naili'il Yesus enihe leke ramkene lerno hi Yesus. Horu ne, ai nala'a noho Yunani wali karanna.

³ An min lolo onne wollo wokeluwedi, an paeku ha'a kapal hopol laa Siria. Maa mahan na'akene hopol ne, an derne lir anna ida ma na'ahenia ri Yahudi enihe mahanoro lawuku panaeku leke resne. E'eni me'ede an hi'i kenekrohu lolo kalla namehin nala'a lolo ro wali wali'ur laa Makedonia.

⁴ Ri wo'ikku ma noro Paulus ra'alongo eniyenihe: Pirus anan Sopater manin Berea, Aristarkus noro Sekundus manin Tesalonika, Gayus manin Derbe, Timotius, la Tikhikus noro Trofimus rano propinsi Asia.

⁵ Hi roluwedi mayai laa Troas mene newek mayai lolo onne.

⁶ Lere Alam Lalapa Ra'an Roti Na'alehe Ragi horu ne, ai mamhara Pilipi ha'a kapal hopol laa Troas. Alam wolima mene am rakanedi Troas, moro hi pakromo wuku wali'ur. Am min lolo onne domeku ida.

Paulus na'amori wali'ur Eutikus lolo Troas

⁷ Alam Renren Warwarna lere helemedi* am lawuku leke ma'ak wewerre, la Paulus wakunkunu noro walinhe hehen nanumene alam toro, ono nin panaeku nohoropo lo'o nala'a me'e.

⁸⁻⁹ Am minwuku lolo rom ida daran wokelu, lolo kamar ma aile nowawanne. Min kamar onne lokon wadu namansa, de noho manha. Ma na'ikaka ida naran Eutikus naikoro nika hawolle nakanie. Maa Paulus wakunu nalo'ol rehi, de ai onne makan nasoi, mehen mahaledi penia an wauwedi nano hawollo onne laa yawa. Nina

* **20:7** ee, hari Domeku lere helemedi

mukuwali kopur laa yawa leke roulle kikan ho'o ne, makiyedi me'e.

¹⁰ Enine Paulus kopur laa yawa heriyala kemen laa mo'oni onne wawan, naurukuwale na'ahenia, "Yono mamka'uk, ai kan maki, maa mori wali'uredi me'e!"

¹¹ Horu ne, Paulus wali wali'ur, ha'a laa wawan, a'un roti, ha'ar, ra'an wewerre. Hi ra'an horu, Paulus wakunkunu noro hi rakan lere ha'a mene konohiyala, nala'a.

¹² Enla ma na'ikaka man wau laa yawa onne mormori, de nin mukuhe rorkaru ai laa nakar. Enine hi na'akeme akin nahuwa'an wake'e.

Paulus namhara Troas laa Miletus

¹³ Ende am ha'a kapal hopol noluwedi Paulus laa Asos. Ainin panaeku rakan Asos mene ha'a wewerre, ono ai mehe raram nodi nala'a lolo kalla ro.

¹⁴ Mai de am pakromo wewerredi lolo Asos nanumene an ha'a nohi ainima kapal laa Metilene.

¹⁵ Am hopoledi nano Asos ne, orekiyedi nanumene am pana'na'an noro noho Kios, la alam ida wali'ur am rakan noho Samos. Mai orekiyedi nanumene am rakan kota Miletus.

¹⁶ Paulus nala kenekrohu yono lolala kota Epe-sus, leke yono sopol leken nammori lolo Asia, ono na'ikeki Lere Alam Lalapa Pentakosta† me'e, de ainina panaeku halhala rakan Yerusalem leke lerno hi alam lalapa onne.

† **20:16** 'Pentakosta' napa'ahne, 'alam wellima'. Lere Alam Lalap Paska horu, ri Yahudi aki 'alam wellima' mene hi'i yapi lapa Lere Alam Pentakosta.

Paulus konohiyala uluwakun kerei Epesus mene rahina'ar

¹⁷ Nano Miletus, Paulus aku lir hopon ri nodi laa Epesus napanak uluwakun kerei enihe mai roro ai pakromo.

¹⁸ Hir mai rakanedi Miletus ne, Paulus na'ahenia, "I wal'u na'ahoru mauroinedi ainu'u morimori lolo Asia me'e, nano lere dedesne yo oro mi rakan lere eniyeni.

¹⁹ I helkaki amdaru, la yo odi sus mak oir howok Makromod Nina honowok nair eni, kade ya'u lernala hadwei hadwokor la kenene panatal, ono ri Yahudi enihe rahehe hi'i panaeku yakyaka maya'u.

²⁰ I wal'uhe rauroinedi ya'u ka amka'uk konohi inhawa panaeku man wa'an paku mi. Maya'u wakukuwedi i wal'uhe lolo heri kalarna, la lolo minim nakar haenhi.

²¹ Ya a'ori honorok mamani ri Yahudi noro ri ma ka namwali Yahudi enihe haenhi, leke hir herredi rir honorok panaeku ma ka namloleni, mai derne rakani Makromod Lalap, la akin naili'il Makromod Yesus.

²² Enla lere eniyeni ya'u derne akani Roh Kudus Nina honopon, de ya ala'a Yerusalem, maa ka auroin lo'o inhawe namwali i kem'u lolo enne.

²³ Ya auroin eni mehe, lolo kota-kota ya'u kuliyesi me'eni, Roh Kudus konohiyedi ya'u mouropo me'e nahenia lere man mai eni rin kele ya'u rodi laa bui raram, la hi'i sus ya'u haenhi.

²⁴ Maa lo'o ya'u mori me maki, kan hi'i haida, horo ya'u howok a'ahoruwedi honowok man Makromod Yesus naledi ya'u eni. Ainu'u honowok onne, ya'u loikaru Makromod Lalap Lirna

Wawa'an eni leke ri rauroin nahenia Makromod Lalap kan ren namre'e namharu ika.

²⁵ Maya'u ka'aredi i wal'uhe na'ahoru, la kono-hiyedi hi'ihewi Makromod Lalap nodi molollo ri mormori me'e. Nano lere eniyeni ya auroin ka oro mi pakromo me'e.

²⁶ Ende lere eniyeni ya a'ori honorok mi, lo'o Makromod Lalap hukum ri ida lolo mi na'ahoru makileken moluloinedi, ka a'uwara ainin yodi-wara me'e,

²⁷ ono ka'u ren loikaru Makromod Lalap Nin panaeku na'akeme laa i wal'uhe.

²⁸ Leluwai makrana mi kemen wawa'anedi, la madiyahaka wawa'an ri na'akeme ma akin naili'il Yesus man Roh Kudus naledi mi me'eni leke paku hi ra'akene akin naili'il Yesus. Ende leluwai makrana hi naisa man huri pipduma lolo wo'or. Hi penia Makromod Nin ri, ono Ai rarna dupuwedi leke yon hir maki ko'u Makromod Lalap.

²⁹ Ya auroin me'e nahenia lo'o ya ala'edi ne, ri ailannenihe mai leke na'o'o nadewe minima kerei raramne naise ahu merwui ma nohi pipi na'ane.

³⁰ Enla ya auroin lo'o nano i wal'uhe me'e de, ri aile man wakuku ha ma ka namlolo leke ri man lernohiyedi Yesus enihe rira kalla na'inelek, la hir lernohi rira wanakuku ma ka namlolo onneni mehe.

³¹ Ende madiyahaka mi wawa'anedi! Yom hamlinu ka'u ren nounaku mi na'ahoru, kade yo odi sus mak oir nammori lelere a'alam rakan anna wokelu raramne.

³² Ende lere eniyeni ya apanak Makromod Lalap leke An leluwai makrana i wal'uhe

wawa'enedi. I nounaku i wal'uhe masala kerkerhedi Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni man konohi hi'ihewi Ai kan ren namre'e namharu ika. Makromod Lalap mehe Nina ke'eke'el an'anhe nokor leke na'alapa mi akim la nala hana'ar dunurum ki mi. Onneni, An nouwedi Nin ri na'akeme man Ai na'amou na'adewedi me'e.

³³ Lere yo oro mi min wewerre, ka akmanna ri nin kupan, ee nainair.

³⁴ I wal'uhe mehe mauroin nahenia yo odi ainu'u ruri pe'el mehe howok leke yo oro kalla wali enihe lernala ainim morimori popono or-ereki.

³⁵ Mi mauroin nano ainu'u hini'i wenewhe na'akeme, wa'an rehi ik kodi iknik ruri pe'el paku ri ma ka naruri howok me'e, ono ika horokala inhawa man Makromod Yesus na'ahenyedi me'e, 'Lo'o ik kala haida ri, onne wa'an narehi nano ik lernala haida.' ”

³⁶ Paulus wakunu horu, ai noro hi na'akeme kadi ein korno yawa hi'i lir napanak.

³⁷ Hi na'akeme rahere wewerre, la raurukuwala Paulus, rahuwo'oke, ra'ahenia, “Mala'a wawa'enedi.”

³⁸ Hi akin woir rehi ono Paulus na'ahenia, “Lo'o i wal'uhe kam do'on ya'u me'e.” Kame'ede hi rorkarue laa kapal.

21

Paulus nala'a laa Yerusalem

¹ Am konohiyaledi uluwakun kerei Epesus enihe horu, ai mamhara lolo onne hopol idewe laa noho Kos. Orekiyedi nanumene rakan noho

Rodos. Nano onne am hopol mamani rakan noho Patara.

² Am paliyedi her Patara ne, pakromonala kapal ida nala'a Fenesia, de am ha'a lernohe me'e.

³ Am hopol hehen nanumene do'onedi noho Siprus aile wali ra'i, maa hopol mamani ulu laa noho Siria eni, de rakanedi Tirus. Rakanedi Tirus ne, am kopur laa ro, ono kapal onne ri'i nina ne'en lolo onne.

⁴ Lolo Tirus ai lam ka'arala ri man lernohe Yesus lolo onne, la am minala noro hi domeku ida. Roh Kudus naledi woroin ainima ri orwali enihe me'e, penia hir konohi mayai inhawa lo'o namwali Paulus lere man mai, de nounaku Paulus na'ahenia, "Yono mala'a laa Yerusalem me'e."

⁵ Maa rakan domeku onne horu, ai mala'a me'e. Hi roro hono ananhe na'akeme rorkaru mayai mamhara kote rakan herraram ne, na'akeme kadi ein korno yawa hi'i lir napanak.

⁶ Hi'i lir napanak horu, mayai na'akeme ida ma nala tape masi ida. Horu nanumene am ha'a kapal, la ri ma norkaru enihe wali laa rira nakar.

⁷ Am hopol nano Tirus rakan Ptolemis. Lolo onne ai lam ka'arala ai walinhe ma akin naili'il Yesus leke malala hiyene arore hi, la ai morala hi alam ida.

⁸ Orekiyedi ne, am hoikaruwedi hi mala'a rakan kota Kaisarea. Rakan lolo onne am min Pilipus nina nakar. Ai onne ma nakoto nade'ek Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni, la ai namwali ri ida nano mo'oni wo'ikku man niliyedi lolo Yerusalem lere man laedi me'e.*

⁹ Pilipus anan maeke wo'akka kar ho makun.

* 21:8 HN. 6:5-6

Makromod Lalap nala molollo maekrara enihe leke loikaru Lirna Wawa'an eni.

¹⁰ Am min alam ida woro'edi lolo onne, la ri ida naran Agabus mai nano Yudea. Ai onne ri ma akin naili'il Yesus la ma namwali nabi.

¹¹ An maie ne, ai nala Paulus nina kali ehe mehe nodi wuku liman ein la na'ahenia, “Roh Kudus Lirna na'ahenyedi eni me'e, ‘Ler man mai ri Yahudi lolo Yerusalem kele ai ma nina kali ehe eniyeni, wuku heheni mene rale ri ma ka namwali Yahudi enihe.’ ”

¹² Am derne panaeku onneni horu, ai moro walin na'ahoru man minle Kaisarea mapanak an'anhedi Paulus ke'e leke yono nala'a Yerusalem me'e.

¹³ Maa an walhale na'ahenia, “Alhi'ihepe i wal'uhe mahere heheni? Mim ken ma'idaru ya akin leke yon ya ala'a me'e. Kade rin kelle wuku ya'u lolo enne, ee lo'o ri nesne ya'u ono i lernohi Makromod Yesus, ya amkene laa Yerusalem manani.”

¹⁴ Paulus namhene derne mayai me'e, de ai kam kawala me'e la ai ma'ahenia, “Menmolollo Makromod Nina honorok aki mehe.”

¹⁵ Min lolo onne horu ne, ai ma'akene ainim hahaa leke mala'a Yerusalem.

¹⁶ Ai walin ida woro'o manin Kaisarea man lernohi Yesus haenhi ra'along leke rorkaru mayai laa Manason nina nakar ma aile Yerusalem. Manason onne ri manin Siprus man lernohi Yesus nalo'oledi me'e.

Paulus lan ka'ar Yakobus

¹⁷ Am rakanedi Yerusalem, ai walinhe man lernohi Yesus lolo onne rodi aki ma nahuwa'an kokalai wawa'enedi.

¹⁸ Ende rakan orekiyedi, ai moro Paulus mala'a lam ka'arala Yakobus noro uluwakun kerei namehin na'akeme ma aile lolo onne haenhi.

¹⁹ Am rakanedi ne, Paulus naledi nin hiyene arore, la wakunu ha wo'ira na'akeme man Makromod Lalap hi'iyedi lolo ri ma ka namwali Yahudi enihe lere ai nodi Makromod Lalap Lirna Wawa'an eni loikaru hi.

²⁰ Hir derne Paulus wakunu onne horu, hi na'akeme ra'uli rasa'a Makromod Lalap. Horu ne, hir konohi Paulus ra'ahenia, "Papa, panaeku tarana aile: Ai walin mauroin nahenia ri riwriwan rahrahu lolo ri Yahudi enihe akin naili'iledi Yesus me'e. Enla na'akeme rasala kerkerhe agame nina keneri hono'ok enihe.

²¹ Hir dervedi nahenia ai walin nadedem wakuku ri Yahudi manin noho namehin na'akeme yon lernohi Musa nina keneri hono'ok me'e. Hir derne ai walin nounakuwedi hi yon hi ananhe lar sunate, la yon lernohi Yahudi rira noho honolleni.

²² Ende lo'o lere eniyeni hir dervedi ai walin aiyedi mai eni me'e, de am hi'i inhawa?

²³ Lo'o wa'an rehi papa lernohi ainima nounaku tarana. Ainim orwali ri wo'akka aile lolo eni, la hir hihi'i nou roro Makromod Lalap.

²⁴ Ende ai walin lam lernohi hi laa Makromod Lalap Nina Romleu Lapa hi'i panaeku lernohi noho honolla ra'amou ra'adewe kemen moro hi wewerre, la lo'o pape pairala rira korban leke rir molollo aile tori rira muruk de'ulu (Nadedem ri Yahudi hi'i onne leke ri nauroin rira nou onne horuwedi me'e). Lo'o papa hi'i heheni mehe leke ri na'akeme rauroin mouropo nahenia lir anna hir dederneni ka namlolo, maa hir do'on rauroin

ai walin me'ene mehe lernohi agame nina keneri hono'ok haenhi.

²⁵ Enimaa am aku horok laedi me'e laa ri ma ka namwali Yahudi ma akin naili'iledi Yesus enihe me'e, leke konohi hi ainima kenekrohu nahenia yon ra'an hanana'an man ri nodi hoikani lernulu aukerhe, yon romun rarna, yon ra'an mahin man rarna ka namhara makun, la yon mo'oni maeke holi yaka leke yaka.”

²⁶ Enime'ede Paulus lernohi rira nounaku eni, penia oreki ai noro ri wo'akka onnenihe lar hi'i panaeku leke ra'amou ra'adewe kemen wewerre. Enine Paulus laa Makromod Lalap Nina Romleu Lapa raram leke konohi Yahudi rir imam enihe lere wo'ira mene rira panaeku ra'amou ra'adewe kemen horu, leke hir elekedi panaeku ra'amou ra'adewe kemen onne la rodi rir honoi kanani mai imam enihe leke rala hoikani Makromod Lalap.

Rin kelle Paulus lolo Makromod Lalap Nin Romleu Lape raram

²⁷ Rira panaeku ra'amou ra'adewe kemen alam wo'ikku, la alam wo'ikku onne na'akeki horu, mene ri Yahudi ma nano Asia ida woro'o do'onedi Paulus minle Romleu Lapa raram. Ende hi rawa'u ri ma aile lolo onne leke kelle Paulus,

²⁸ wakaukau ra'ahenia, “Heih, ri Israel mie, pakuwalai! Ri eni penia man laa ewi-ewi nala wanakuku leke yono ri lernohi noho Israel honolla, noro agame nina keneri hono'ok eni, la ai na'amorsedi Makromod Lalap Nina Romleu Lapeni haenhi. Ler eniyeni ai noro ri ma ka namwali Yahudi enihe laedi Makromod Lalap

Nin Romleu Lape raram ra'amorso onno man moumou dewdewe me'eni."

²⁹ Hi ra'aheni onne ono hir do'onedi Trofimus noro Paulus laliwewer wewerre loledi kote raram me'e, de hir pene'ek Paulus noro Trofimus laedi Romleu Lapa raram me'e. Trofimus eni ri manin Epesus, ka namwali ri Yahudi.

³⁰ Enpenia ri lolo kote raram na'akeme rusrusu ar'arra mamani, la ri nammori lawuku lari ki lari mai. Hir laa Romleu Lapa onne kelle Paulus rale laedi paharne. Idewe hir elekedi Romleu Lapa onne nina nika na'akeme.

³¹ Man rusrusu onnenihe maha rahehe resne Paulus, la ri lan konohi Roma nina uluwakun arida na'ahenia, "Yerusalem ne'en raram mahar hi'i rusrusu ar'arra."

³² Idewe uluwakun onne noro ri ida woro'o ma namwali nin man hemen noro nina ma nasala ke'urauk enihe pelekkeke laa rusrusu ar'arra onne me'e. Hir rarakan enne, heri rahu onne po'onnala hi me'e, de renedi nuknukur Paulus.

³³ Uluwakun ara onne lan kelle Paulus la hopon nina ri enihe rodi rantan woro'o dasledie. Ai na'ukani, "Ri eniyeni inhoi? An hi'i inhawa pe?"

³⁴ Heri heruwali wakau walha panaeku ida, la heruwali wakau walha panaeku namehin. Rusrusu ar'arra kan ren, la uluwakun onne ka nau-roin inhawa ma nakoko penia namwali rusrusu ar'arreni. Enime'ede an hopon nin ke'urauk enihe rorkaru Paulus laedi rira honowok onno.

³⁵ Hir rarakan rir honowok onno nin dadinyaru eni ne, ma nasala ke'urauk enihe re'e ramhene ra'uwara Paulus ono man rusrusu ar'arra onnenihe wakaukau eren namamansa me'e, la rahinesne wuku wake'e leke lar nukur Paulus.

³⁶ Heri rahu onne rasessese lolo onne wakaukau ra'ahenia, “Mesnedie here!”

Paulus loikaru inhawa namwali ai kemen lolo heri Yahudi kalarna

³⁷ Hir na'ikeki rakan ma nasala ke'urauk rira honowok onno raram ne, Paulus napanak uluwakun ara onne na'ahenia, “Pape, lo'o yo oro pape wakunuwala tarana.”

Uluwakun onne nahumarnedi na'ahenia, “O mauroin wanakunu Yunani?”

³⁸ Ya auroin o mamwali ri Mesir, maa lo'o ka! Ri Mesir onne haul arra lalapa penia nodi lari ri ma nasala ke'urauk man ailanna riwan wo'akka laa noho mamun ma napro'uk.”

³⁹ Paulus walhale na'ahenia, “Ya'u eni, Yahudi ya'u! Mori ya'u Tarsus, kote lalapa man aile noho Kilikia. Ya apanak papa malala leken maya'u ke'e ya ala wanakunu ri eniyenihe.”

⁴⁰ Ai nala leken Paulus wakunu ne, Paulus laa namriryedile dadinyaru eni la nodi liman dadiyala leke namlinale mene an wakunu nodi wanakunu Ibrani na'ahenia,

22

¹ “Konohiyala i wal'uhe na'ahoruwedi. Makaniyala yo odiyala i kem'u mai i wal'uhe, leke mauroinale ka'u hi'i yaksala ida.”

² Hir derne Paulus wakunu nodi rira wanakunu Ibrani ne, hir eren namlinlina me'e. Enine Paulus wakunu mamani na'ahenia,

³ “Ya'u eni ri Yahudi, mori ya'u kota Tarsus lolo noho Kilikia, maa i lapa mai kota Yerusalem eniyeni. Gamaliel onne ainu'u meser lape man wakuku ya'u leke ya auroin kokkoo keneri

hono'ok man Musa nala ik upud a'adhe. Enpenia lere onne ya ampe'el hi'i Makromod Lalap Nin panaeku na'akeme namnenehe i wal'uhe na'ahoru lere eniyeni.

⁴ Nonolu ya'u peni ahehe hi'i sus ri man lernohi Yesus Nin Kalla worworu enihe de ye esne heruwali haenhi. Ya'u kelledi mo'oni noro maeke odi hi laa bui raram me'e.

⁵ Yahudi rira imam man kulu narehi noro Yahudi rir man panulu na'akeme ma nadedem raikoro wuku hono'ok kanail onno, hir mehe rauroinedi ainu'u hini'i onne me'e. Ka apoho, ono hi penia rala horok maya'u hopon yo odi laa kanile walinhe ma aile kota Damsyik. Yo odi horok onne leke la'u kele rin man lernohi Yesus enihe lolo onne, dasle hi mene yo odi mai kota Yerusalem leke hukumhe.

⁶ Ler onne ya ala'ala'a na'ikeki rakan Damsyik, la lere ulu me'e. Ya amlilinohi ha man hikhika ida mai nano lanik hikhika wake'e idewe pupinedi ya'u.

⁷ Idewe ya alwali yawa, ya'u derne lira ida ma na'ahenia, 'Saulus! Saulus! Hi'ihopenia om hi'i sus Ya'u?'

⁸ Enine ya a'ukaniyale, 'Inhoi O, Makrom'u?'

An walhale, 'Ya'u eni Yesus, ri Nazaret, man om hi'i sus eni.'

⁹ Ainu'u kalla wali enihe do'on ha man hikhika onne haenhi, la hir derne lirna, maa ka rauroin lira onne na'aheni inhawe.

¹⁰ Enla ya a'ukanie, 'Makromod, i la'u hi'i inhawa?'

Makromod walhala ya'u na'ahenia, 'Mamakedi, mala'a laa kota Damsyik raram. Lolo enne, rin

mai konohi o ha wo'ira na'akeme man Makromod Lalap paekuwedi om hi'i.'

¹¹ Ha man hikhika onne alele, de na'atokedi i mak'u me'e, de ainu'u kalla wali enihe ri'ik ya'u rorkaru laa kota Damsyik raram.

¹² Lolo enne ri ida aile naran Ananias. Ri onne ri ma nadedem na'uli nasa'a Makromod Lalap, la lernohi agame nina keneri hono'ok mamani. Ri Yahudi na'akeme man min lolo Damsyik horhawa ai.

¹³ An mai ka'ar maya'u, namriri i her'u na'ahenia, 'I wal'u Saulus, makum mouwedi here!' Idewe i mak'u mouwedi wali'ur, de po'onala ai.

¹⁴ Ananias na'ahenia maya'u, 'Makromod Lalap man ik upud a'ad ra'ul'uli rasasa'e, An niliyedi o me'e, leke o mauroin Makromod Lalap Nina honorok aki, la om do'on Yesus, Makromod Lalap Nina hophopon wahwahan ma na'alehe dohohaleni, la om derne Yesus mehe wakunu noro o.

¹⁵ An niliyedi o leke mamwali Nina ma nodi Lirna, de lam konohi ri na'akeme inhawa man om do'on dervedi me'e.

¹⁶ Ende mamriryedi, mala'a laa oir here, leke rin ulutada o, la mapanak Makromod leke na'ohu nahaledi onuma dohohale.'

¹⁷ Ya'u waliyedi laa Yerusalem wali'ur ne, ya'u laa Makromod Lalap Nina Romleu Lapa raram hi'i lir napanak, de lere onne mahanoro ya'u hi'i lir napanak Makromod Lalap hi'i haida harile ya'u mehe do'on.

¹⁸ Ya'u do'on Makromod Yesus wakunu noro ya'u na'ahenia, 'Pelek mamharedi Yerusalem, ono

ri eniyeni kar kokala Ainu'u Lira Wawa'an om loloi kakaru eni.'

¹⁹ Maa, ya'u walhale heheni, 'Makromod, alhi'ihopenia hi kar kokala i lir'u? Hi rauroinedi kokkoo me'e nahenia ya'u kuli kuli Yahudi rir kerei-kerei leke kele ri man akin naili'iledi O me'e leke nukurhe.

²⁰ Enla lere hi resne Stepanus, Onuma ri ma nodi Lirmu Wawa'an eni, ye e'enohi hi resne ai, ono lere onne hir rala rira rain nanaru ya adiyaka.'

²¹ Maa, Makromod hopon ya'u wali'ur na'ahenia, 'Mala'a here! Mala'a laa noho man ko'u laa ri ma ka namwali Yahudi enihe.' "

Paulus minle kota waku raram

²² Heri rahu onne karkaramedi maha rakani Paulus nina wanakunu hehen nanumene rakan ai na'ahenia Makromod hopon an laa ri ma ka namwali Yahudi enihe. An wakunu onne horu ne, hir wakau raruri wake'e ra'ahenia, "Resnedi ri onne here! Kan wa'an an mori me'e!"

²³ Hir wakaukau raruri, la sopol rira rain laa wawan, la wahair elimo'o hapu laa wawan ono hi rawuhur wake'e.

²⁴ Enpenia uluwakun ara onne hopon nina ri rodi Paulus laa nin honowok onno raram. Enla an hopon nin ri riuk rerhe rodi arpau ulik man nair kimiru aile honon, leke hi'i Paulus konohi nina sala ma nakoko heri Yahudi eniyeni wakau ai heheni.

²⁵ Maa hi mahar wuku Paulus laa lauriri leke riuk rerhe ne, ai na'ukani uluwakun ara nin man hemen ida ma namriri wakurani na'ahenia, "Hi'ihewi? Roma nin holoor halauk huri lira ri

riuk rerhe noho Roma nina ri nolu mene ho'ok kaile?"

²⁶ Man hemen onne derne Paulus lirna, idewe lan konohi nin uluwakun na'ahenia, "Alhi'ihopenia papa hopon mayai riuk rerhe ri enie? Ai eni manin Roma menea."

²⁷ Enine uluwakun areni laa na'ukani Paulus, "Konohi ya'u ke'e, o eni manin Roma?"

Paulus walhale, "Namlolo."

²⁸ Uluwakun ara onne na'ahenia, "Ya'u eni manin Roma ono ya'u pair kupan nammori rehi!"

Paulus walhale, "Maa ya'u eni, nano alam momori me'e de, ya amwali manin Roma."

²⁹ Ke'urauk man sisnai Paulus onnenihe idewe so'o kilili'ur, la rira uluwakun namka'uk haenhi, ono an hoponedi nin rie wuku dasledi Paulus me'e, kade ai eni noho Roma nin ri mememen.

Paulus nakpali ri Yahudi man ho'ok kail enihe

³⁰ Uluwakun ara onne nina suk wake'e nauron inhawa kalaklaka ma nakoko penia heri Yahudi enihe tumdesne Paulus. Ende rakan oreki al'alam, uluwakun onne hopon poluwuku Yahudi rira imam lalapa roro rira man ho'ok kail enihe. Horu ne, an hopon ri we'eredi Paulus nin dasle mene rodie laa nakpali ri Yahudi enihe na'akeme.

23

¹ An rakanedi hi kalarna ne, Paulus po'on kakane Yahudi rira man ho'ok kail enihe na'akeme la na'ahenia, "Konohiyala i wal'u na'ahoru! Rakan lere eniyeni yo odi honorok aki man mou hi'i ha ma namlolo lolo Makromod Lalap kalarne mamani."

² An wakunu onne horu, idewe Ananias, Yahudi rira imam man kulu narehi eni, hopon ri ma namriri na'urani Paulus pahar nurane.

³ Enpenia Paulus walhale na'ahenia, "Makromod Lalap lo'o pahar o haenhi, o man kokme'e! O ma'ahenia o akin moumou dewdewe naise mesel man ra'awarwarhe, maa ka namlolo! O maikoro lolo onne ho'ok kail ya'u modi agame nina keneri hono'ok enihe, maa o peni man larlewenedi keneri hono'ok onne, ono hopon ri pahar ya'u."

⁴ Ri ida woro'o ma aile Paulus herne ra'ukani ai ra'ahenia, "O ma'ihoru ma'idaru Makromod Lalap Nin imam man kulu narehi enie?"

⁵ Paulus walhale, "Eih! I wal'uhe, idedi eni ka auroin ai onne imam man kulu narehi! Memen horhorok aile Horok Lape raram ma na'ahenia, 'Yono ma'ihoru ma'idaru ri ma nodi molollo min-ima nohe.' " *

⁶ Paulus po'on nauroidedi me'e nahenia heruwali nano Yahudi rira man ho'ok kail enihe lernohi muku Saduki rira wanakukue, la heruwali lernohi muku Parisi rira wanakuku. Enpenia an wakunu naruri na'ahenia, "I wal'u na'ahoru! Ya'u eni ri Parisi, yu up'u ya a'uhe ri Parisi haenhi. I wal'uhe ho'ok kail ya'u mai eni ono ya auroin nahenia ri man maki, mori wali'ur."

⁷ An wakunu onne horu, muku Parisi roro muku Saduki enihe rasesesi me'e, de honopun penepen onne napye'er namwali muku woro'o.

⁸ Hir rasesi ono muku Saduki enihe rira panaekue ri man maki kan mori me'e, la hi akin

* 23:5 Kel. 22:28

naili'il nahenia hophopon a'am raram roro roh-roh kaale haenhi, maa ri Parisi enihe akin naili'il nahenia ha eni na'akeme namlolo.

⁹ Enpenia namwaliyedi rusrusu ar'arra, la ri Parisi ida woro'o ma namwali meser Horok Lap enihe ramriri ra'okulala muku Saduki enihe kokkoo ra'aheni, "Ai kam do'on ri eni nina sala ida. Lo'o roh me hophopon a'am raram aile man wakunu noro ai harome."

¹⁰ Rusrusu ar'arra onne eren lalapa penia uluwakun ara onne namka'uk heri lo'o rasala Paulus la sedu kili'ur kalari. Ende an hopon nin ma nasala ke'urauk enihe laa rala Paulus nano heri onnenihe toro, rodie laa rira honowok onno raram.

¹¹ Alam onne me'e de, Makromod Yesus namriri lolo Paulus herne na'ahenia, "Ma'alapedi o akim, ono na'amolia om laa konohi Ainu'u panaeku ma namloleni manina Roma haenhi, naise om konohiyedi ri man minle Yerusalem enihe me'e."

Ri Yahudi lawuku hi'i panaeku leke resne Paulus

¹² Rakan oreki al'alam ri Yahudi wel'irha lawuku leke hi'i panaeku yaka. Hi rakineriyedi kemen laa Makromod Lalap me'e nahenia hi ka ra'an ka romun hehen nanumene hi resne Paulus.

¹³ Ri weli'akka rehi man paeku wuku onnenihe.

¹⁴ Hir laa Yahudi rira imam lalape roro rira leleher lalap enihe ra'ahenia, "Ai makineriyedi ai kemen wewerre laa Makromod Lalap me'e, ai ka mo'on haida-haida hehen nanumene ai mesne Paulus.

¹⁵ Ende lere eni me'ede, ai mapanak ai walinhe roro Yahudi rira man ho'ok kail enihe, leke hi'i horok akue laa Roma nina uluwakun ara. Mapanak ai norkaru Paulus mai nakpali mi wali'ur,

leke mim koko sisnai wali'ur ai leke mauroin nina yak sale ma namlolo aile, ka. La ai ma'akenkenai leke kan rakan mai eni makun, ai mesnedie me'e."

¹⁶ Maa Paulus narna anan derderne rira panaeku onne, de an laa ke'urauk rir honowok onno konohi Paulus rira panaeku onne.

¹⁷ Ende Paulus napolu uluwakun ara nin man hemen ida mai, na'ahenia, "Modi tataneni laa uluwakun areni. An mai leke konohi panaeku ida ai."

¹⁸ Ende man hemen onne nodi tatana onne laa nin uluwakun ara na'ahenia, "Paulus ma na'iro'o onne napolu ya'u, napanak yo odi tatana eniyeni mai pape ono ainina panaekuwana aile noro papa."

¹⁹ Uluwakun ara onne nasalala tatana onne liman ni'ik nodi laedi onno namehin, mene na'ukani, "Pa'e, mam konohi inhawa maya'u?"

²⁰ An walhale, "Yahudi rir man panulu enihe raledi honorok panaeku me'e nahenia oreki hir mai rapanak makrom'u nodi Paulus laa nakpali Yahudi rira man ho'ok kail enihe wali'ur. Hir kokme'e ra'aheni hir sisnaiyala Paulus wali'ur leke rauroin nina yaksala ma namlolo aile, ka.

²¹ Maa yono makrom'u lerno hi rira napanak onneni, ono ri weli'akka rehi aile mahanoro suw-suwar lolo kalla leke keriyale. Hi na'akeme rakineriyedi kemenhe me'e ra'aheni hi ka resne Paulus makun, hi ka ra'ak, ka romun. Ler eniyeni hi ra'akenedi me'e, lapan mehe makrom'u nina kenekrohu."

²² Uluwakun onne hopon na'ahenia, "Yom konohi ri mahaku inhawa om konohiyedi maya'u me'eni." Horu, an hopon tatan onne nala'a.

Ma nasala ke'urauk rorkaru Paulus laa Gubernur Felix

²³ Enime'ede uluwakun ara onne napolu nina man hemen woro'o, hopon hi na'ahenia, "Ma'akene ke'urauk ma nadedem rahu woro'o, noro ke'urauk man ha'a kude weli'ikku, noro idewe ke'urauk ma nasala kere rahu woro'o. Riuk wohii a'alam eni me'e de, mi na'akeme mala'a laa Kaisarea.

²⁴ Ma'akene kuda ida woro'o leke Paulus naikorate, leke morkaru ai wawa'enedi rakan laa gubernur Feliks."

²⁵ Enine uluwakun onne hi'i horok ida lirna na'ahenia:

²⁶ "Konohiyala makrom'u, Gubernur Feliks.

Tape masi nano Klaudius Lisias!

²⁷ Yahudi enihe nasaledi ri eniyeni, manlo'o resne me'e, maa yo oro ainu'u ke'urauk enihe mai paku madiyahake leke heri Yahudi onne yono resne, ono ya'u derne ai onne manin Roma.

²⁸ Enpenia ya'u hopon ri rodi laa nakpali hirira man ho'ok kail onnenihe leke ya auroin hir tumdesne ai inhawa sale.

²⁹ Maa ka'u do'on yakyak salsala ida nano rira kalaklaka onnenihe, penia nakoko an lernala hunukum makimaki, ee ro'e. Hir tumdesne ai nodi hirira agame nina keneri hono'ok mehe.

³⁰ Ende lere rin konohiyedi ya'u heri Yahudi rira panaeku yake aile noro ai me'e, de ya'u hopon ri enihe rorkarue mai makrom'u gubernur, la ya'u hoponedi man tumdesnenihe rodi rira kalaklake mai rakpali makrom'u haenhi."

³¹ Ende ma nasala ke'urauk onnenihe lerno hi honopon onneni. A'alam onne me'e de, hi rorkaru Paulus laa leke Antipatris.

³² Rakan orekiyedi, ke'urauk ma nala'la'a ei onnenihe wali laa rira honowok onno wali'ur, la ke'urauk man ha'a kuda onnenihe mehe rorkaru Paulus laa Kaisarea.

³³ Hir rakanedi Kaisarea ne, hi rala horok onne kanile gubernur, la hi raledi Paulus laa gubernur haenhi leke nadiyake.

³⁴ Gubernur lese horok onne horuwedi ne, ai na'ukani Paulus, “Mamhara nano noho ewi?” An derne nauroidedi Paulus namhara nano noho Kilia ne,

³⁵ ai na'ahenia, “Wa'ane! Na'amoli ri man tumdesne o enihe mai lolo eni mene ya'u ho'ok onuma hini'i wenewheni.” Enla an hopon ri nadiyaka ai lolo nina rom lap man Herodes hi'iyedi nonolu eni.

24

Paulus nakpali Gubernur Feliks

¹ Ler wolimedi ne, Ananias ma namwali Yahudi rira imam man kulu narehi noro rir leleher lalap ida woro'o enihe mai Kaisarea roro wewerre ri ida naran Tertulus. Ai onne ma nauroidin kokkoo hono'ok kanail kanakarne. Hi rakpali gubernur Feliks leke loikaru rira kalaklakhe rodi tumdesne Paulus.

² Rapoluwedi Paulus mai Feliks kalarne ne, Tertulus nodi lir wawa tumdesne Paulus heheni:

“Konohiyala papa gubernur! Papa nodi molollo wawa'an penia nalo'oledi ainima noho eni namlina namkai me'e, la papa hi'iyedi ha man wa'an nammori me'e, de am mori wawa'an lolo ainima noho eni.

³ Papa Feliks, o mamwali gubernur man wa'an wake'e! Ha eni na'akeme ai akim kokale

wawa'anedi, la mapanak trimkasi nammori, pape!

⁴ Maa, leke yono sopol papa nina leken nammori, ya apanak papa dernala ainima wanakunu man deudeul tantaneni.

⁵ Mayai mauroin ri eniyeni hi'i ha man yakyaka mamani. Lolo ewi-ewi an hi'i rusrusu ar'arra lolo heri Yahudi raram leke yon hi rakani ma nodi molollo, la ai namwali uluwakun ida lolo muku Nazaret man lernohe Yesus onne.

⁶ An kene na'amorso Makromod Lalap Nina Romleu Lapa haenhi, penia am kele. [Ainima panaeku maho'ok makail ai rodi ainima agame nina hunukum mehe.

⁷ Maa, lere onne Lisias, uluwakun ara onne, nahoredie nano mayai,

⁸ la an hopon ainima man tumdesnenihe rodi rira kalaklakhe rakpali Papa Feliks ke'e.]* Ende lo'o papa sisnai ri eniyeni la derne an wakunu, papa mehe nauroin ainima kalaklakhe na'akeme ha ma namlolo kokkoo."

⁹ Ri Yahudi ma aile lolo onne lernohe ai tumdesne Paulus haenhi, la hi re'enohe nahenia Tertulus nin wanakunu onne namlolo kokkoo.

¹⁰ Gubernur onne nodi liman lariyala Paulus wakunu. Enine Paulus na'ahenia, "Konohiyala gubernur man kukulu lalape! Ya akin nahuwa'an wake'e yo odiyala i kem'u mai papa kalarna, ono ya auroin papa namwaliyedi man ho'ok kail lolo noho eni anna laa anna me'e.

¹¹ Papa mehe nodi woroin na'inau ainu'u wanakunu eni leke mauroin ainu'u wanakunu

* **24:8** Horok man aile lolo tanada [] raram, namwali horok man kaale lolo horok Yunani dedesne (naska) wake'e.

namlolo, ee ka. Alam idaweli woro'o man laedi eni, i laa Yerusalem leke a'uli asa'a Makromod Lalap lolo Nina Romleu Lapa.

¹² Heri Yahudi onnenihe kar do'on yo oro ri ida asesi, kar do'on ya awa'u ri lolo Makromod Lalap Nina Romleu Lape, lolo Yahudi rira kerei raram, ee lolo ewi-ewi lolo kote raram.

¹³ Hi ka rodi panaeku ma namlolo ida namwali tanada nahenia ya'u hi'iyedi yaksala me'e.

¹⁴ Maa, ya'u konohi papa haida mou-ropo: Yo odi Yesus Nin Kalla man hi kar kokale a'uli asa'a Makromod Lalap man ai upun a'umhe ra'uli rasa'a haenhi, la ya akin naili'il Musa nina horok ma na'ono keneri hono'ok na'akeme noro idewe nabi-nabi rira horok na'akeme haenhi.

¹⁵ Namnenehe hi, ya'u me'ene odi akin ma nahuwa'an lapan lere Makromod Lalap na'amori ri na'akeme wali'ur, ri man hi'i ha ma namlolo noro idewe ri man hi'i ha man yaka.

¹⁶ Onne penia ya ahehe odi honorok aki man mou hi'i ha ma namlolo mamani lolo Makromod Lalap noro ri mormori kalarne.

¹⁷ Anna wo'irha ka'u minle Yerusalem, de lere ya'u wali laa enne, yo odi kupan leke paku i walin Yahudi enihe, la ya ala honoi kanani laa Makromod Lalap lolo Romleu Lapa.

¹⁸ Ler hir dodo'on ya'u onne, ainu'u panaeku ra'amou ra'adewe i kem'u horuwedi me'e, de ya al'ala honoi kanani laa Makromod Lalap lolo Nin Romleu Lape, ka oro ri nammori wewerre, la ri lolo onne kar rusu ara.

¹⁹ Enimaa lere onne ri Yahudi ida woro'o rano noho Asia aile ma na'ahenia ya'u hi'i sala. Lo'o rira kalaklaka ma namlolo aile, alhi'ihepe hi ka

rodi mai kalaka papa gubernur?

²⁰ Maa, na'amoli ri eniyenihe mehe konohi papa hir lernala ainu'u yaksala inhawe lere hi rodi ya'u laa rakpali Yahudi rira man ho'ok kail enihe na'akeme, ono ainu'u yaksala kaale.

²¹ Maa, lere onne ya'u wakunu ha ida mehe lo'o hir kar suk. Ya'u wakunu naruri hi kalarna a'ahenia, 'Lere eni i wal'uhe maho'ok makail ya'u ono ya'u akin naili'il ri man maki, mori wali'ur.' "

²² Enine Feliks ma nauroin Yesus Nin wanakuku eni nammoriyedi renala honopun onne. Ai na'ahenia, "Lapanala uluwakun ara Lisias rakan mai eni mene ya ala kenekrohu onuma panaeku eni."

²³ Onne horu, an hopon uluwakun ara ida nadiyaka Paulus wali'ur, maa ne'e huriyale tarana, leke nina ri orwali ka'arale ilitolle nina hewhewek nainaire.

Paulus laa Feliks noro Drusila kalarna

²⁴ Ler ida woro'edi, gubernur Feliks mai wali'ur noro hono Drusila ri Yahudi haenhi. Feliks hopon ri nala Paulus mai hi kalarne leke rakaniyala an wakunu hi'ihewi ri akin naili'il Kristus Yesus.

²⁵ Paulus nala wanakunu konohi hi'ihewi Makromod Lalap hari kalla leke ri namwali ri molololo. An konohi hi'ihewi Makromod Lalap raram nodi ri nodi molollo kemen leke yon hi'i ha man morso, la hi'ihewi lere man mamai eni Ai naho'ok nakail ri mormori na'akeme. Idewe Feliks namka'ukedi na'ahenia, "Wa'an me'e, mala'a here, lo'o ainu'u leken aile, polu o wali'ur."

²⁶ Ler onne me'ede, ai raram nodi Paulus nala kupan ai leke huriyedie. Onne penia lere rom-romo hopon rin polu Paulus mai nore wakunu.

²⁷ Anna woro'o horu, Perkius Festus namwali gubernur man herre Feliks. Rakan lere onne Feliks hoikaru Paulus namkene bui raram ono ai raram nodi hi'i ha ma nahuwa'an heri Yahudi akinhe.

25

Paulus napanak nakpali Roma nin Kaisar leke naho'ok nakail ai

¹ Festus rakan propinsi onne leke nodi molollo, la nakawedi lere wokelu men ai namhara kota Kaisarea nala'a laa Yerusalem.

² An rakan enne, Yahudi rira imam lalap roro rir man panulu enihe rodi rira kalaklaka mai leke tumdesne Paulus laa Festus kalarna. Hir nori waliwali Festus,

³ leke an hi'i ha ma nahuwa'an hi akinhe. Hi raram nodi an hopon ri nodi Paulus mai Yerusalem, ono hir lawukuwedi panaeku me'e leke resne ai lolo kalla.

⁴ Maa Festus walha, "Paulus aile bui raram lolo Kaisarea makun. Ka nalo'ol me'e ya'u wali wali'ur laa enne.

⁵ Ende wa'an rehi minim ri ma nodi molollo ra'alono laa Kaisarea leke loikaru minim tunum desne moro ai ke'e, lo'o ainina yaksala aile!"

⁶ Festus minle Yerusalem lere wo'aa, ee idaweliyedi mene an wali wali'ur laa Kaisarea. Rakan orekiyedi ai naikoro lolo hono'ok kanail onno me'e, de hopon ri nodi Paulus mai nakpali ai.

⁷ Paulus rakanedi ne, ri Yahudi man maiyedi nano Yerusalem ramriri lupurala Paulus. Hir loikaru rira tunum desne man werek wake'e, maa hirira tunum desne onne na'alehe tanada ida.

⁸ Paulus mehe nodiyala kemen na'ahenia, “Ka'u hi'i sala ida. Ka'u larlewen agame nina keneri hono'ok, ka a'amorso Makromod Lalap Nina Rom-leu Lapa, la ka ano'oniyaka Roma nin rai lap eni haenhi.”

⁹ Maa Festus raram nodi namna'a heri Yahudi akin, de ai na'ukani Paulus, “O me'e laa Yerusalem makpali ya'u leke aho'ok akail onuma hini'i wewewhe laa enne?”

¹⁰ Paulus walhe, “Ya amririri lolo rai Kaisar nin hono'ok kanail onno lolo eni. Kan wa'an papa naho'ok nakail ya'u lolo Yahudi rira hono'ok kanail onno man aile Yerusalem. Makrom'u mehe nauroidi me'e, ka'u hi'i sala noro heri Yahudi eni.

¹¹ Lo'o ya'u larlewenedi agame nina keneri hono'ok hi'i yaksala man werek penia hukumesne, ka amhene ri nesne ya'u. Maa lo'o hirira tunum desne ka namlolo, ri nin molollo kaale huri ya'u laa hi. Ya apanak Kaisar naho'ok nakail ya'u!”

¹² An derne Paulus wakunu onne horu, Festus noro nin ma nala nounaku holoor halauk enihe laa paeku wukuwala tarana. An lernaledi nounaku ne, ai na'ahenia, “O penia mapanak Kaisar naho'ok nakail o, de om laa makpali Kaisar!”

Festus loikaru Paulus nina hini'i wewewhe laa rai Agripa noro narna Bernike

¹³ Ka nalo'olala rai Agripa noro Bernike mai Kaisarea leke rahuwo'okala Festus.

¹⁴ Hir min lolo onne lerida woro'edi, de Festus kukunohi rai Agripa Paulus nina hini'i wewewhe.

Ai na'ahenia, “Ri ida aile mai eni man Feliks hopon ri nadiyaka lere ai nodi molollo makun.

¹⁵ Ler ya'u minle Yerusalem, Yahudi rira imam lalap roro rir leleher lalap onnenihe loikaru ri onne nin tunum desne maya'u. Hi rapanak ya ala hunukum makmaki ai,

¹⁶ maa ya'u walha hi a'ahenia, ‘Menmolollo ainima honoli, manina Roma eni, ai madedem mala leken ri nakpali wewerre noro nina man tumdesnenihe leke mehe nodiyala kemen mene ai mala hunukum.’

¹⁷ Ende lere yo oro hi ra'along mai eni nano Yerusalem, ka'u lapan nalo'ol, de rakan oreki idewe i hopon ri nodi Paulus mai nakpali ya'u, leke ya'u ho'ok kail ai.

¹⁸ Ma nodi tunum desnenihe na'akeme ramriri rakpali ya'u haenhi rodi rira kalaklaka onnenihe, de ya akoto lo'o Paulus hi'i yaksala man werék wake'e, maa ai kan sala. Hirira tunum desne onne ka namlolo!

¹⁹ Enla, hi roro Paulus rasesi panaeku ma na'onno rir agame, la hi rawalha lira inhawe namwali noro ri ida man makiyedi me'e naran Yesus. Paulus enie na'ahenia, ‘Namlolo! Ri onne makiyedi, maa mori wali'ur.’

²⁰ Ya'u me'ene mehe kakaiyedi. Ka auroin ya'u hi'i kenekrohu hehewi nin hini'i wenewhe onneni. Ende ya a'ukani Paulus, ‘Hi'ihewi, o me'e laa Yerusalem leke raho'ok rakail onuma hini'i wenewhe lolo enne, ee ka?’

²¹ Maa Paulus napanak leke rai Kaisar ho'ok kail ai wali'ur. Ai napanak ri nadiyake hehen nanumene rakan lere ai nakpali Kaisar. Enpenia i hopon ri nadiyakale ai rakan leken man wa'an

mene i hopon ri norkaruwe laa Kaisar.”

²² Enine Agripa na'aheni Festus, “Ya'u me'ene suk akani ri onne nin wanakunu.”

Festus walhe, “Oreki mene makrom'u nakani lirna.”

Paulus laa nakpali rai Agripa

²³ Rakan oreki Agripa noro Bernike mai, la Festus hi'i rai nina yapi lapa rodi kokala hi. Hir laa rom honopun raram roro wewerre uluwakun ara wo'irha roro leleher lalap ma aile lolo kota onne. Festus hopon ri nodi Paulus mai raram.

²⁴ Enine Festus konohi hi na'ahenia, “Makrom'u, rai Agripa noro papa na'akeme ma aile mai eni! Heri Yahudi na'akeme lolo Yerusalem noro heri ma aile mai eni kalakedi ri eniyeni maya'u me'e. Hir wakau waliwali ra'ahenia, 'Ri eniyeni, yon huri mori me'e.’

²⁵ Maa, ka'u do'on an hi'i yaksala ida ma nakoko an lernala hunukum makmaki. Enla ai mehe napanak rai Kaisar ho'ok kail nina hini'i wewhe lolo kota Roma, de ya aledi kenekrohu ri norkaruwe laa rai Kaisar me'e.

²⁶ Maa ya a'alehe wanakunu ma namlolo ida nano nin hini'i wewhe makun leke ya'u hi'i horok aku laa rai Kaisar. Enpenia yo odie mai makrom'u, rai Agripa noro papa na'akeme kalarna! Ainu'u panaeku am koklolo nina hini'i wewhe horuwedi, lo'o haida aile leke yo odi hi'i horok laa Kaisar,

²⁷ ono ainu'u panaeku kan lolo ri honorok akin ika aku ri man minle bui raram laa rai Kaisar leke ho'ok kaile, na'alehe yakyaka salsale man mouropo.”

26

Paulus mehe nodiyala kemen rai Agripa kalarna

¹ Agripa lariyala Paulus na'ahenia, “Ya ala leken pa'e mehe modiyala kemmu.”

Ende Paulus kikan liman laa wawan mene ai mehe nodiyala kemen na'ahenia,

² “Konohiyala makrom'u, rai Agripa man i horhawe! Ya akin nahuwa'an wake'e ono lere eniyeni makrom'u nala leken ya'u mehe odiyala kem'u lolo makrom'u kalarna leke i walha heri Yahudi rira tunum desne na'akeme.

³ Ya akin nahuwa'an ono ya auroin makrom'u mehe nauroidi kokkoo noho Yahudi rira honoli wenewhe noro rira panaeku rahu ma ka namnenehe na'akeme me'e. Ende ya apanak makrom'u namdaruwala rakaniyala i lir'u tarana.

⁴ Ri Yahudi enihe na'akeme rauroin ainu'u morimori nano ya'u mamai wawan makun rakan lere eniyeni. Nano nonolu eni, lere ya'u minle noho mememen noro idewe lere ya'u minle Yerusalem hi rauroin ainu'u hini'i wenewhe na'akeme.

⁵ Nano nonolu me'e, hi rauroidi ya'u, de lo'o hi re'e rodi kunuku maka ma namlolo, hi rauroin na'aheni ya'u lerno hi muku Parisi rira wanakuku na'akeme, wanakuku man kernala Yahudi rira holoor halauk na'akeme.

⁶ Enpenia lere eniyeni ya amriri mai eni leke makrom'u ho'ok kail ya'u, ono ya auroin Makromod Lalap lo'o hi'i Nina nou man Ai naledi ik upud a'ad eni namwali me'e de ya akin nahuwa'an wake'e. Nou onne na'ahenia, ‘Ri na'akeme man maki, lere man mai Makromod Lalap na'amori wali'ur.’

⁷ Israel nina luhu idaweli woro'o onne, hi na'akeme akin naili'il nahenia lere man mai nou eniyeni namwali kokkoo penia hi ramkene ilitolle Makromod Lalap lelere a'alam. Maa, makrom'u, heri Yahudi eniyenihe tumdesne ya'u hi'iyedi yak-sala me'e, ono ya akin naili'il nou onneni haenhi.

⁸ Alhi'ihopenia mi ri Yahudi enihe honorok akin deul tana de ka naili'il Makromod Lalap! Alhi'ihepe mi ma'ahenia Nin ke'eke'el an'anhe kaale na'amori wali'ur ri man makie?

⁹ Nonolu eni ya'u mehe ala honorok panaeku hi'i ha wo'ira leke ewek kawala Yesus, ri Nazaret onneni, Nin kalla.

¹⁰ Enla ya'u hi'iyedi panaeku onne lolo Yerusalem me'e. Yahudi rir imam lalap enihe rala horok ma nala molollo maya'u leke kele ri nammori man lernohe Yesus odi laedi bui raram. Ye e'enohe hir hukummesne ri man lernohe Yesus enihe haenhi.

¹¹ Ler alam nammori ya'u hi'i sus hi lolo Yahudi rir kerei na'akeme, la ya ahehe akerne hi ra'ihoru ra'idaru Yesus. Ainu'u panaeku eni kipkipun ya akin penia yo odi le'ule'u hi ma aile kota-kota namehin lolo noho Israel paharne.”

Paulus wakunu ha ma namwali ai kemen lolo kalla man laa Damsyik

¹² “Ende ler ida yo odi horok ma nala molollo nano Yahudi rir imam man panulu enihe ya ala'a Damsyik leke hi'i panaeku eniyeni.

¹³ Rakan lere ulu ya ala'ala'a lolo kalla laa Damsyik makun, ya amlilinnohi ropropo ida mai nano a'am man hikhika narehiyedi lere, idewe pupinedi yo oro ainu'u kalla wali enihe.

14 Mayai na'akeme wali yawa, i derne lira ida ma nodi Yahudi rira wanakunu Ibrani na'aheni maya'u, 'Saulus, Saulus! Alhi'ihopenia om hi'i sus Ya'u mamani? Mehem hi'i o akin apinha, ono mamhene Makrommu nodi molollo o.'

15 Enine ya'u walha a'ahenia, 'Makrom'u, inhoi O?'

Enla Makromod walha maya'u na'ahenia, 'Ya'u Yesus man om hi'i sus eni.

16 Mamriryedi here! Ya alahariyedi I kem'u ki o, ono Ainu'u panaeku ma na'ono o aile. Ya'u nili o mamwali Ainu'u hophopon, leke lam konohi ri noho namehin inhawa man om dodo'on lere eniyeni noro inhawa man Ya'u kukul ki o lere man mai eni.

17 Ainu'u panaeku huri o nano num ri mememen, Yahudi enihe, noro idewe nano ri ma ka namwali Yahudi lere hir kene kohon yaka o. Ya'u hopon o mala'a hi,

18 leke ma'amouwedi hi makan, leke hi ramhara metmetek raram laa minle ropropeni raram, leke hi re'e Makromod Lalap huriyedi hi rano Hayakyak Makromon nin molollo, la rapanak Makromod Lalap nodi molollo hi. Mala'a hi leke hi akin naili'il Ya'u, de Makromod Lalap na'ohu nahaledi rira dohohala, la hi'i hi ramwali Nina ri man An niliyedi me'e.' ”

Paulus wakunu nina honowoke

19 “Ende, rai Agripa, onne penia ya'u derne akani la hi'i wewhe ha wo'ira na'akeme Makromod Yesus konohiyedi ya'u me'e lere An hari kemen maya'u.

20 Ende ya'u nounaku ri na'akeme herredi rir morimori ma ka namloleni, la derne rakani

Makromod Lalap mehe, leke lo'o ri namehin po'on hirira hini'i wenewhe, idewe hi rauroin nahenia rira morimori herredi me'e. Lolo kakaru eni dedesne i loikaru lolo kota Damsyik. Horu ne, lolo Yerusalem noro Yudea ne'en raram na'akeme, la lolo eni laa ri ma ka namwali Yahudi haenhi.

²¹ Onne penia nakoko heri Yahudi kele ya'u lolo Makromod Lalap Nina Romleu Lapa nin nikoin leke resne ya'u.

²² Maa rakan lere eniyeni Makromod Lalap norle'ule'u norwaliwali ya'u, penia ya amririri mai eni amwali Nina man kuku maka leke konohi ri na'akeme, ri lalap noro idewe ri man lolo yawa, Makromod Lalap Nina panaeku ma namlolo eni. Ainu'u wanakunu namnenehe Musa noro nabi-nabi nonolu eni.

²³ Wanakunu onneni na'ahenia Kristus man Makromod Lalap kikan namwali Rai laa ewi-ewi eni, Ai lo'o lernala wewerek pananaka, la Ai namwali ri dedesne man mori wali'ur nano makmakie, leke nodi kunukunohi nahenia ri Yahudi roro ri ma ka namwali Yahudi na'akeme, hirira leken aile lernala or'ori dardari ma namlolo eni. E'eni penia namwali ha man mou la ma na'ono hi.”

²⁴ Paulus mahan nodiyala kemen, Festus kaisedi na'ahenia, “Paulus o ma'iseriyedi me'e! Onuma woroin rahu onne hi'i o lo'o ma'iseri.”

²⁵ Maa Paulus walhe, “Ka! Ka a'iseri, makrom'u! Ya'u wakunu panaeku ma namlolo. Ya'u wakunu naise ri man hokhokon nala'a wawa'an.

²⁶ Rai Agripa nauroidedi ha wo'ira na'akeme eniyeni me'e, de ya a'alapa ya akin wakunu mouropo papa kalarne. Ya akoto papa rai Agripa derne nauroidedi panaeku na'akeme onne me'e,

ono na'akeme namwali lolo onno ma ka nasin-
uware.

²⁷ Makrom'u, rai Agripa! Lo'o makrom'u nau-
roin nahenia nabi-nabi rira wanakunu nonolu
eni namlolo, ee ka? Ya auroin makrom'u derne
nakani rir wanakunu onne!”

²⁸ Enine Agripa na'aheni Paulus, “O mahehe hi'i
ya amwali Kristen lere eniyeni?”

²⁹ Paulus walhe, “Lo'o mala leken tarana, me,
leken nammori, ya'u hi'i lir napanak Makro-
mod Lalap leke An hurinohi makrom'u noro ri
na'akeme man derne ainu'u panaeku lere eniyeni
ramwali naisa ya'u, kokoko rantan man rodi wuk-
wuku eni mehe!”

³⁰ Kame'ede pap rai, gubernor, Bernike, roro ri
namehin na'akeme ramriryedi.

³¹ Hi ramharedi laa paharne ne, ida ma ne'el
ida na'ahenia, “Ri eniyeni hi'i inhawa sala penia
hukumesne, ee rodie laa bui raram?”

³² Enine Agripa na'aheni Festus, “Ri eniyeni
manlo'o huriyedi me'e, maa ai napanakedi rai
Kaisar ho'ok kail ai wali'ur.”

27

Paulus hopol laa noho Roma

¹ Festus naledi kenekrohu nahenia am hopol laa
noho Italia, de hi rala Paulus noro ri ida woro'o
ma na'iro'o namehin kanile Yulius ma namwali
uluwakun ara ida lolo rai Kaisar nina bataliyon.

² Enime'ede am ha'a kapal nano Adramatium
ma namkenedi larlele Asia nina panaliyonno
me'e. Am hopol me'e, la ainima kalla wali ida aile
ma naran Aristarkus, manina Makedonia nano
kota Tesalonika.

³ Orekiyedi nanumene am rakan laa Sidon. Yulius akin wa'an noro Paulus, de ai nala leken Paulus lan ka'arala nina ri orwali manina lolo onne, leke hir ilitolle ralala hahaa man an hewek nair lolo kapal.

⁴ Mayai mamhara lolo onne mala'a, maa kahi anna lape nano kalari, de kukuwala ainima kapal. Enpenia am hopol maulohir her noho Siprus wali kimur, leke ma'ihewala anna tarana.

⁵ Mayai deul heleken laa noho Kilikia noro noho Pamfilia mene am laa noho Likia nina leke Mira.

⁶ Am rakanedi leke Mira ne, uluwakun areni pakromnala kapal ida nano Aleksandaria ma na'ikeki namhara me'e nala'a Italia. Ende an hopon mayai herre kapal me'e, de am ha'a kapal onne.

⁷ Mayai hopol nalo'oledi ono kahi anna lapa wake'e. Eih! Apinpinha! Manlo'o ai kam rakan kota Knidus. Ai mamhara lolo onne anna hu namwerek kukuwale de kapal kan laa kalari, ka raruri ulu rira lalaa nonolu eni. Enime'ede am hopol ulu karanna deul lain Salmone lolo noho Kreta wali kimur leke am ma'ihewala anna tarana.

⁸ Ai maulohir noho wali kimur laa noho wali karanna, maa apinpinha nore. Kame'ede am rakan onnida naran 'Panaliyonno Man Ma'aruru' man ranrani leke Lasea.

⁹ Ai malo'oledi lolo heleken, de ri Yahudi enihe rira Lere Alam Lalape Ri Mormori Rahuwa'an Roro Makromod Lalap horuwedi me'e.* Kahi

* **27:9** Nadedem ri Yahudi hi'i Lere Alam Lalape 'Rahuwa'an Ri Mormori Roro Makromod Lalap' onne wollo September honon, ka eni Oktober kalari. Ler onne tade lere anne huu ka namkene de ri namka'uk hopol me'e onno kahi anna lapa wake'e.

anna nina lere alam mai me'e, de Paulus nala nounaku hi na'akeme na'ahenia,

¹⁰ "I wal'u na'ahoru, ainu'u honorok aki heheni: Lo'o ika hopol mamani, ik lernala ha yakyaka la iknik ne'en na'akeme man minle kapal eni molu horu. Enlo'o ka na'ahenia ne'en noro kapal mehen molu, maa maika lo'o molu haenhi."

¹¹ Enimaa, uluwakun ara onne ka nakani Paulus nina nounaku onneni ono ai akin nodi rehi lerno hi ri ma nasala ulle noro kapal nin kapten onne rira nounaku.

¹² Rakan alam rinrinna kapal ka nadedem pali lolo panalियोnno onneni, ono kahi anna nammori de namehiyala min lolo onne. Ende man howok kapal nammori re'e ramhara lolo her onne, ono hi raram nodi rahehe rakan leke Feniks, leke min enne newek noho mou. Hi raram nodi minle noho Krete nin leke onne, ono panalियोnno onne nadwaliwali laa ra'i warak noro warak karanna de kahi anna ka nale.

Am pakromonala anna lape heleken

¹³ Ler onne anna karanna hu poloiloiyedi. Ende man howok kapal enihe pene'ek noho mou me'e, de hi ri'ik waku karkare mene hopol raulohir here lolo noho Kreta.

¹⁴ Maa ka nalo'ol anna kimur lape (waki anna Ra'i Kimur) hu namansa nano ro mai lour,

¹⁵ nalwali ainima kapal la naiheheri nawawali. Kapal kan kerhu nala anna lap eni, de mayai kam paekunala ulu kapal me'e. Ende menmolollo me'e kahi anna do'o dewe kapal natalu pakan laa ewi-ewi lerno hi.

¹⁶ Am lolo nohana Kauda wali karanna onne nanumene am ma'ihau tarana. Min lolo onne am

mahehe makimaki hedu kapal nina sampan mai wawanne wukuwedie.

¹⁷ Hir wukuwedi sampan horu ne, hi rodi kali lapa wuku kapal loloweweredi la ralkopuredi walare ono hi ramka'uk kahi anna lapa nodi kapal laa nawidoro lolo noho Sirtis nina doslo uine, de huri kapal natalu pakan mamani.

¹⁸ Kahi anna lapa de rakan orekiyedi, hir ri'i kapal nina ne'en heruwali sopol laa kahi raram.

¹⁹ Alam ida wali'ur, man howok kapal onnenihe sopol kapal nina honowok are heruwali laa kahi raram haenhi.

²⁰ Akilere lelere a'alam noho ha'aha'a mamani, de ai kam do'on lere noro kaliyore. Kahi anna lapa do'o dewe yai mamani. Kame'ede panaeku rahu ai ma'idedemi na'akeme loledi leken, de lo'o am maki mouwedi.

²¹ Man howok kapal eni, alam wo'irha ka ra'ak, de Paulus laa namriri hi toro na'ahenia, "Lo'o i wal'uhe makaniyedi ainu'u nounaku lere man laa eni, ik kak hopol nano noho Kreta, la ik kak lernala ha rahu man yakeni, la ne'en rahu eni manlo'o kak sopol!

²² Maa lere eniyeni ya apanak an'anhedi ke'e, i wal'uhe ma'alapala mi akim. Nano i wal'u na'ahoru ri ida kan maki, maa iknika kapal eni yaka.

²³ Ya auroin eni ono alam eni Makromod Lalap man ya a'uli asa'eni nala Nina hophopon a'am raram mai pakromo noro ya'u na'ahenia,

²⁴ 'Paulus yono mamka'uk! Makromod Lalap nouwedi nodi nala o me'e, de ri mahaku lolo kapal eniyeni kan maki, ono Ainina panaeku om laa

makpali Kaiser.’

²⁵ Ende, i wal'uhe, ma'alapedi mi akim, ono ya akin naili'il Makromod Lalap, de ya auroin An hi'i inhawa An nouwedi maya'u me'eni,

²⁶ maa ya auroin kokkoo maika kawidoro laa noho ida nina herraram.”

²⁷ Rakan a'alam idaweli wo'akka nine, am matalu pakpakan aile heleken Adria. Alam to-tore man howok kapal enihe rauroiroin lo'o kapal na'uranrani ro me'e.

²⁸ Ende rala waku oroke kali rodi ke'e kahi roromne. Hir ke'e horu, roromne re werro'o wo'akka. Ka nalo'ol hir ke'e wali'ur, roromne re idaweli wo'aa.

²⁹ Enime'ede hi ramka'uk kapal kuku hanai, de ralkopur waku karkara wo'akka kapal li'ur, la ra'idemiyedi halhala nohoropo here.

³⁰ Man howok kapal onnenihe rodi panaeku suwsuwar leke lari nano kapal onneni. Ende hir koko rala kopur waku karkara kapal yulu, maa hi rala kopur sampan laa kahi raram.

³¹ Paulus do'on hi rala kopuredi sampan me'e, de ai lan konohi uluwakun ara noro nina ma nasala ke'urauk enihe, “Lo'o man howok kapal enihe kar minle kapal eni, mi ri mahaku kan mori.”

³² Idewe ma nasala ke'urauk enihe rosuwedi sampan nina kalie leke kahi nodiyedie.

³³ Na'ikeki noho roropeni, Paulus nala wanakunu hi na'ahenia, “I wal'uhe na'akeme ma'ak here! Alam idaweli wo'akkedi me'e I wal'u na'ahoru kerhuwedi lara, ka mo'on haida-haida.

³⁴ Ende ya apanak an'anhedi i wal'uhe ma'akala tarana leke mi kemen naruriyedi wali'ur. Yono

mim kerhu lara me'e, ono i wal'uhe na'akeme kak maki, la haida lo'o kan hi'i ika.”

³⁵ An wakunu horu, ai nala roti, hi'i lir napanak laa Makromod Lalap hi kalarne mene an a'un roti, na'an.

³⁶ Enime'ede hi na'akeme ra'alapedi akin, de ra'an haenhi.

³⁷ Ri ma aile kapal wawan na'akeme, ri rahu woro'o weli'ikku woneme.

³⁸ Hi na'akeme ra'an pehuredi ne, hir ri'i ne'en gandum rehi eni wakal laa kahi raram leke ra'aranala kapal tarana.

Rira kapal kuku

³⁹ Rakan nohoropo ho'o ne, man howok kapal enihe do'onedi noho, maa hi ka rauroin noho onne ewi. Enla hir do'on her ida lolo holokanida raram, dosle mamani de paekuwedi ulu kapal laa herraram onne leke kuku dosle.

⁴⁰ Ende hir dara rohu waku karkare nina kali laedi kahi wi'in noro huriyedi kali ma nasala ulleni, la ralha'a kapal nina selseli leke anna hu kapal laa ro.

⁴¹ Maa, hir lolala meki deul, de kapal yulu kukuwedi, ka nawollo me'e, la kapal li'ur eruk lapa tapal nanumene kapal wi'in noro herne wali-wali enihe auwana mosu horu me'e.

⁴² Ma nasala ke'urauk enihe paeku resne mouwedi ri ma na'iro'o ma aile kapal enihe, leke yon hi ranani laa ro, de lari.

⁴³ Maa rir uluwakun onne raram nodi Paulus mori, de kawala rira panaeku onne. An hopon ma nauroin ranani enihe nehu rolu laa ro here,

⁴⁴ la ri ma ka nauroin nanani enihe, an hopon rodi kapal nina auwana man mosu enihe ranani

lernohi laa ro here. Am lernohi nina panaeku eni, de ri mahaku kan maki.

28

Paulus minle Malta

¹ Mayai laedi ro nanumene ai mauroin nahenia noho onne naran Malta.

² Ri ornohorai lolo onne rodi honoli man wa'an kokala mayai la hunuku ai mamrinnu ono ok'okon noro noho rinrinna nina alam.

³ Paulus mahanoro ra'uk au nala loile ai, kan do'on haimoke aile au onne. Ai manha me'e, de namlilinnohi mai paharne na'unihiyala limane kan huri.

⁴ Ornoho enihe po'onala haimoke onne na'unihia Paulus liman ne, ida ma ne'el ida na'ahenia, "Eih, ri onneni lo'o ma nesne rie harome! Po'onala! An mehe nahala kemen mai ro me'e, maa iknika noho makromon maeke man ho'ok kail eni, lo'o kan hurinohi an mori."

⁵ Maa, Paulus wiukedi haimoko onne laa aiye raram wali'ur, liman kan apinha.

⁶ Hir laplapan liman peken, ee wali yawa makiyedi ke'e, maa haida-haida ka namwali ai kemen, nadedem me'e. Enime'ede hi rahinorok ha namehin wali'ur ra'ahenia, "Ai lo'o namwali noho makromon harome."

⁷ Kan ko'uwala, awak ida aile, la Publius ma namwali man panulu lolo onne manarna awak onne. An kokala mayai nodi honoli wawa'an, de ai mamwali nina peina'a alam wokelu.

⁸ Ler onne aman nakni'ir rinna manha noro koi kakkaki, la Paulus lan ka'arala ai. Paulus hi'i lir napanak mene kemenala liman ai uluwakun, hi'i ai wa'antedi me'e.

⁹ An hi'i wa'anedi ri leleher onneni ne, ma nakni'ir lolo noho onne na'akeme mai Paulus leke hi'i wa'an.

¹⁰ Hi rahiyene aroro mayai rehi. Rakan lere am hohopol eni, hi ra'akenedi oir wa'aleher noro hahaa leke am nair lolo kapal.

Ramhara Malta hopol laa Roma

¹¹ Mayai min wollo wokeluwedi enne mene am ha'a kapal ida nano Aleksandaria leke mamhara noho onne. Kahi anna lapa nina lere alam, de kapal pali nalo'oledi lolo onne. Kapal onne naran 'Dioskuri' (napa'ahne, 'noho makromon adodo'e').*

¹² Am paliyala lolo kota Sirakusa alam wokelu.

¹³ Ai mamhara lolo onne hopol laa kota Regium. Orekiyedi nanumene anna karanna hu, de alam woro'o mehe am rakan kota Putioli.

¹⁴ Min lolo onne, am pakromnala ai walinhe ida woro'o ma akin naili'il Yesus. Hir lariyala ai moro hi minala domeku ida mene ai mala'ala'a ei laa kota Roma.

¹⁵ Ai walin manin Roma ma akin naili'il Yesus enihe dernedi na'ikeki am rakan me'e de heruwali mai leke Pasar Apius, la heruwali mai leke Losmen Wokelu leke rahuwo'okalai, la ai ma'along wewerre laa Roma. Pakromedi noro hi, Paulus napanak trimkasi Makromod Lalap, la ai akin lapedi me'e.

Minle Roma

* **28:11** Dioskuri wekel mo'oniwalla adodo'e ma naran Kastor noro Poluks. Hi ramwali noho makromon woro'o nano ri Yunani rir noho makromon nammori onne.

¹⁶ Ler am rakan Roma, uluwakun ara kakar leke Paulus mehe min nakar ida, la nala ma nasala ke'urauk ida nadiyake.

¹⁷ Nakawedi alam wokelu ne, Paulus lariyala Yahudi rira man panulu manin Romeni. Hir mai-wukuwedi ne, ai na'aheni, "Konohiyala I lodon walin na'ahoru! Kade ka'u hi'i salida lolo iknika noho, la ka'u larlewenedi noho honolla man ik kokala nano ik upud a'ad, maa rin kele ya'u lolo Yerusalem, rala ya'u laa Roma nina ma nodi molollo lolo eni.

¹⁸ Sisnai ainu'u hini'i wenewhe horu ne, hi re'e huri ya'u me'e, ono kar do'on ainu'u salida ma nakoko leke hukumesne ya'u.

¹⁹ Maa, ri Yahudi lolo Yudea enihe ra'okulala ma nodi molollo Roma nin panaeku onne. Kame'ede, ne'e namhene ya apanak rai Kaisar mehen ho'ok kail ya'u lolo eni. Ya'u hi'i heheni, maa ya amhene odi kalaklak ida tum ainu'u noho raram.

²⁰ Hir kele ya'u la rantana'u ono ya akin naili'il Ai man Makromod Lalap kikan namwali Rai laa ewi-ewi, man noho Israel na'ahoru lalapan haenhi. Enpenia ya'u lariyala i wal'uhe na'ahohoru mai leke ika wakunuwala tarana."

²¹ Hir walhe ra'ahenia, "Mayai kam kokala horok ida nano Yudea makun, man konohi ai walin nina kalla eniyeni. Enla ai walinhe man idedi nanumene mai rano enne, ka rodi lir ida ma namwali ai walin nina sala, la kar wakunu nano'oniyaka ai walin.

²² Maa, ai walin nina honorok aki hi'ihewi, ono mayai na'akeme dernedi me'e nahenia ri na'okul wanakuku man ai walin lernohi, la mala onne."

²³ Ende hi roro ai rala nelu alam ida leke pakromo wali'ur.

Rakan alam hir pakroromeni, ri namansa mai-wuku Paulus nin nakar miminle. Nano al'alam rakan lere helemedi, Paulus loikaru panaeku hi'ihewi Makromod Lalap nodi molollo ri mormori. Ai na'amou na'arope panaeku eni nodi horok ma na'ono Musa nina keneri hono'ok noro nabi-nabi rira horok haenhi, nahehe leke hi rauroin Makromod Lalap kikanedi Yesus onne namwali Rai laa ewi-ewi, leke hi akin naili'il Ai.

²⁴ Heruwali derne rakani panaeku Paulus loloi kakaru eni, maa heruwali enihe ramhene derne rakani.

²⁵ Hirira honorok panaeku ka namnenehe na'alono, de ida ma nasesi noro ida, penia hi rahina'aredi lolo onne. Maa ka rahina'ar makun, Paulus wakunu wali'ur hi na'ahenia, "Memen Roh Kudus Nina wanakunu namlolo kokkoo man nabi Yesaya na'aheni mi upum a'umhe nonolu eni nahenia,

²⁶ 'Mala'a here. Lam konohi ri eniyenihe nahenia: Mim makankani mamani, maa ka mauroin haidahaida,

mim koklolo ma'inau mamani,
maa kam do'on haida haenhi.

²⁷ Ri eniyenihe akin kerhe de ramhenedi Ya'u me'e,

ono hi raisedi ri man kilinna rohedu,
la raisedi ri man maktoke.

Enimaa, lo'o hi akin kan kerhe,

hi rodiyedi makanhe do'on leke rauroin Ya'u,
hi kilinne derne Ya'u,
la honorok akinhe rauroin AINU'u wanakuku wanayo'o,

penia wali mai Ya'u

leke Ya'u hi'i wa'an wali'ur hi.' ” *

²⁸ Paulus na'aheni onne horu, na'aheni wali'ur, “I wal'u na'ahoru, ya'u wakunu mouropo leke mi mauroin. Ler eniyeni Makromod Lalap Nina panaeku ri nodi Lirna Wawa'an eni loikaru laa ri ma ka namwali Yahudi enihe me'e, leke hi rauroin Ai nala or'ori dardari ma kan horu hi haenhi. Hi penia derne rakani Lirna Wawa'an onne!”

²⁹ [Paulus na'aheni onne horu, ri Yahudi enihe rala'a me'e, la ida ma nasesi noro ida.]†

³⁰ Paulus minle Roma anna woro'o, an mehe sewa nakar minle, la ai raram nodi kokala ri na'akeme man mai ka'ar enihe.

³¹ Ai ka namka'uk konohi hi na'akeme hi'ihewi Makromod Lalap nodi molollo ri mormori, la an wakuku Makromod Yesus Kristus Nin mamai noho wawan eni, la ri mahaku ka na'o'o ai wakuku lolo onne.

* **28:27** Yes. 6:9-10 † **28:29** Horok man aile lolo tanada [] raram, kaale lolo horok Yunani dedesne heruwali.

Makromod lalap lirna wawan New Testament in Kisar

copyright © 2008 Yayasan Sumber Sejahtera

Language: Kisar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Yayasan Sumber Sejahtera. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kisar

© 2008, Yayasan Sumber Sejahtera. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

cxl

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
97b91eda-c10a-5f87-8fec-cce597a825a4